

دوو پر شته

نه ره ننگی مری و کوری به نه ره نه منت

منتی اقره
www.iqraalamontana.com

هونووی :

مه لاء عبدالکریمی مدرس

مادوستای خوندلای تاییشی شیخ عبدالقادی مه بلانی
وه پیش نووو خوبه خوینی دزگوتی نه حصدی نه جلدی

۱۳۶۰ی میجری - ۱۹۷۰ی میلادی

به لدا - چاپخانهی [سلمان الاعظمی]

پۆتابەرماندن جۆرمها کتیب: سەردانی: (مُنْتَدَى إِقْرَأَ الثَّقَافِي)

لتحميل انواع الكتب راجع: (مُنْتَدَى إِقْرَأَ الثَّقَافِي)

پراي دانلود کتایپهای مختلف مراجعه: (مُنْتَدَى إِقْرَأَ الثَّقَافِي)

www.lqra.ahlamontada.com

www.lqra.ahlamontada.com

للكتب (کوردی . عربی . فارسی)

دو و پشینه

نه ره ننگی مری و کوردی به به ره نه بنت

هونرووی :

سه لاء عبدالکریمی مدرس

ملومستی خویندنگای لایینی شیخ عبدالقادی مه بلالی
وه پیش نوو و خوبه خوینی مزگونی نه جیمستی نه جملای

۱۳۹۰ ی میجری - ۱۹۷۰ ی میلادی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

<p>به ناوی بهرزی خودای دوو جیهان میهره بان له گهل گشت گیان له بهران خاوند که ماله و پاکه له نوصان نهوه خالقی نه رزو تا انسان نهوه دروستی کرد خه زردتی نادم له بالووی جهیی خه وای خستددر نهو نیشانی ما وتار به نادم جای رنگ و شیوه سدامان ه له ندازی گشت نیمه ته گانی خصوصوس نهو به ندهی شای به نده کانه معنی (محمد) سه رووی عالم روود بباری به وینهی باران هم براگانی له ینهم بهران لکو سه روازکا سهراوی بومان</p>	<p>(رحمان) و (رحیم) به حق میهره بان به خشندهی روزی به جائه ووه ران خاوند لیحانه خصوصوس بو انسان نهوه پایه ددر به خاوند لیسان پایرهی به شهر لمر درووی عالم کردی به دایک بو همسو به شهر بو گشت تیره بهک له کوردی عالم ده لاله لمر بهرزیی خودامان نه نایی بو نهو له به نده گانی هوی به یدابوونی که ونو مه کانه تاجی سه رده فی نه نهووی نادم لمر گیانی نهو هم لالو باران هم لمر باتی نیی ره بهران جوشی جه نای چهرخ لابدا لیان</p>
---	--

* * *

<p>ش ستایشی پادشاهی عه للام مرزم نه به نهی نهووی مردان مه که لکی خاوند حه سه بین</p>	<p>له باش دروودی سه روکی لسلام نه نهووی باکی نهزادی کوردان برای تایشی گسه لی عه سه بین</p>
--	--

سو زینی برا له گدل براما
 بوم هوښتو به شپوۍ تمښت
 هر له فلي که شمرح به کاري ښي
 هیام ودهایه که خاوم سوود یی
 خاوم بهما یی لای یرو که نجس

له پک نښتځان ، له پک ماوا
 (دوو رښته) ی لوغت بر کوردو عرب
 (دوو رښته) بشمرح معنای نهوښي
 جرای رووناکی ریگای مقصود یی
 هر وک دوو رښته ی پاخوتو و مرچان

* * *

(اِسْم) ناور ، (الله) ناور بر خودا
 هر نو (خَالِق) و پروردگار
 هر نو (واجب) و پوښته پوښي
 هر بر نو نښي به حق عبادت
 (حَيَّ) زیندووه ، (عَلِيم) زانا
 (مُرِيد) به معنی خاوم نیراده
 هر شني پوړو هه په یا نه یی
 به یی خواښي نو هچ شني نای
 (سَمِعَ) شنوا ، (جبر) ښایه
 له پښي دنگی میروولای یی دنگ
 (ذَرَّ) نه پښي له ناو هواوا
 (مُنْكَرَم) خاوم که لاهه
 (حَبَّة) و (عَلِمَ) و (ارَادَ) و (قَدَّرَ)
 زینمو لانتو خواسته و توانین

پروردگاري هموو (ما سَوَى)
 بر عالم : یی گيان پاخود گيانداره
 خه پری نو په که پوړو نه پوړي
 به نده گي له بر مایه یی سعادت
 (قَادِر) خاوم هیزو نهواوا
 (ارَادَ) خواسته به کوردی ی ساده
 هموو به خواښي خودا دښه جی
 چ له بهرچو یی و چ له په نا یی
 نه یی و نه پښي جی له دښایه
 و نو دنگی پاچ که پښي له ننگ
 یا له ناو نه رزا یا له دهریادا
 (کلام) وتاره به واتای طبع
 (سَمِعَ) و (بَصَرَ) و (کَلَامَ) به لوغت
 پښتنو ښین ، وتار ښزاین

(واحد) ته نیا هدر لو خرواپه   لو دروست کبری هموو ته شاپه

به ندهی راستی هدر بو لو نه کبری

(سُجُود) کو درنوش هدر بو لو نه کبری

(واجب) هدر لو یوسنه یوونی   مه حالو نای بو لو نه یوونی

(قَدِیم) یشکوتوو له هدرچی هدی   (باقی) نهینی و نه یوونی نی به

(آَرَلِی) به منی نه وولی نی به   (آبدی) به منی پایانی نی به

(مُتَفَنِّی) به خیر یوینی نی به   عالم یوینی بهو نه بهدی به

(قَالِم بِالذَّات) داووستو به خوی   یوینی نی به یارمنی بهدی

(لَیْسَ مِثْلَهُ شَیْءٌ أَبَدًا)   هاوینه نی به بو ذاتی خودا

★ ★ ★

(اِیْمَان) باورده به ووی ینهمبر   میناوه بومان لای خودای داوود

به منی باورده به خواو ینهمبر   به گشت فرشتهی پاکی (مُنَوَّر)

به وکیانه هاوونه ته خواو   به روزی تولدی کرده وود ره خار

به فضاو قه در ، به حوکی خودا   خودا خوی نه یکا هدرچی رووبدا

★ ★ ★

(نَبِی) خه بهردار به منی هه والذلان   خاوند نایبه لهر رووی جیهان

(رَسُول) ینهمبر به منی به ینامبر   په ینامی خودا دینی بو بهشهر

(نَبِی) بو خویه و (رَسُول) بو خه لکه   ده رکوت ینهمبر گالی به که لکه

(مَلَك) فرشته ، (مَلَكُوت) بو گال   وان له فرمانی خوی (عَزَّ وَجَلَّ)

نه برون نه می به بی داگو باب   دروست کراون بی حدودو حساب

مخلوقن له نور له لطيفه مصوم هديرهك خاوهنى مه قامى مه علوم

* * *

(جين) جنوکه به چ ديو چ بهرى
له جنوکه به يفتنه بتنى له عين
مايهى نه مانه ناگرى سوورده
به لام بى خواستى (رب العالمين)
(ديو) بو تاوانبار، (بهري) بو بهرى
ده وچو له نه مری جيهان نه مزين
بو به گه ليکيان له چاکه دوورده
زياتيان ناي دانسته نه مين

* * *

(کُتُب) به مغان نه کيانه
(ده) بو تاده مو (به نجا) له بو نيث
(ده) بو ابراهيم صده به بى نوصان
(توراة) بو موسى (زبور) بو داوود
(قرآن) هاته خوار له بو (محمد)
هاتوون بو نه وينه براته
سى کتب له بو حه زرده تى ادریس
ناويلان (صُحُف) به گو پرده تى توران
(انجيل) بو عيسى به نه مری مه عبود
نه مينه وه حوکى ناهه بهد

* * *

(يَوْمُ الْآخِرَةِ) روزى جهزايه
دنيا نه گورى نه روزو ناسمان
له پاش مردنى هموو گيان له بهر
به نه مری خودا نهرون بو مه خشر
هه رکس نامه خوى نه درينه دمستى
پاش جالب هموو روو نه که نه دهشت
دنياى که به پاش نه دنيايه
دنياى تازه دینهروو بومان
زيندوو نه نه وه مردوو سهرانه
جى گر دپورنه وهى جنوکه و به شمر
له هر کرده وه شيوه مه به مستى
نهرون بو دوزهخ يا خود بو به دهشت

به مهر رو دلاوی گموا رو دلا	(قضا) بهمضا زانسی خسوا
گموره یا چووک گنت لهو به پدایه	(قدر) بهمضا خفتی خوا به
بو چک یا خراب زور له کس ناگا	لهر کمی خوت بوت ددوست نه کا
نارازی و ناهز به یشی ناباک	به لام رازی به له کر دومی چاک

* * *

بی مل کمی ی دل پشت مانه	(اسلام) بهمضا مل کمی ی دل
پیوستی هموو موسولانا به	مل کمی لهو نهو کر دوانه
حاجو زه کانتو روزووی رهمزان	دوو شهادتو پنج خدزی نویزان

* * *

(ائنه) کومهل به یرموانی دهن	(ملة) (و (دين) (شریعت)) ٲاين
(امام) یشوای کومهل یشلام	(مذهب) ری گوزد یا یری (امام)
نه یکی سوی بازی ددوو عصابه	(واجب) پیوسته یکی نموابه
یکی بلخی بلری عصابه	(حرام) نارموا نه یکی نموابه
نه گهر نه یشی کی سزا نادی	(منسوب) (نه) به سووده یکی
که هاتوو کردت به تازار ناگی	(مکتروه) نموده چاک وایه نه یکی
نه به نموابو نه عقاب نه گی	(مباح) نموابه یکی یا نه یکی

* * *

(محدث) ی دس نویز (جنب) لشریسه
 (طهارة) پاکی لسم دوو خمسه
 (وضوء) دس نویزه . پیوسته یشلان
 دس نویزی به لهو نه نه کسان

به نیازی دهی بی دمس نویزی تو	به تلویکی پاش دموچاو بشـ
مردوو دمس بشو له گهل نه یشکان	مسی سر بکمو بشوره بی کا
(فَسَلْ) شورینی لشو موو تمواو	به نیازی دهی لشریسی به ئا
کاتیک نمخوش بی یاخود ئلو نه بی	فهرزه (تَبَسُّم) بکهی جی بهم
(تَبَسُّم) نیازی هه لگرتی گل	تا دامه زانی نویز بکهی حاصـ
دوخاوار هردوو دمستو نه یشکان	به گل بماله کاتی نویزه کا

* * *

(طَهَارَة) پاکی (تَطَهَّرَ) پاك كردن

(اِسْتِقْبَال) به معنی روو له (بَيْت) كرد

(دُخُولُ الْوَقْتِ) هاتی کاته

(عَوْرَة) پاش و یش هم شعرم گا

پاکی بو لشو و پوشاوار جگا

له گهل روو کردن له مالی خوا

هاتی کاتو پزیمینی عه ورم

پووستی نه تون بو نویزو طاعه

(صَلَاة) به معنی نویز به توولی زمان

شوو روو ینج فهرزه هه به لسه و ما

(صَبْح) به یانی فهرزه دوو رکات

(ظَهْر) نیوه رو به جوار نه گد

(عَصْر) چواره بکهی له روو نه مینی

فهرزه چوار رکات نویز به جی پنه

(مَغْرِب) سی رکات پاش روو ئاواو بوون

(عِشَاء) چوار رکات پاش (شَفَق) ون بوو

(جُمُعَة) له جاتی نویزی نیوه روو

دوو رکات فهرزه به جی بی بی تـ

به شعرتی چل یلو خه لکی نیشتمان

له پاش دوو خو طبعی شامیلی ئه مرکا

(حَدّ) بو خودای (وَاحِد) (أَحَد)

ئه مچار سه له وات لسه (محمد)

جا ئه نوو گاری و ئایه تی ئوردنان

له گهل دوعادا بو موسولمانان

(إِسْكَ) خوگرتن به فرماتی دین   لهوانهی روزوو نمکین بهفین
 (إِضْطَار) بهمعنا شکستی روزوو   بهحق پلن شهوه که روزو تلوو یوو
 (سَحُور) پارشیوه پیش بهره به پلن   چی نه خوی بخو یو نوشی گیان

* * *

(حَج) چوون بو که به به نیازی طهواف
 به نادایی خوی به دلیکی صلاف
 (إِحْرَام) چوونه ناو نادایی حمجه   شرع چی به درموی به یی یئو نه حمجه
 (طَوَاف) هه لووران به درموی به یئا   حموت جاری تهواو به هه یئا هه یئا
 (وَقُوف) راوهستان لمر (عَرَفَات)

پلن یوه درموی نوو شهوه ده چدن کسان
 (سَمَى) راگردن به شهوه وهنا   له به یی (مَرَوَه) و نه یولکه ی (مَنَّا)
 (رَمَى) بهمعنا بهرد فری دانه   لهو سی شوپانه ی ره چی شه یئا نه
 (آيَاتُ التَّنْزِيلِ) پلن جهزنی فوربانی

سی روزن مه خصوص بو فوربانی دان
 (ضَحِيَّة) بهمعنی فوربانی

سوته ی دینه نه یی پی سزانی
 عَمْرَةَ کو حه ج یی نه یی کات   یی راوهستانی کیوی (عَرَفَات)

* * *

زکاة (موماله ی یوبته بدری   له مهرو بزنی له گاو و شتری
 ، دانهی قووتا وه کو گه نه و جو   له تالوون و زیو فمرزه لمر تو
 عَوْن) یش یارمه تی موسولاته   مایه ی سووک بوونی شرکی زیانه

(حَدِيثُ مُحَمَّدٍ (خَيْرٌ) نَهَى لِغَيْرِهِ)

کارو فرمودی نه نفسی ینمیه

(نَهَى) فرمودو کردمو رها

(كَتَبَ) مالیکه پروزو به ناز

(قَبِلَ) بهمنه روو لی کراوه

(جَمَعَ) بزگوتی جومهی تیا نه کری

(مَنَعَ) بزگوتی عیلهت خانه

(مَحْرَبَ) له بزگوت شوینی نیمه

(مَنَعَ) شوینیکی تایه تی ی پرزه

(خَطَبَ) وتاری جهائی نیم

* * *

(أَلْ) خزهو خویشو نه نهوی سرود

(تَابَعَ) نلون له بو نهوانه

(مَجْتَهَدَ) زانلی بهرزی ناینه

(مَنَعَ) نه حکمی دین نه نهاده

* * *

(قَرَأَ) نهوانن (قُرْآن) نه خوین

(قِرَاطَاتُ السَّبْعِ) سموت شیوهی جوان

نه نهجلیان په کهو همرویان راسن

(حَقَّقَ) نهوانن نه خوین له بهر

.....

هوی نم دوستی به تنها تقوایه	(و کس) له هودنا دوستی خوادیه
ده فخره بهی یی (سُنَّة) بو (کِتَاب)	(تَقْوَى) یطریزو به هودنی تمسحب
(اِفْلَکَة) قلمت سوتنه تن بومان	(اَذَان) بهمنی بانگ له بو نویزه کفن
(حَمْد) نتایش بو خودای داود	(تَكْبِیر) وتی (اَلله اَکْبَر)
(اعتدال) چیه راست بو ونمودی تو	(رُکُوع) دانهوین تا دمه نهزو
دستو یرو نهزو له نهزای ییل	(سُجْدَه) کورنووته دانی تو یل
له گیل یغمبر شهوچرای هودا	(تَحِیَّات) معنای دودودی خودا
بو دووکه بهی شهادو یمان	(شَهَادَة) بهمنی وتی موسولان
له بهرودوی واجبه کانه	(رَایَه) نویزه لهو سوتنه تانه
به فرمائی خواو له بهر ده زای شهو	(تَهَجُّد) معنای شهو نویزه پلشی خمو
(عِبَادَة) معنای به ندمی خواو	(طَلْعَة) مل کهچی بو فرمانبروا

بولای یغمبر به گایه یی (تَنْزِیل)	(وَحْی) ناردنی خودا جو بره ییل
بو یغمبرو شهو له یسکه پنی	بهمنی وتلای خودا بهمنی
شمنی بخته نلو دل نادم	(اِلْهَم) نهو به که خودای عالم
ساقانی تومنت خلومن خه بهران	نم حاله زوره له بو ره بهران
بی بهو یی خیرو سه طاعت	(مُحْجِزَة) یشتی دمدچی له عادت
مه تا مل که چ یی گروی کافران	خوا خه قتی نه کا بو یغمبران
له عادت دوورمو کله یی خوادیه	(کَرَامَة) همدوا یشیکی وایه
مه تا کو کومل دل بدمن بهوان	نم یشه زوره له بو ره بهران
ب بهرودوی واجبه کانه	(اِرْشَاد) لشکه دمدچر له عادت

نهی به مایه‌ی سهره‌زنی توان
(مَعُونَةُ) معنای پرمستی دانه
نماتنه هموو دورن له نصاب
هموو به‌خشی (عالم الیب)

هه‌تاگو گوسهل دل بلمن به‌واز
نایابموم مخصوص یو صالحان
دورن له فغو خوئدنی کیشاب
بارد رت پی رست و بی‌عیب

★ ★ ★

(تَوْبَةُ) به معنای وەرگه‌رانه‌وه
دهس به‌ردار بوونت له کاری توان
هه‌زبشت وایی نه‌گه‌ریته‌وه
(إِخْلَاصٌ) تمهیه به دلیکی پاک
(إِحْسَانٌ) به‌ندمی خوابه وها
تو نه‌و نه‌یینه‌ی آباد و نه‌یینه‌ی
(دُعَاءُ) به‌معنای لاله‌و نزیه
لاله‌و ککلا به زوین و دل
هه‌ر قایی خودا همیشه وازه
بولای شو نه‌با ککلا و نیاز
(إِجَابَةُ) به‌معنای قبولی دوعا
(رَأْسُ الْحِكْمَةِ مَخَافَةُ اللَّهِ)
(حُجَّةٌ) نیازه (رَجَاءٌ) تومیده

بو فهرمانی خوا به‌منستاتنه‌و
دانه‌وی هه‌فه به‌خواون هه‌قار
بو نه‌و تاوانه ده‌رکوت یشو
فهرمان به‌رداری له‌بو خودای تا
به دوو چاوی خوت نه‌یینه‌ی خود
بو ناگه‌زاری نه‌و داناییم
(شَكْوَى) ککلا‌ی ده‌ردو سزا
بو جهلی خه‌یرو بو دفسی (مُشْكِِلٌ)
هه‌ر به‌رده‌رگی نه‌و جیگی نیاز
مهردی هوشیار ساخی سهرفهر
فهر ووی (أَدْعُوْنِي) توش بل (سَمْعٌ)
سهری شو‌عوورده ترسان له‌خوا
(سَفَاغَةٌ) نکالای جی توبه

★ ★ ★

(كُفْرٌ وَجُنُودٌ) (عَدَاوَةٌ) (إِنْكَارٌ)
بی‌باوردی به‌به‌دینی موخه‌

(مُلْحِدٌ) (زَنْدِیقٌ) معضای دینیه

ی ثابین ثمری لسم سمرزمینه

(دَمَرِی) (طَیْمِی) کفریکی وای نیبتهی تيجاد به عالم بدا

باوردی وای تم چمرخه تهی به خالق لهو ثمودی دینجی

ناظمی چمرخی ی شووورو فلم جون دروست ته کا مخلوق به نیظم

(مُفْزِک) ثمودیه که باوردی کا به خواو شمریکی بو بریار ثمعا

نافای خودا نودرتی عامه شمریک بو (قَادِر) ودهمی نغظه

(وَتَن ، صَنَم) بت (وَتَن) بت پدوست

(مَجْزُوسِ) نالو بو ناگر پدوست

(کِیْتَلِی) معنای خاومن کتابه جووله کهو گاور لسه جیابه

(یَهُود) جووله که (نَضْرَانِی) گاور

هموو نزمیرین له ریزی کافر

چونکه لایاندا لشمیودی ثیمان به یفهمیری (آخِرُ الزَّمَانِ)

(سِحْر) جادووه (ساحِر) جادوو گدر (سِحْر) فتنیکه ته یخنونی پشور

(شَمُوءَ) چاوبست دمر فروقله لشمیودی راستی و حقیقت وینه

نک پو هممه پیت ، بو ملشکاندن نخری نازار ته دا یی ریی شمریعت

له لکاتای له نواو چالایه قعت زن نایینی لردوی سمرزمین

م نموه کهه (خال) گوپرایه وایب (کِمِکِی) منجی ثابین

وایبه (کچی شوو ناکا به کسی به تاق ثعینی تا لآخر نفسم

م شیوو حاله دورره له یلام لمر فدموودهی (سید الانام)

(مُنْجِم) یعنی ثمیرنه نلسان حساب راته گرن ، گ ، ثنه

ده زعی نمتیرمو مانگو رولو سال	نه کن به دلیل یو گلی له سوال
بهمزیکی دروو بهمزیکی راسه	له سر گومانو همزی قیاسه
همر کام لهوانه بهراست پشمجی	له سر تلهیرو خواستی خوا نهی
(سَبَب) هوی شتی • گلی موسولان	سبب دانهی به حوکی نورسلان
خودا مهیل یو هر شتی بکا	هموو تمبایی جی بهی له کا
سبب سوز نهی و سبب سال نهی	له سر خواستی نهی دیل دهرال نهی

* * *

(تَلِیف) کمیکه شیوه بنلی	له هر تمهنی ، به هر لیلی
قالینی عادل جیگهی بلورده	حوکی له دنیا زور موحه بهره
(رُتْبَه) یو (مُؤَدَه) نورشتلی نووسراوه	

به هر و سبب شایان دوورلوه

نه گهر نورگازو دوعای مهشورده	بته ، نه گنا له گاین دوورده
(عَالَم) بهمنقا (ما یوئی الله) به	(ما یوئی الله) خیری خودایه
(عَالَمی قَبْی) نهوی په نهانه	بمنی (شهاده) نهوی مه یانه

* * *

بزائن رشتی هموو کاپنسات	له ده شت نهی له سر رووی بسات
به کم (جَوْهَر) یا (ملوه) مایه	(بانی) له (عَرَض) بهمنقا گایه
(عَرَض) نو بته (کَم) یو چه ندی بهته	

(کَیْف) پیش جوینه تی به رووی خفینمن

(آیْن) یوون لهوینا (مَتی) یوون له کسات

.....

(إِضَافَة) معنای به یوهندی دودشت   وهكو (أَخُوَّة) یاخود (أَبُوَّة)
 من برای تو بم توش برای منی   من بلوکی تو بم توش رولسی منی
 (جِدَّة) شیوهی دمدکوی له تو   له یستو له موو یا پوشاکی تتو
 (وَضَح) شیوهی پیمچی بومان   له گهل خهیردا یا تمعزای خومان
 وهكو داومستان یاخود دانیشتن   یاخود بهوینسی بهشانا کموتن
 یا وهكو شیوهی نزدیکی شنی   یاخود دووری یئو لمر ریگموتی
 (فِعْل) یا (تَأْکِیْه) معنای پیش کردن   (إِنْفِعَال) یعنی تندر وه درگرتن
 له (جَوْهَر ، مَعْدَن ، نَبَات) و (حَبَّان)

کابمو گیاهو گشت گیان له بهران

★ ★ ★

(إِنْسَان) و (بَشَر) نادمی زاده   (آدَم) باپیری هموو (عِبَاد)
 گادم له گل بوو بهمیزی خسودا   له پراسووی ئو (حَوَّاء) بوو بهیندا
 بوون به سردشته بو (بنی آدم)   لهرووی دنیا تا عهیه عالم
 (نَفْس) و (مُهَنْجَه ، روح) بهمعنا گیاه

(قَالَِب) و (مَنْدَام) لهشه پیزانه
 (فَات) و (حَقِیْقَة) هم (عَبْن) بهمانا

نوشتنی عهیه ئهی برای زانبا
 (رَأْس) یعنی سر (نَاصِیَة) یعنی سر
 (فَقَا) پشتمله (قَزَال) پستی سر
 (حَمَّة) و (جُمُجْمَة) یعنی که لاسر

چ بو حه یوانان چ له بو بهمنبو

(نَزْهَتَان) دووشوین که سافوی می‌سوزون

به دوو ته‌نیشنی یشی سدره چوون

(مَفْرَقْ) تهرقه‌سو شوینی جایمی موری سدری ئیسان ته‌م‌لاو ته‌ولایمی

(جَبَّین) (جَبَّه) ته‌وی ئیسان (غَمَم) جی‌ی لوجی وا له نیوچوان

(حَلِیب) برویه (عَیْن) (بَصَر) چااو

(لَحْظَه) روانینه به‌م‌لاو ته‌ولایمی چااو

(حُفْلَه ، حَفْلَه ، انسان) به‌مه‌نا گلته‌ی چلون ته‌ی برای زانا

(حَبَّ) برزانکه (جَفْسَن) یلور، چااو

(غار) ئیکی‌چاوه (مَوْق) بو گوشه‌ی چااو

(أَذُن) گوچکه‌به (وَتَد) ره‌گه‌که‌ی (صِبَاخ) به‌مه‌نای گوی به‌و‌کونه‌که‌ی

(أَنْف) به‌منی اوت (خَبَشَم) رناخه

(صَدَغ) ژووری روو (رِباغ) دماخ

(مارِن) نارمه‌گوی هم نارمه‌لووته

(خَدَه) کوله (عَارِض) بو هم‌وو رووت

(فَكَ) ئیسانی روو له خوارو له ژوور

خواروو ته‌جودنی به‌شیوه‌ی خواروو

(لِحْیَه) شه‌ویله (لَحْیَیْن) مه‌ردوکیان

(قَنِیک) جه‌مه‌سره بو شه‌ویله‌کار

(ذَقَن) چه‌ناکه (عَنَفَه) مانا چالی ژیر لیوی خوار له ئیسان

(شَفَّة) ليو (فَم) دم (سِن) بهمهضا مان

(لَثَّة) بهمضی پروک (لِسَان) چی زوبان

نَکْفَة ، لِهَزِمَة (لالغواو کلان برو دوو (نَکْفَتَان) یا (لِهَزِمَتَان)

خِیرَس (هانراوه برو دانی خیری) بَیْشَان هارینه برو شتی تمخوری

نَوَاجِد (تیزی له سورو له خواو بَیْشَان برینه که بکونه کار

نَیَا (چوارن له خواوو له سورو شویینی چهند حدرفن برو وانهی بهشور

نَظَر (دانیکن وان لهینموه قمت نه یهن بهلای ددان کیشموه

عُنُق) گمردنه (حَنَک) مه لاشموو

(حَلَق) (حَلَقُوم) (بَلْعُوم) برو گمروو

دو پارچه گوشتی بادامی جوان لهسوری فوپ گا ناویان (لَوَزَان)

سَرِی (سوور بچکه لویولای خوراکه (نَفَس) مه ناسه برو گمرووی پاکه

جَوَزَة (المُنَق) گریی بهرزی مل (جَر قِدَة) یش ههروا تهی برای کاپیل

سَحَر (لَبَه) زوور منگی بِناسه جوی سهر برینی حوشره کانه

نَظَر (تَر قُوَة) ددانهی سینه (تَر اَقِی) جمعه بوی دامینه

★ ★ ★

فَدِیرَة (له گمل (عَقِیْة) همدوو

له گمل (ذَوَابَّة) مووی گرمه موو بوو

مُتَنِّی ، مَقْتُول ، ضَعِیْة (بهلکه

مَرَسَل) بهره لالا برو یاسای خه لکه

جَمَّة (مووی زووره له سوری بِناسان

(لِمَّة) هه نا گوی (وَقَرَة) نا سهرشان

بمنیودی مه کیش تهنه کراوه

(جَمَد) گرتو لورول وک بادراوه

(شارب) (سِبَال) بو مودی سیه

(لِحْیَة) مودی ریشه له کشین ویه

(رَمَلَة) ماضی تالمووی سره

(حِندار) گیسووه زولنی دولسره

* * *

(نَقَرَة) بو چال جهنمهی نینان

(کَتِیف) (سِنْکَب ، عَاقِق) له بو شان

(ظَهْر) بعضی پشت (جَنْب) ته نشته

(فَقَرَة ' الظُّهْر) مروخهی پشت

(عَمُود فَقَرِی) بهینی سره شان

(عَمُودِ قُطْنِ) خوار بهراسوواژ

(سَلَب) یسکی پشت پانی بزانه

(تَرِیَة) بیکسکی سکی نینان

(اِبْط) بنه نکل (سَدَر) بو سنگه

(وَرِک) کفاله (حَقْو) پشتنگ

(خَلِیْرَة) کله که (ضِلْع) بهراسو

به یوه ندی سینو پشتی نینان بو

(نَدِی) بو ممکی یلاو ژسانه

(تَنْدُوَة) بو گوی ممکه که یان

خَنَ (بهمنی سَك (کاذبة) موصلان

(هانة) بهمنی بهر یتکله جوان

* * *

نَدَ (مسود دمت) عَضَدَ (بهمنی قول

قول طوری تویه لمجی چولوهول

برفق (نهیشکه) ساعد) بلکی دس

(یَعْمَمَ) جی یزن (کُوع) بو جمگی دس

احنة (بهری دس) کَفَ (بهروشته

(قَبَضَ) فوجانمن (قَبَضَه) پرشته

شَبُجَ (پهنجه به) ظَفَر (ینوکه

(حِجَر) بو گوشنی دوری ینوکه

هُام ، سَبَابَة ، وَطَى (هم (خِنَصَر)

(یَنْصَر) ینج پهنجه له دمتی بهر

نَلَة (جمگی پهنجه کی تویه

بو (اِنْهَام) دوده بو باقی سی به

اجیم (لوجی بهر جمگه کانه

(مَطَافِ) لوجی لهمنی ینسانه

سلامی (جمگی نهغزای ینسانه

(بَنَان) بهمه غا نه پهنجه کانه

سَمَة (ینسانه) نَلَة (بهمنی خال

کوترایی یاخود صومی (ذو الجلال)

(فَخِذْ) به معنی دان (وَكِبَّةٌ) نه زویه

(نَابِضٌ) باریکی دو دانی نوی

(عَصَصٌ) گری قنک هم بهر نه زویه

(ساق) معنای قوله خوار نه زوی نوی

(كَتَبَ) به معنی قاپ (رَجُلٌ) (قَدَمٌ) پی

(عَقِبَ) پازنه به (أَخْمَصَ) قول به

(فَوَازٌ) (بَالٌ) (قَلْبٌ) (جَنَانٌ) دل

هم (ضَبَّ) (سِرٌّ) نهی برای کلمه

(مَعِدَةٌ) میده به خوراک نه کولنی

کمی نی بکه با دان به

(مِیْ) (دِخُولَه) (سَهْ) (بُلُور)

(أَلْمِصْرَى الْأَعْوَرُ) (دِخُولَه) کوهر

(كِرْشٌ) به معنی ورم کیه به بومان

خودا داویه نی به گیلان به

(رِیَّةٌ) (سِی) (كَبَدٌ) معنای جگه ره

نازادی بگه گله زه ره

(كِلِيَّةٌ) گورچله (كِلِيَّتَانِ) دو دو

(مَرَادَةٌ) زراو (طِحَالٌ) سبیل نه

* * *

(مِرْقٌ) گشت ده گی (وَتَيْنِ) ده گی دل

(وَرِيدٌ) (وَدَجٌ) بو ده گی لام

دو پر شته

نه ره ننگی مری د کوردی به به نه نه ست

هولوی ۱

ملا عبد الکریم مدرس

موسسای خوندگی لایری شیخ عبدالقادر مه پلای
وه پش نوو و خوبه خویش مزگونی محمدی نه پلای

۱۳۶۰ ی هجری - ۱۹۷۰ ی میلادی

بهلا - چاپخانه [سلمان الاصلی]

فصل از حجاب

<p>به ناوی بهرزی خودای دوو جیهان بهر بهان له گهل گشت گیان له بهران خاوند که حاله و پاکه له نوصان نهوه خالقی نه رزو تا سنان نهوه دروستی کرد خه زودنی نادم له بالووی چهیی حموای خسته در نهوه نیشانی دا و تار به نادم جای رنک و شیوه و سادسان به نه اندازی گشت نیمه نه گانی خصوص نهوه به ندهی شای به نده گانه به معنی (محمد) سه روی عالم دروود باری به وینهی باران هم بر اگانی له ینه بهران به لکو سه روازکا سه راوی بومان</p>	<p>(رحمان) و (رحیم) به حق میهره بان به خشندهی روزی به جانم و دان خاوند یحانه خصوص بونینان نهوه پاهه در به خاوند بسان پایرهی بهر لمر رووی عالم کردی به دایک بو همو بهر بو گشت تیره بهک له کوردهی عالم ده لیل له سه بهرزی خوداسان نه نابی بو نهوه له به نده گانی هو ی به پدا بونی که ونو سه گانه تاجی سه ردهی نه نهوهی نادم له سه گیانی نهوه هم لالو باران هم لمر باقی نیی ره بهران جونی جه نای چدرخ لا با لمان</p>
--	--

* * *

<p>باش سبانی پادشای عه للام عه رزم نه به نهی نهوهی سردان نه که لکی خاوند سه سه بین هموو نیشه جی بهک نیشتمین</p>	<p>له باش دروودی سه روی اسلام نه نهوهی باکی نه زادی کوردان برای تاییی گهلی سه سه بین نهی زوبانی به کتر بزانبین</p>
--	---

(واحد) نه بيا هر نه و خدايه   هو دروست گهري هموو نهيا

به نندمي دانستي هر بو نه و نه گهري

(سَجُود) و کورخوش هر بو نه و نه

(واجب) هر نه و پويسته بوني   مه حاله و ناي بو نه و نه بو

(قدِيم) يشكه و ترو له همرچي ههيه   (باقي) نهيني و نه بوني ني به

(آتَمِي) به معني نه و ملي ني به   (آتَمِي) به معني پاياني ني به

(مُتَغَنِي) به غه بر پويستي ني به   عالم پويستي به و نه به دي به

(قَالِم بِالذَّات) راوه تاو به خوي   پويستي ني به يارمه ني به

(لَيْسَ مِثْلَهُ شَيْءٌ أَبَدًا)   هاوينه ني به بو ذاتي خم

* * *

(اِيْمَان) باوره به ودي يفته بهر   هياويه بومان لاي خوداي داو

به معني باوره به خواو يفته بهر   به گشت فرشته ي پاكي (مَنُور)

به وگيانه هاوونه ته خواو   به روزي تولي کردموه و ده

به قه ضا قه در ، به حوگمي خودا   خدا خوي نه پکا همرچي رووبه

* * *

(نَبِي) خه به ردار به معني هه والزلان   خاوهن گايته له هر رووي جيه

(رَسُول) يفته بهر به معني په يثام بهر   په يثامي خدا ديني بو بهش

(نَبِي) بو خبه و (رَسُول) بو خه لکه   ده ده کوت يفته بهر گهلي به گه ل

(مَلِك) فرشته ، (مَلِك) بو گه ل   وان له فرماني خواي (عَزَّ وَجَلَّ)

نه نيون نه مي به ي داو و باب   دروست گراون بي حدودو جيسا

له شيان نشكه ، پاكن له تلوان   بو فرمان بهري دائيم له تلوا

مخلوقن له نور له لطیفه معصوم هه ریهك خاودنی مه قاسی مه علوم

* * *

(جین) جنوکه به چ دیو چ بهری
له جنوکه به یه یه یه یه یه یه
ما بهی نه مانه تاگری سووره
بهلام بی خواستی (رب العالمین)
(دیو) بر تاوانبار ، (بهری) بر بهری
دهرجو له نه مری جیهان نه مری
بویه گه لیکن له چاکه دووره
زبانان نایی دانیشه نه مری

* * *

(کتب) به معنا نهو گیانه
(ده) بر تاده مهو (نهجا) له بو شیت
(ده) بر ابراهیم سه به بی نوصان
(نورا) بر موسی (زبور) بر داوود
(قرآن) هاته خوار له بو (محمد)
هاتون بو نهو یه بهرانه
سی کب له بر حه زده نی ادریس
ناویان (صُحُف) به گویری تورتان
(انجیل) بر عیسی به نه مری معبود
نه بیننهو حوکی نه نه بهد

* * *

(یَوْمُ الْآخِرَةِ) روزی جهزایه
دنیا نه گوری نه روزو ئه لمان
له پاش مردنی هموو گیان له بهر
به نه مری خودا نهرون بر مه حشر
هه رگمسی نه مری خوی نه درپه دهستی
پاش جباب هموو روو نه که نه دهشت
دنایی که به پاش نه مری دنیا به
دنایی تازه دینه روو بو مان
زیندوو نه نه وه مردوو بهرانه
جی گرد بو نه وهی جنوکه و به شمر
له ر کرده وه شیوهی مه بهستی
نهرون بر دوزهخ یاخود بر به هشت

* * *

(قَضَاء) بمعنا زانستی خسودا	به مهر رووملوی کسوا روولما
(قَدَر) بمعنا خفای خوامه	گموره یا بچروک گت لهو په پدایه
لسمو کسبی خوت یوت ددوست نه کا	بو چاک یا خراب زور له کس تا کا
بهلام رازی به له کر دمو می چاک	نوازی و نامز به یشی ناپاک

* * *

(اسلام) بمعنا مل کچی ی دل	بی مل کچی ی دل یشیت ماته
مل کچی له بو لسمو کر دمواته	پویتی هسرو موسولانا ته
دوو شهادتو پنج ضرزی نویزان	حاجو زه کلتو روژووی دمه زان

* * *

(مِلَّة) یو (دین) یو (شریعت) یو	(اُمَّة) کومهل په یروانی دین
(مَذْهَب) دی گوزد یا بی (امام)	(إمام) یشموای کومهل یلام
(واجب) پویته یکه ی تموا به	نه یکه ی هو ی باری ددودو عطا به
(حرام) نارموا نه یکه ی تموا به	یکه ی بلجی باری عطا به
(مندوب) یو (سنه) به سووده یکه ی	نه گهر نه یشی کی — زرا نادری
(مکروه) تموا به چاک وایه نه یکه ی	که هاتو کردت به لارار ناگهی
(مباح) تموا به یکه ی یا نه یکه ی	نه به تموا بو نه عطا نه گهی

* * *

(مُعَدِّث) یو دس نویژ (جُنُب) لشر یسه
 (طَهَارَة) پاک ی لسم دوو خاسیه
 (وَضُوْء) دس نویژ . پویت یشین
 دس نویژی بی له بو نویزه کسان

به نیازی مدعی بی دمس نویزی تو	به تلویکی پاک دم و چاو بشو
مردود دمس جو له گمل نه یشکان	ممسی سر بکمو بشوره بی کان
(غُل) شورینی له شو موو نه واد	به نیازی دهمی له شریسی به ئاو
کاتیک نه خوش بی پاخود ئاو نه بی	فدرزه (نَبِیْم) بکهی جی به جی
(نَبِیْم) نیازی هه لگرتی گل	تا دامه زرائی نویز بکهی حاصل
روخا در همدود دمسو نه یشکان	به گل بهاله کاتی نویزه کان

(طَهَارَة) پاکي (تَطْهِیر) پاک کردن	
(د ' خُول ' الْوَقْت) هاتی کاته	(اِسْتِقْبَال) به معنی روو له (بَيْت) کردن
پاکي بو له شو پو شاکه جگا	(عَوْرَة) پاش و یش هم شهرم گاهه
هاتی کاتو پیرسینی عه ورم	له گمل روو کردن له مالی خودا
(صَلَاة) به معنی نویز به توالی زمان	پوینتی نه تون بو نویزو طاعت
(صَبْح) به بانی فدرزه دوو رکات	شوو روژ ینج فدرزه هه به له زمان
(عَصْر) چواره بکهی له روژ نهینی	(ظَهْر) نیومرو به چوار نه گات
(مَشْرِب) سی رکات پاش روژ ئاو بوون	فدرزه چوار رکات نویز به جی پینی
(جُمُعَة) لهجاتی نویزی نیومرو	(مَشَاء) چوار رکات پاش (شَفَق) ون بوون
به شهرتی چل یلو خه لکی نیشتان	دوو رکات فدرزه به جی پینی تو
(حَمْد) بو خودای (واحد) (أَحَد)	له پاش دوو خطبهی شامیلی ئه رکان
جا ئه موژگاری و نایه تی قورئان	ئه سجار سه له وات له سر (حمد)
(صَلَی) روژوو فدرزه له زمان	له گمل دوعلادا بو موسولمانان
	گشت سالی روژووی مانگی زمان

(إِسْلَک) خوگرتن به فرمائی دین   لهوانی روزوو نمشکینن یهفین
(إِفْطَار) بهمهنا شکائی روزوو   بهحق پاشن لهره که روز تالوا بوو
(سَحْر) بارشیوه یش بهره به یان   چی نه خوی بخو بو نوشی گیان

* * *

(حَاج) چوون بو کمچه به نیازی طهواف
به نادایی خوی به دلیکی صاف
(إِحْرَام) چوونه ناو نادایی حجه   شمرع چی بهدموی بهایی نوو نه مچه
(طَوَاف) هه لووران بهدموی به تا   حموت جاری تمواو به هه تا هه تا
(وَقُوف) راومستان لهره (عَرَفَات)

پاشن نیومدوی نوو شهوی ده چهن کسات
(سَمَى) راگردن به نیوهی وهفا   له بهایی (مَرَوَه) ته پولکمی (صَفَا)
(رَمَى) بهمهنا بهرد فری داته   لهو سی شویتاهی ره جمی شه پتانه
(أَيْتَامُ النَّسْرِيقِ) پاشن جهننی قوربانی

سی روزن مخصووس بو قوربانی دان
(أَضْحِيَّةٌ) (ضَحِيَّة) بهمنی قوربانی

سوتهنی دینه نهی بیگزانی
(مَسْرُوعَةٌ) کو هج بی تمینی کات   بی راومستانی کیوی (عَرَفَات)

* * *

(زَكَاةٌ) نومالهی یوپسته بهدی   له مهره بزنی له گاو وشتیری
له دانهی نووتا وه کو گهنو جو   له تالوونو زیو فرزه لهره نوو
(عَوْنٌ) یش یارمهتهی موسولمانانه   مایهی سووک بوونی شمرکی زیانه

* * *

(حَدِيثُ) (خَبَر) نهي برای سرود

کار و فرمودی نفسی یشمیر

(نَهَى) فرمود و کرد و رو رها لهوی کرای له خرمیت شو

(كَتَبَ) مالیکه پیروزو به ناز له شادی (مَكَّة) له خاکي (حِجَاز)

(فَيْلَه) بهمهنا روو لی کراوه بر مولاتان بر پسر دواوه

(جَمْع) بزگوتی جومهی یا نه کری موسولان تعطیم لهوی و نه کری

(مَسْجِد) بزگوتی عیلمت خانه شونی ثابینی موسولانانه

(مِحْرَاب) له بزگوت شونی نیمه (اَمَام) یشموی گملی یشلامه

(مِئْبَر) شونیکه تابهتی بهرزه بر خطبهی جومه که فرموده دوزده

(خُطْبَه) وناری جهایی یشام جومه به جومه نه پخونی بر عام

* * *

(اَلْخَزْمُ) خویش و نه نهوی سرود (اُنْصَاب) یارانی پاکی یشمیر

(تَابِعَ) ناون له بو شوانه جینی پش کمتوون بر شو یارانه

(مُجْتَهِد) زانای بهرزی ثابینه بر زانستی دین خاومن نمکینه

(مُفْتًی) نمحکمی دین نمخامدهد (فاضل) حاکمو چارهی دمدی سر

* * *

(قُرْآن) ثوانن (قُرْآن) نه پخوین به (تَجْوِید) ده (قُرْآن) نه پوین

(قِرَاطَاتُ السَّبْعِ) صوت شیوهی جوان کمو یشمیر که یاسدن یشان

نه نجلیمان به کمو هموویان راسن له لای ثوانهی راستی نه نلسن

(حَفَظَاتُ) ثوانن نه پخوین له بهر وان له ییرا له روزی مظهر

(مُحَدَّثَاتُ) معنای زاناو خه بهر دار به قولو فعلی رسولی موختر

<p>هوی تم دوستی به نه‌با نه‌قواب ده‌نظره به‌یی (سَنَه) (کِتَاب) (إِفْلَافَه) قامت سوتنه‌تن بوملاز (حَدَّ) نیتاش و خودای داوم (اِحْتِمَال) چی به راست بو ونمودی نو دستو بی و نوزو له نوزا بی‌فیل له گیل ینمبهر شه‌وچرای هوما و دووکه‌لبه‌ی شه‌مادمو نیملاز له به‌رودوای واجه‌کتاب به فرمانی خواو له‌بهر رمزای شه (عِبَادَه) معضای به‌نده‌ی خوا</p>	<p>(وَلَّی) له‌موردا دوستی خوطابه (تَقْوَى) پیریزو به‌مورفی تمسحب (أَذَان) بعضی بانگ له‌بو نوزو کلن (تَكْبیر) وتی (الله اکبر) (رُكُوع) دانه‌وین تا دمه‌ته نوزو (سُجْدَه) کورنوشه داتانی ته‌ویل (تَحِیَّات) معضای دروودی خودا (شَهَادَه) بعضی وتی موسولان (رَاقِبَه) نوزو له‌بو سوتنه‌تانه (مَهْجَد) معضای شه‌ونوزو پلشی‌خو (طَلَفَه) مل‌کمچی بو فرمان‌سروا</p>
---	--

<p>بولای ینمبهر به‌گابه‌ی (نَزْیَل) بو ینمبهر و شه‌و نه‌یگه‌پینی شش‌نی بختانه‌لو دل نادیم ساغاتی نومست خلون خه‌به‌ران بی به‌موری ری‌ی خیر و سعادتم هه‌تا مل‌که‌چ بی‌گروی کافران له‌عادت دوورده‌و کله‌ی خوطابه هه‌تا‌کو کومل دل بلمن به‌وان بو ینمبهران له‌پیش (نُبُوَه)</p>	<p>(وَحْی) ناردنی خودا جو‌بره‌فیل بعضی وتلری خودا معنی (إِلْهَام) نموده‌به‌که خودای عالم تم حال زوده له‌بو ره‌به‌ران (مُتَجَرِّفَه) پیشی دمرچی له‌عادت خوا خه‌قی ته‌کا بو ینمبهران (کَرَامَه) همروا بیشکی وایه تم‌پیشه زوده له‌بو ره‌به‌ران (ارْهَامِس) بیشکه دمرچی له‌عادت</p>
---	---

نهی به مایهی سرفروزی نموان
(مَنُونَه) معنای پادشاهی دانه
نماتِه همو و وورن له نَساب
همو و یختینی (عالم القیب)

(نَوْبَه) به معنای و درگه رانده
دهس بهردار پونت له کاری تاوان
همه زیست وایی نه گهریتهمه
(اِخْلَاص) تمهیه به دلیکی پاک
(اِحْسَان) به نهدیی خواجه وها
تو نمو نه پینه نمو نه نه پینی
(دُعَاء) به معنای لاله و نزاریه
لاله و ککالا به زوبانو دل
همه قایی خودا همیشه وازه
بولای نمو نه با ککالا و نیاز
(اِجَابَه) به معنای قبولی و دعا
(رَأْسُ الْحِكْمَةِ مَخَافَةُ اللَّهِ)
(حُجَّةٌ) نیازه (رَجَاءٌ) نومیده

(کُفْرٌ) و (جُحُودٌ) و (عَدَاوَةٌ) و (انکار)
(کافر) که بیکه حاله نی وایی
می باوردی به به دینی موخسار
مونگیری دینی (رَسُولُ اللَّهِ) می

(مُلْحِدٌ) (زَنْدِیقٌ) معضای دینیه

بی ثابین نهزی لسم سهرزمینه

(دَهْرِي) (طَيِّبِي) کافریکی وا نیسبتهی تِجَاد به عالم بدا

بومدی وایی ثم چهرخه نهی به خالقی لهو نهوی دینسجی

ناظمی چهرخی بی شووودو فلام چون دروست نه کامه خلوق به نیظام

(مُشْرِکٌ) نهویه که بومد نه کا به خواو شریکی بو بریار نهعا

نافاسی خودا تودرتی عامه شریک بو (قَادِرٌ) ومعی نغظه

(وَتَنٌ ، مَنَمٌ) بت (وَتَنِي) بت پهرست

(مَجْجُوسٌ) نلوه بو ناگریه رست

(کِیْتَلِی) معنای خاوم کتابه جووله کمو گاور لعه جیابه

(یَهُودٌ) جووله که (نَضْرَانِی) گاور

مسوو نهزمیرین له ریزی کافر

چونکه لایاندا لهشیووی ثیلان به ینمبیدی (آخِرُ الزَّمَانِ)

(سِحْرٌ) جادووه (سَاحِرٌ) جادوو گور (سِحْرٌ) نهتیکه نه پخوانی بهشور

(شَمُوءَةٌ) چاوبست هور فروبله لهشیووی راستی و حقیقت وبله

(اِسْتِزَاجٌ) معضای بهرزوه کردن نهک پر ههحه پیت ، بو ملشکاندن

(کَلَمِیْنٌ) کمیکه خاوم ریاضت خوی گزار نهدا بی ریی شریعت

ثم نهوچه کهه (خَالٌ) گو مراه به لاسمانا بی له ناو جلالیه

(رَاهِبٌ) کمیکه منیجی ثابین قعت ژن نابینی لهرووی سهرزمین

(رَاهِیْهٌ) کچی شوو ناکا به کسی به تاق نهینی تا تاخر نفمی

ثم شیوو حاله دورره له یلام لمر فرموددی (سَیْدُ الْاَنَامِ)

(مُنْجَمٌ) یعنی تهستیه نلسن جیاب راهه گرن بو گروی ثیلان

نه کڼ به دليل يو گڼی له سوال	وه زعی نمتیرو مانگو روڼو سل
له لمر گومانو هیزی قیاسه	به مزیکي درود به مزیکي داسه
له لمر ته تیرو خواستی خوا ته یی	هر کام له وانه به راست پشمی
سبب دالهی به حوکمی نورستان	(سَبَب) هوی شتی ، گڼی موسولان
هموو شمایی جی بهی نه گڼا	خودا مه یی یو هر شتی بگا
له لمر خواستی نهو ذیل ددرپال ته یی	سبب سوز ته یی و سبب سار ته یی

* * *

له هر تمه نی ، به هر لیلی	(تاليف) کمبکه شیوه بنی
حوکمی له دنیا زور موحه پوره	فائینی عادل جیگهی سلومه
(رَبِّه) (عُوْذَه) نووشتلی نوو — روه	

به هر سینو شلانا دورولو	نه گمر نورغانو دوهایی مه تورو
بنه ، نه گینا له ځایین دورو	(عالم) به معنا (مایوی اف) به
(مایوی اف) خیری خواپه	(عالمی غیبی) نومی په نه پاته
بنی (شهاد) نومی عه پاته	

* * *

له ده شت ته یی له لمر رووی سات	یزان دشتی هموو کاینات
(پاتی) له (عَرَض) به معنا ځایه	به کم (جوهر) یا (ماده) ناپه
(عَرَض) نو بنه (کم) یو جهندی بهت	
(کینف) پش جوته یی به رووی خفقت	
(این) یوون له نویا (متی) یوون له کسات	
یو پرمپلش هر دوو دس لکات	

(إِضَافَة) معنای به یونندی دووشت   وه کو (اَخُوَّة) یاخود (اَبُوَّة)
 حسن برای تو بم توش برای منی   من باوکی تو بم توش رولعی منی
 (جِدَّة) شیومی دهرکوی له تو   له یستو له موو یا پوشاکی تتو
 (وَضْع) شیومی پتمبی بومان   له گهل هه یرمدا یا تمعزای خومان
 وه کو راومستان یاخود دابشتن   یاخود بهوینعی بهمانا کهونتن
 یا وه کو شیومی نزدیکی شنی   یاخود دووری له لو لمر ریگوتی
 (فِعْل) یا (تَأَمَّر) معنای نیش کردن   (إِفْصَال) یعنی تهندر وه درگرتن
 له (جَوْهَر، مَعْدَن، نَبَات) (حَبَّان)

کانبو گیاهو گنبت گیلان له بهران

* * *

(إِنْسَان) (بَشَر) نادیمی زاده   (آدَم) پایردی هموو (عِبَاد)
 گانم له گل بوو بهعیزی خودا   له پراسووی تهو (حَوَّاه) بوو پهیدا
 بوون به سر رشته بوو (بنی آدم)   لغرووی دنیا تا هیه عالم
 (نَفْس) (مُهَنْجَه، رُوح) بهمعنا گیاه

(قَالَِب) (مَنْدَام) لهسه بیزانه

(نَات) (و) (حَقِیْقَة) هم (مِیْن) بهمانا

نهونتهی هیه تهی برای زانبا

(رَأْس) یعنی سر (نَاصِیَة) پیشی سر

(قَفَا) (بِشْمَلَه) (قَزَال) پشتی سر

(هَلَة) (و) (جُنُجَمَة) یعنی که لاسر

چ بو حه یوانات چ له بو بهمنسر

(نَزَعَتَانِ) دووشوین که سافوی می‌شوون

به دوو ته‌نیشتی یشی سدا چوون

(مَقْرَقْ) تهرقه‌س شوینی جایی مووی سدی ینسان نه‌م‌لاو نه‌ولای

(جَبَّيْنَو) (جَبَّهَة) ته‌وی ینسان (غَمَمَ) جی‌ی لوجی وا له نیوچلوان

(حَلِيب) برویه (عَيْن) (بَصَر) چاوا

(لَحْفَه) رواینه به‌م‌لاو نه‌ولای چاوا

(حَفْلَة ، حَفْلَة ، انسان) به‌معنا گلبنی چاون شی برای زانا

(حَبَّ) برزانگه (جَفْن) یلودی چاوا

(غار) نیکی‌چاوه (مَوْق) بو گوشه‌ی چاوا

(أَذُن) گوچکه‌یه (وَتَد) ره‌گه‌کی (سِمَاخ) به‌معنای گوی‌یه‌کو نه‌کی

(أَنَف) به‌معنی لوبه‌ت (خَبَبَتُوم) برناخه

(مَدَغ) ژووری دوو (رَسَاغ) دماخه

(مَارِن) نه‌مه‌گوی هم نه‌مه‌لووته

(خَدَّ) کوله (عَارِض) بو هم‌وو دوونه

(فَكَّ) بَسْقانی دوو له خوارو له ژوور

خواروو ته‌چوونی به‌نیومی ضرور

(لِحْبَه) شه‌ویله (لَحْيَيْن) هم‌ردوکیان

(قَنِيك) جه‌مه‌سه بو شه‌ویله‌کان

(ذَقَن) چه‌ناکه (عَنَفَقَه) مانا چالی ژیر لیوی خوار له ینسانا

* * *

(شَقَّة) ليو (قَم) دم (سِن) همضمان

(لَشَّة) - یعنی پوک (لِسَان) جی زوبان

(نَكْفَة ، لِهْمَزِمَة) لالهافه کلان   بو دوو (نَكْفَتَان) یا (لِهْمَزِمَتَان)

(خِیرَس) - هانراوه بو دانی خیری   ، ئیشیان هارینه بو شتی تمخوری

(نَوَاجِد) تیزی له سرو له خواو   ئیشیان برینه که بکونه کار

(تَنَایَا) چوارن له خواو له سرو   شویی چهند حمرن بو واتهی بهشور

(تَغَر) دایکن وان له پشموه   قمت نه پهن به لای ددان کیشموه

(عُنُق) گهردنه (حَنَک) مه لانبوو

(حَلَق) بو (حَلَقُوم) بو (بَلْمُوم) بو گهروو

دوو پارچه گوشتی بادامی جوان   لهبری فوپ گا ناویان (لَوَزَنَان)

(مَرِي) - سوور بچکه لولهی خورا که   (نَفْسِي) مه ناه بو گهرووی پا که

(جَوَزَة ' العُنُق) گری ی پدزی مل   (حَرَقِيْدَة) یش هروا ئهی برای کاپیل

(نَحْس) بو (لَبَّ) زوور سنگی ئیشانه   جی سدر برینی خوشتره کانه

(تَغَر) بو (تَرْقُوَة) ددانهی سپه   (تِرَانِي) جهمه بوی دامعنه

* * *

(فَدِيرَة) له گهل (عَقِيْمَة) همدوو

له گهل (ذُوَابَة) مووی گردموه بوو

(مَشْتِي ، مَقْتُول ، ضَافِيَة) بهلکه

(مَرْتَل) بهرله لا بو پلسای خهلکه

(جَسَة) مووی زووره له سروی ئیشان

(لِمَة) ههتا گوی (وَقَرَة) تا سدرشان

بمنجوی مه کیش تهنه کزلوه

(جَمَد) کسرتو لسول وک بسادلوو

(عَارِب) و (سِبَال) و موی سبله

(لِحْيَة) موی ریشه له تشین وبله

(رَمْلَة) ماضی نالعموی سوه

(عِزَار) کسروه زولفی دوابسوه

* * *

(نَقْرَة) و جالی پهنه می تینان

(كَتِف) و (مِغْب) هاتق) له و شان

(ظَهْر) بمعنی پشت (جَنْب) ته نشته

(فَقرَة الظَّهْر) مروخه می پشت

(عَنُود فَقری) بهی سوه شان

(مَوْدی قُطْی) خوار پراسوولان

(مَلَب) یسکی پشت باشی بزانه

(تَرْبَة) یسکی سکی تیناته

(اِبْط) بن هنگل (مَدَر) و سگه

(وَرِك) کفله (حَقْو) پشتنگه

(خَلِیرَة) گله که (خِلْع) پراسوود

په یوه ندی سینو پستی تینان وود

(نَدی) و مسمکی یلوو زناته

(تَنَدَوَة) و گوی مسمکه که باته

(بَطْن) یعنی سَك (کاذبة) موصلان

(عانة) یعنی بهر پیکه جوان

★ ★ ★

(يَدٌ) همو دست (عَضْد) یعنی قول

قول علوی تو به لمبی چولووهول

(مِرْقَى) نه پیکه (سَاعِد) بلکی دس

(مِعْصَم) جوی باذن (کُوع) یو جگهی دس

(راحَة) بهری دس (کَفْ) بهروسته

(قَبْض) فوجانان (قَبْضَه) پرشته

(اَصْبَح) پهجه به (ظَفَر) ینوک

(حِجْر) یو گونستی دوری ینوک

(اِنْهَام ، سَبَابَة ، وَطْی) هم (خِنْصَر)

(يَنْصَر) ینج پهجه له دس بهر

(اَنْمَلَة) جگهی پهجه کی تو به

بو (اِنْهَام) دوو بو باتی سوره

(بَرَا جِم) لوجی سهر جگه گانه

(مَعَاظِف) لوجی یعنی ینسان

(سُلَامَى) جگهی نهمزای ینسان

(بَنَان) بهمه فاسره پهجه گانه

(سِیمَة) ینسان (شَلْعَة) به عنی خال

کوزای باخود صومئ (ذو الجَلال)

★ ★ ★

(فَخِذْ) یعنی ران (رَمَكَبَة) نه‌زنوبه

(نَابِض) باریکی‌ی دود دانی نوب

(عَمَمَص) گری‌ی فنگ هم به‌نه‌زنوبه

(ساق) معنای قوله خوار نه‌زنوی نویسه

(كَعْب) یعنی فلپ (رَجُل) (قَدَم) پی

(عَقِب) پازنه‌یه (اخْمَص) قوی پی

(فَوَاء) (بال) (قَلْب) (جَنَان) دل

هم (مَرَبَة) (سِرَة) نه‌ی برای کلمه

(مَعِيْدَة) میده‌یه خوراك نه‌کولنی

کمی تی‌یکه با دانسمینی

(مِي) (مِي) (مِي) (مِي) (مِي)

(اَلْيَمْرَى الْأَعْوَر) (مِي) (مِي) (مِي) (مِي)

(كِرش) یعنی وردگ کیه‌یه‌بومان

خودا داویه‌تی به گیلان‌له‌بهران

(رِيَة) (مِي) (مِي) (مِي) (مِي)

نازازی سگر گله‌ی زه‌ده‌ده

(كِلِيَة) (مِي) (مِي) (مِي) (مِي)

(مَرَاة) (مَرَاة) (مَرَاة) (مَرَاة) (مَرَاة)

* * *

(مِرَاق) (مِرَاق) (مِرَاق) (مِرَاق) (مِرَاق)

(وَرِيد) (وَرِيد) (وَرِيد) (وَرِيد) (وَرِيد)

(اَكْحَل) ره گیکه له بن بالی نو
 ناو مستهوه که خوینی دهرچوو
 (شَرِّیَان) ورده ره گ په پوه نندن به دل
 (شَرَّایِن) جسمه نهی برای عاقل
 (عَصَب) پهی یعنی ده گی گهوره و ا
 که هوی په پوه نندن بو جمگو نه عزا
 (تَنْفُس) مضای هه ناله دانه
 بو ناوو بو دهر مایه ی ژبانسه
 که گهر به نـ پیوی ده نگی دلگیره
 بو دهر (شَهِیق) ، بو ناو (زَفِیر)
 (جِلْد) به معنایست قه باغی جوانه
 بو گوشت و خوین و ره گ و یسقاته
 (باع) ماوهی بهینی هه ردووده ستانه
 (ذِرَاع) هه په نجه تا نه یشکانه
 (تَغْرِ) قولانجه (شِیْر) چی به
 ثم نه ندامانه بزانه به سته
 هه غوضی جووت بی وه کو (اُذْن) (عَیْن)
 حوکمی ته نهی نهی نووری هه نه بین

* * *

(قَامَة) بالایه (رَبْعَة) چوارشانه (مُعْتَدِل) نه خسی بالا میانه
 (طَوِيل) درېزه (قَصِید) چی کورته (ضَبِيل) بی ترخه وه خسی ناپوخته

(قَزَمَ) تینائی بلومعه مره به به بلومعه قدرت هم تلوی هسه به
 (لَامِحَة) و (سِیَا) شیوی تیناهه
 (غَت) و (مَزِيل) و (نَحِيف) لاوازه
 (سَیْن) قهلموه به هیزو بتره

* * *

(نَطْفَة) بهمنی نوم ماهی زاووزی
 (عِلْفَة) پارچه (مُضَفَة) گوشت پاره
 (جَنین) بهجکه به (رَحِم) منالجان
 (طِفْل) و (وَلَد) و (صَبِی) مناله
 (رافع) و (شاب) و (شَرَح) جوانه
 (عَذْرَاء) کجیکه شوی نه کردی
 (یَکْر) و (بَاکِرَة) و کچ ثووری
 (عَیْس) قهرمه له نیر له می
 (اَعْرَب) و (عَرَب) و زن نمیناو
 (ثَبَّ) یساویکه زنی نعلای
 (اَرَمَل) و (اَرَمَلَة) له گهل (اَرَمَلَة)
 (حَافِض) می نویزه (نَفْس) زه پسانه
 (حَبِل) قوسه (وَلَد) بزوکه
 (کَهْمَل) له می سال زیاده به تقدیر

(شَائِب) و (شَبَّح) و (حَرَم) شخصی پیر
 (حَبْوَز) پیرمزن هم پیره یلوه
 (زَوْج) یس هلو جوته له نیر له می
 (زَوْج) لهو نیرمو (زَوْجَة) لهو می
 نهی به گویره می نعلای بطوینی
 معنای (مِنْ کُلِّ زَوْجِیْنِ اَتَرِیْنِ)

بمعنای تر (رَوَّج) بمعنا جوت (بَعْل) بر مرده یزانه مغزور
(تَوَاسَّيْن) بی بو دوولفاسه (لِدَة) له گهل (تِرَب) هاوتمه تا.

★ ★ ★

(هَرَق) هاره (رَبَد) بمعنی کف (رَبِق) و (مُصَاق) و (رُضَاب) بمعنی ندر
(فَمَس) بمعنا ریپونی چلو (دَمَع) فریسکه (عَبْرَة) به دلو
(تَخَم) ناوی لووت (نَطَلَة) چله (لُحَاب) بمعنی لک (مَلْنَم) به لشم
(لُئ) ناوی دم به بیی شرع و دین هموویان پاکن یزانه به قی
(قَبِي) رشانوه یسه تم نلو چونکه له معصی گوما کولوا

★ ★ ★

(تَثْلُوب) باوشك (سَل) کوکبه (زَكَم) مه لانت (عَطَس) پزین
(تَجَسَّو) معنای خورقینده تا (حَدَرَة) نزگمره چاکی یزانه

★ ★ ★

(مَنِي) ناوی نوم به بیی شرع پاکه (وَذِي) ناویکی لنبی رووتاگ
(مَذِي) ناویکی خمنی سی به ددرچونی زورتر له بهر فیهزی
(مَوْن) بیزه که هات بیکه رای مه گره یسایش جی به (غَايِط) و (عَذْرَة)
(دَم) بمعنا خوین (رَطَف) خوینی لئووت

(قَرَح) و (جَرَح) برین یزانه مغزور (قَرَح) بلوقه (قَبِيح) صدید و (ریم)
بیجکه له معنی پسین شمانه (بَخَر) بونی دم زور به دفصا
(سَنان) و (زَقَر) بونی بن باله

★ ★ ★

(عقل) و (حجرت) و (الب) ، نهیه) به معنی موش

بی بی تهلین (ویتل) مهربانه فراموش

(عِلْم) زانته مهرودها (اَدْرَاك) له بو دوو شت بی یا شتیکی تاد

(عَقْل) سیفندی نه فی ئیسانه (عَقْل) هوی (عِلْم) به بلنی بزانه

ته گهر به وی وینه یه کی جوان بو نه فی و عقلو بو علمی ئیسان

(ضر) دهك شووشی ثلویه وایه (عقل) رووناکی بی بهر نه وایه

(عِلْم) به وی نه ی نه وینه وایه که له ناو مینای ناوینه دایه

*   *   *

(حَوَاسِ خَمْسَة) پنج همه ی جوان یه کم (لَامِيَّة) هیزی دوس لیدان

(سَابِعَة) هیزی بیستی دهنگه (بَاصِرَة) هیزی رووناکی و دهنگه

(ذَائِقَة) هیزی چمته تاسه (خَامَة) هیزی بون بزانه کامه

(اِحْسَاس) وه درگرتن بهم حواسانه (تَعَقُّل) به دل چاکی بزانه

تهم پنج مینانه بهرده سنی عقلن بیانه ی بهرزی و پیروزی و فضلن

*   *   *

پنج هیزی نهین هیه لای دماغ دماغ بهوانه تشو بهی به باغ

(حِسِّي مُشْتَرَك) به که ده له مان ره درگی درگی پنج حواسه کان

دووهمیان (خَبَال) بزانه بی شک خه زینه داری (حِسِّي مُشْتَرَك)

سیهم (وَاَحْسَة) و (حَافِظَة) چوارهم (مُتَصَرِّفَة) یهجهم خاترجهم

له وایش ورد وود بون به یان ته کم نیی ثمانه به بی زیسادو کم

*   *   *

(عِلْم) دوو به نه به که بیان (تَصَدِيق) بهمه غا باوهر بزانه تحقیق

تصدیق و باور له بو که لاسه
 بو ثبات نه لیت : فلان هاته لام
 زانستی غیری نه جورده فسه
 دووهم (تَصَوُّر) زانستی نینان
 له وشه تاا (اَسْمَد) و (مَسْمُود)
 له نینانانا (اَعْبُدُ الْمُعْبُود)
 (تَصَدِّق) چوار بنه نهی برای نه مین

(ظَنَنْ ، تَقْلِيد ، جَهْلُ مُرَكَّب ، یَقِین)
 به لام له جه زمی دروون مه حرووم بی
 نه یهوی بدزی بزنی یا مری
 به لام مانه وهی غیره لازم بی
 وه کو شوین که وتووی نیامانی خیر
 که چی لای کارباش زور به که مال بی
 بو به دماخی نه و نه ده رقه
 مابهی نه سادن له رووی زه مانه
 دوور بی له هوای دروو خه رافات
 وه کو باو ورت به رموانی شو
 تا باش رابگری نه یسانو به یسان

(ظَنْ) باو وریکه هیزی مه علووم بی
 نه لیت نه و که می به شو نه گری
 (تَقْلِيد) باو وری وه ها (جازِم) بی
 به عنی دامه زری له سر پیری غیر
 (جَهْل) باو وری له سر به طال بی
 به خوی نازانی له سر ناحقه
 گه لی گرانه چاری نه مانه
 (یَقِین) باو وری به جه زمو نه بات
 وه کو باو ورت به شو علهی هه تاو
 (یَقِین) پیوسته بو نه عمل نیان

★ ★ ■

(یَقِین) دوو بنه (بَدِیهی) به کهم
 دووهم (نَظَرِی) ناشکرا نهی به
 به عنی ناشکرا به بی توزو نه
 پیوستی فیکرو بیری نه فسی به

(مِکْرُو) (نَازَ) (آه) تی فکرین
 زانینی مجهول نوی برای جهلیل
 (تَمَرِیف) (دَورِین) لهو (کُشَمِی) (ذات)
 تهایت نامی گماندارو زانیا
 (ذَکِیل) (شاده) زانیا به پانه
 یو وینه تهالین هم دنیا به کمر
 چون شی یهک بی نهوونو بوونی
 فمت باورده مک به بوون به (مَدَنه)
 (شَکْ) (تَصوره) معنای دووولی
 (وَهْم) (تَخِیل) هم تصورن
 نه گمر باورده (ظَن) یو بهوحرکه
 نه گمر (تَقْلِید) (جَهْل) (بَیْن)

لهو تهالین نما حلق و مدبرین
 یا به تعریفه یا خود به دلیل
 یا مدبرینی (خَوَاص) له صفات
 یا تهلیت بهشیر زیره و تهوانیا
 که نوی نیسانی (مَدَنی) مانه
 یوینته به حلق (خَلِیقِ اکبر)
 بی (خَلِیقِ) نای بوونو نهوونی
 (آثار) نیایی نمرادهی صیرفه
 نیسانی دووول کورده مه تزل
 بو معنای (تَصَدِیق) وک بهرا بهرن
 زانستی نهولای بزانه وحه
 نهولای (تَخِیل) نایبی له به

* * *

(حِسِّی) مُشْتَرَك (وَدَنه) گری نهوی
 (خَبَل) هیزیکه یو نوی رانه گری
 (وَهْم) هیزیکه و دَنه گری نهوی

به ینج هیزهی خوت تو دمرکی نهکی
 هدرچی بو (حِسِّی) مُشْتَرَك (نمدوی)

(وَهْم) هیزیکه و دَنه گری نهوی

معنای جوژی یو به حِسِّی بی نهکی
 و دمرکی معنای تو بو خولقی محمود
 (قَوَمِی) حَافِظَة بهو نهو نری
 (مُتَحَرِّفَة) هیزیکی وانه
 نهانه معنای جی بیان دماخه

معنای جوژی یو به حِسِّی بی نهکی
 و دمرکی معنای تو بو خولقی محمود
 هم معنایانه بو تو رانه گری
 حاکمه لمر هم معلومانه
 خاوم دماخان دلیل بهرداخه

* * *

(قِصَّة) داپور دوو (حادثة) ناره
 به لوغت تعليم لوغت معقوله
 تلپن (قضيه) واتهي وايه
 (بحث) بهضي بلن (مسألة) معنا
 (جلي) گنکرا (خفي) په نهان
 (ظلي) کو (غويي ، مُفَكِّة) مدرسي
 مسئله لي سمت لسم مدرسي

* * *

(حرف) چي تپه وه کو ته ليو ي (تپ) هم يو ديزش به کار ته معنري
 (مفرد) يک لفظه (مرکب) تکرار
 نوپان وه کو (زبند) نهمان (زبند افضل)
 (کليته) وشه کموا ته يا ي (کلام) وناري فایده ي نيایی
 (قرائت) چي به خویند نهويه (نيان) به معنا بيرچو نهويه
 (درس) خویند نهويه (لقي) يي که يين (استاذ) ماستای به معنوش و نه ميکن
 (تلخيص) فواتي (فهم) ني که يين تا بلن ني بگه يين بلن پيش نه که يين
 (مدرسه) و (مکتب) فواتخانه به معنای (مکتب) پيش کتب خانه به
 (نظرين) کو (ذکري) لره کي هوشيار (بليد) کو (غيبي) کوده ني يي کبر
 (ناليج) نساگردي مدرچووي سه دروزه

(رايب) بلن که ونوي يي سوود له مدرزه
 (جهنم) کو (اجتماع ، سبي) تیکونين (تخریج) مدرچوون له بلن يي که يين

* * *

(حَبْر) (مِدَاد) رنگ (مِحْبَرَة) مِوَان

(قَلَم) خِلسِیه یا بی لیلان

(قِرطاس) کاغذ (دَرَق) یک پاره (سَحِیفَة) بی لبو لایه

(کِتَابَة) نویسن به مهر نموی بی (املاء) نویسنی به رمسی خط بی

(تَسْرِید) نویسنی به کم جارانه - (شَطَب) به معنا خت یا هتانه

(اِنشَاء) دانانی رشتی و تاره (اِنشاد) خواندن نموی به یتیاره

(رِسَالَة) (مَكْتُوب) به معنا نامه (رِسَالَة) معنای به یامه

(تَوْقِيع) یتزابه (خَتَم) مور کردن (اِرْسَال) به معنا ره روانه کردن

(خُومَار) بر لوله‌ی کافه‌زی نووسراو (مَطْوِی) ییجراو (مَشْهُور) بر بلاو

(خَبَر) ییچانه‌وه (نَشْر) به معنا بلاو کردن نه‌ی رول‌ی زانا

(طَغْرَی) به معنا یتزابه شاهانه (لَمَر) که لمر سکو نمرو فرمانه

توصیف

(اَسْهَل) - دویله (اَكْحَل) چلورمه به کوردی که زول - (نَقِی) بی غشه

(اَبْلَج) تویله‌یان (اَقْرَن) به معنا برد به بوسته له یساره گانا

(اَفْلَیْ) نه‌ویاوه‌ی بلاو بی دانی یا مابه‌ینی بی‌ی ، یا ده‌سته گانی

(اَقْرَب) (اَنْقَب) سی به که (اَشَقَر) سوودی شل (اَبْرَص) به له که

(اَمْلَس) شتی سلف به‌وینه‌ی بل‌سوور

(اَسْمَر) گهنم رنگ (اَحْمَر) یانی سوور

(اَخْضَر) یعنی سوز (اَسْوَد) یعنی روش

(اَصْفَر) فایس (زه‌ردیکی بی غمش

(اَبْيَض) سی به (اَزْرَق) یعنی شین

(اَرْیَحَی) خوش‌خووی به‌موش و نه‌مکین

(اَمَلَحَ) سدر بی مو (اَشْتَر) مو و دانه
 (آ دَرُ) به معنی قوچ خاومن نازاره
 (اَفْرَجَ) کججه (اَعْرَجَ) بوشه
 (اَشَلَّ) نه عزای خاومن شهله
 (اَسَمَّ) بو (اَطْرَشَ) ینسانی که
 (اَجْذَمَ) پیای گول (اَجْرَبَ) لمن گم
 (اَكَمَهَ) نهویری به کویری نهی (اَحْوَلَ) پیای خیل باش. ناگاتی
 (اَعْمَى) پیای کویر (اَعْوَرَ) به کچاوه (مَكْفُوفَ) و (ضَرِبَ) کویری نهووه
 (اَعْمَسَ) چاو کزه (اَعْمَى) شه و کویره
 (اَخْفَشَ) چار بچوک هیه بزمیره
 (اَقْطَسَ) پیای که نافه دی لوونی
 دایلیشایی به نام دهوونی
 (اَذَنَ) لوون چلمن (اَنَكَّ) سووری و
 تویک هلد لوونی و یسته که یروا
 (اَعْلَمَ) و (اَنْلَحَ) بو لیو شق بووه یه کم بو زور و دووهم زیرووه
 (اَخْرَسَ) و (اَبَكَمَ) بو پیای لاله (اَلَكَنَ) زمان گر هیه جهاله
 (اَلَنَ) پیای که زمان نابار یی که خوندنه وی هیه دیار یی
 لهجی خویه و حریف دهرنه گا یا حریفی به غیر لالوگور بگا
 (ظَى) نه کا به (رَى) ، (صاد) نه کا به (سِن)
 هروا حریفی تر نهی برای شبرین
 هم جووه که به یی نه لین (اَمَى) له عورنی شهرتا بزانه حوکی

تینسانی وایی نایی به (لاسان)

بو شمنی (قاری) خوش لهجه و کلام

بهلام وائیلین هندی بیلمان کسی لسانه هفوه له لاسان

(تاتار) (فافاه) بهوکسه یی تکرار کاتوه حروفی (یی) یا (فی)

(آکرش) بهمعنا یلوی ورگزل (آفیل) یلویکه یی هوشرو (فافیل)

(آرمن) یی هفاه (آحق) تمحیفه له ترسی له حقیق رابگی حقه

معد و معنی بو نیر و دزی (آفیل) یی بو می (ففاه) یی یزانه لاسمی

(آخرق) له بو نیر (خرقاه) له بو می بعضی بهکی واکه حفظ کم یی

(شین) یلوی نیر (جوهان) بو برسی

(شهوان) خاوه نی تار و زووی نهفاسی

(عطشان) (طشان) معنای تپووه (رشان) لهو نیر یی که تپاو پووه

(غضبان) رق هراتو (ندسان) پشیمان

(ملبان) بهمنی بر (رشان) میهره بسان

(نومان) نوو ستووه (یفغان) بیداره (شعلان) ماگیرلو شوقه گئی دپاره

(تبهان) (حبران) بهمنی سرگردان

(نشوان) سردهای حالی سرخوشان

(سکران) سرخوشه (بطران) نهوکسه

وا راپویری هر نهایی

(حبان) تپووه یلویکی وها له عشقاسری بر یی له سودا

(ففان) بو نیر بو (ففیل) له بو می بخویندرووه همزهی تپان یی

بخویندرووه (سکران) (سگری) نهو له بو نیر نام بو می و ترا

بو زوری مینه هاتووه (آفیل) و کو (آحسن) (آفیل) (آفیل)

بو نمم معنایه (قَمَل) له بو می بطونم موده له گمل بودی فی
(أَحْسَن) له بو یواز (حُسْنی) له بو زن

یعضی زور جیوان له هـ هـ یمنی یمن

■ * *

(بَنَاء) بـمعنا وستی پـنایه هـدروها (بِنَاء) لهـوردنا وایه
(بَزَّاز) هـم به گمز قوملش نهـفروشی (بَقَال) بو بهیمی نـمـره نهـگوشی
(بَزَّاد) توو ویشین (بَقَار) گـوانه (بَبْطَل) به پـنـالی هـه یوانه گاته
(بَعْد) نهـوگمـه ی خورما نهـفروشی (جَمَال) بوشرموان بو خوی نهـگوشی
(جَبَّار) دوکتوری یسکی شکته (جَرَّاح) یـماری زامی بهـدسته
(جَلَّاد) داروهـشین (جَزَّار) قـصابه (جَلَّاب) راکـشـمـر یتـی عـذابـه
(حَبَّاج) هـه لاجه (حَلَّاب) هـه یوان دوش

(حَذَّاد) ٲانگـمر (حَجَّار) بهـردنـروش
(حَقَّار) چـل هـه لکـن (حَلَّاف) سوین خوره

له پـنـمـروژا هـه ذابـی زوره
(خَبَّاط) بهـرگـدروو (خَرَّاط) خـمـرانه

(خَشَّاب) دارفروش (خُلَّة) سـاپـانه
(حَطَّاب) نهـوگمـه ی که دار نهـکیشی بو سووته مـه نی یـمان نهـفروشی
(حَلَّاق) سـمـرته (حَبَّاک) جـولایه (حَکَّار) راگری قوونی دنایه
(حَکَّاک) موره هـه لکـن (حَمَّال) بارکیشه

(حَبَّال) فیلـازه نهـجـلی یـشه
(خَمَّار) نهـوگمـه ی شـمـراب فروشه هم شـمـراب خوری مـه نی سـرخـوشه
(خَتَّان) ده لاکـی به ویلو گـمـل ٲامـده له بو سووته نی منـل

نانه‌کی باشی بی صدجار مال‌شاوا	(خَفَّاف) کهوش دروو (خَبَّاز) نان‌ها
له ده‌غل‌ودانی تم سهرزمینه	(خَرَّاص) (و) (خَمَّال) بیخی تمخینه
یا مووروواتشه به یرو هوشه	(خَرَّاز) به‌معنا مووروو فروشه
به‌رچه ته‌کاو میووی تی‌ثمغا	(خَوَّاص) ته‌وکمه‌ی که پووشی خورما
(خَفَّار) (نیگابان له دزی بی‌دین	(خَوَّاف) ترسناک (خَوَّان) نان‌مین
خوا به‌لوطفی خوی لای‌دا له ریمان	(خَنَّاسِر) نه‌بئانی و موسمه‌ی نینان
(دَوَّاس) گیره‌کەر له‌بو ده‌غل‌ودان	(دَبَّاح) ده‌باغ‌کەر بو چه‌رمی حه‌یوان
(دَحَّان) خلّوون رون به‌ئیشیاره	(دَلَّال) راتومای شه‌لی بازاره
(دَوَّار) دی‌و ده‌چی و به‌تاو ته‌خروشی	(دَبَّاس) ته‌وکمه‌ی دوشاو ته‌فروشی
باز ته‌کاته‌وه له‌نی به‌چلک ره‌ش	(دَلَّال) ته‌وکمه‌ی دمس ته‌مخانه له‌ش
(زَبَّال) خه‌وش و خال له‌ری لائه‌با	(رَقَّاع) ته‌وکمه‌ی جل‌پت ته‌کا
(زَمَّار) با‌یه زَن‌ئاوازه‌ی خوشه	(زَجَّاج) به‌معنا شووشه فروشه
(سَرَّاج) زیره‌دروو (سَفَّاح) (و) (سَفَّاک)	

پیاوی خوین‌ریزی نامه‌ردی ناباک

(سَبَّاب) (و) (شَتَّام) جیو فروشه	چونکه ده‌ماخ و دلی نه‌خوشه
(شَوَّاف) که‌بکه شت زور ته‌پینی	بو ده‌زینه‌وه‌ی مانگ دانایی
(سَفَّار) مس‌گه‌ره (سَبَّاح) ره‌نگ‌گه‌ره	

(سَوَّاف) (و) (سَوَّاح) بو زه‌ره‌نگه‌ره

(سَرَّاف) ته‌وکمه‌ی ته‌گودینه‌وه	نه‌قدی به‌نه‌قدی و ته‌حه‌پینه‌وه
(سَوَّاف) تاجری خوری فروشه	(سَرَّام) خلّوون چه‌رم پیزانه خوشه
(سَيَّاد) راوچی به‌راوچی ره‌جاله	هوی جیا‌بوونه‌وه‌ی دایک و شاله
(طَبَّار) به‌معنا فروکه‌وانه	یا طه‌بری بغری له‌م هه‌مانه

(طَحَنان) تهنه وان يا تاش دروست کړو   (طَبَّال) ته پل کون بو خيرو بو شمر
 (طَرَّاز) تړو کمه ي نه مخي جل ته کا   (طَرَّاز) تړيزي مووي سرو مل ته کا
 (ظَمَّان) تړو کمه که زور ته کا بار   (ظَلَام) بي داده و غولم و ستمکار
 (عَطَّار) بون خوشه هم ورده فروش   (عَوَّاد) خاونه عوود دار يکه بون خوش
 (عَيَّاب) عه ي ب گره (عَشَّاب) گيا فروش
 (عَسَّال) خاونه بو هه نگويني خوش
 (عَيَّاش) تړو کمه ي به هوا و هه وس
 هوري صرف ته کاو گوي نادا به کمس
 (عَقَّاد) گه ردن به ند ته هويتموه   (ذَوَّاب) يش ته وي ته توينشه وه
 (عَلَّاف) به لوفعت هه لوف فروشه   له عورقي هه ادا ده غل فروشه
 (عَشَّار) ده يکه بهر يا خود سوو د خوره   له و دنيا ته خوا سزاي صد جوړه
 (عَبَّار) ټيناي خاونه فېلو فر   (مُغَرِّع) به له که ټيناي به گور
 (فَدَّار) ستمگړ (غماز) عه ي ب گړ   (غَوَّاس) روڼه چي به بهرا بو دور
 (غَيَّاب) تړو کمه ي پاش مله ته دوي   (حَرِّك) کميکه که زور پزوي
 (فَرَّاه) تړو کمه ي که که ولي ناياب   ته کړي و ته فروشي وک که ولي سنجاب
 (فَصَّاد) خوڼ گره (فَحَّام) به معنا   خه لوز فروشه و (فَهَّام) زور دانا
 (فَزَّاز) به معنا هه ورشم کړه   ته وي زوي که وان ته کا (وَتَّار) ه
 (فَصَّاس) به معنا ته فانه خوڼه   (فَرَّاش) راخوري فهرش و نوڼه
 (فَمَّاب) سدرې حه يوانو ولاغ   (كَشَّاط) ته گروي يستي بو ده باغ
 (كَيَّال) ته پوي من له ده غل ودان   به شير فروشيش ته وتري (لَبَّان)
 (مَنَّاح) و ستايه بو يواني عمرز   راست ته کا توه شويني نه وي و بهرز
 (نَجَّار) دار تهنه (نَقَّار) بهر د تاش   (نَقَّاد) و ته ي چهوت جيا ته کا له پاش

(نَحْلَس) س فروش (نَزَّاح) گاو مه لگوز

(نَسَام) فتمجی ی لول تلواپی و هسوز

(نَدَاف) مه لاجی لوک باخود موو (نَسَاك) عابیدی خاومن خولقو خو

(عَزَّال) ئمدی و (نَسَاج) ئه نهی (وَهَلَب) ئه به خشی و (أَخَذَ) ئه نهی

(وَزَّان) ئه کیشی به سه نگ و قه پلان (مَدَّاح) ئه خوینی به گوازی جوان

(هَمَّاز) ئه ممدور (لَمَّاز) له ممدور (مَدَّاز) له ممدور دنیا نابن ممدور

(مُمَزَّة) یو (لَمَزَّة) کمیکی وایه ئه دوو سیفه نهی به زوری نیابه

* * *

(بَارِع) یلوی بهرز ، یو ئن (بَارِعَة) (ذَالِحَة) به تلویاتک ممدور (ذَالِحَة)

(أَحَدُ الْأَحْدَيْنِ ، أَوْ أَحَدٌ) و (وَحِيدٌ)

مه لگوز و ممدور (نَابِقَة) یو (قَرِيد)

(عِصَاصِي) کسی بوخوی یی بگا به کردموی چاک ، به دل ناگا

(عِظَامِي) ئه ووی به ممدوری مردو ناویاتگی له لای ممدوریان ممدو

(سَامِي) کسکه بولند هیمعت یی (عَزَّاز) ئه نهی خاومن حورمعت یی

(أَرْبَح) جی گوشتاد (أَرْبَحِي) خوش، خود

(لَبَّيْةٌ رَوَّحَةٌ) نهمویکی خوش بوو

(زَهِيم) ممدوکه (جَلِيل) به ممدور (عَظِيم) یو (كَبِير) به ممدور

(أَلْسَمِي) له گهل (لَوْذَمِي) ئیز بیر (ذَكِي) زیره کله (حَكِيم) به نه دبیر

(كَيْسٌ) یو (فَطِن) ئه نهی زیره (دَاهِيَة) به لاول خاومن نه دبیر

(مُنْقَتَف) خووگر به خویندواری (فَتِيه) بو زانای ئه نهی باری

(فَصِيح) به ممدور نه خشی مه ساف یلوی ممدوزان یی ئه نهی (كَشَف)

(بَلِيغ) کسبکه وتری بهرزه شوین چون عمل بگری بدوی بهوترزه
(قَرَم) (شَجَاع) (بَطَل) بالهوان

(غَبُور) بهغیرت (عَرِيف) کارزان

(جامِد) (ساهي) بهمنی تیکوشه

(داعي) (داهیه) یش بهمعنا بانگ کمر

(حافظ) پاریزگار (راهي) چلودیره (واعي) نی گپیو (کادر) کارگیره

(وازع) نموده بهت گیدینهوه لهوکارهی خیری لی نهینهوه

(حاکم) فرماندار (عادل) دادگمر خوشی بخانه نوبهینی بهشهر

(خَلُوق) کسبکه خولقو خوی چاکه

(آسین) نهوکمههی دستو دل پاکه

(لَبَن) شتی نهرم (مَبْن) گرامه (مُجَابِل) شخشی شبرین کهلامه

(سَمُوح) (عَفُو) کسبکی وایه مردی و چلویشی نهکا به مایه

(عَطُوف) (رَفُوف ، شَفِيق) مهربان

(حَازِم) (حَارِس) توندو تول (حارس) بههوان

(حَرِي) شهرمه (جَبُور) نهتره

(خَفِيف) چپی سووکه (ثَقِيل) یش فورسه

* * *

(کَرِيم) (جَوَاد ، سَخِي) بهخشنده

شخشی دل گوشاد زور بهنهرمه نده

(قَنُوع) (قَانِع) شخشی بهقبیلک بو مالی دنیا نابرووی خوی ناباک

(زَاهِد) ئینانی دوور له دنیا به هیچی بو دنیا قمت بهمهرونايه

(حَصُور) و (تَزِيه ، عَفِيف) خاوينه
(شَهْم) جوانمرد (بَسِيل) نازايه
پاکه به دلو دست و داوينه
(کَتُوم) سیردی خوی لهدم درنايه

★ ★ ★

(مُكَلِّم) چی خاومن وتاره
(مُخَاطَب) نه زه قسه بو نه گهی
(کَاتِب) بنووس بو همدجودی بی
(نَازِم) نهوکسهی نهوینده
(شاعِر) شاعر نهی له کانهگی (شُعُور)
(أَرَب) نهدهبدار مایهی تهواوه
به بهرزیی نهدهب کومه لیش بهرزه
(صَحْفِي) بهنام روزانه بووسه
(حَرِيف) هاوینمه (زَمِيل) هاوینمه
(حَوْرَاء) و (عَيْن) زنی سپی و جوان
(عُرْبٌ أُنْرَاب) سپی و هاوته من
(مَالِك) خاومن مال (مَلِك) پاشايه
(وَجِيه) پرووداده (غَنِي) دهوله ده نا
(نَائِم) نووستووه (بَقْطَان) به خه بهر
(فَارِس) نهسپسوار (رَاكِب) سواره
(رَاكِبِل) و (مَاشِي) و (رَجُلَان) پیاده
(مُتَحَدِل) له گهل (مُحْتَدِي) بی
(کَاتِرِب) و (فَلَّاح) معنای جووتیاره
(کَلِيم) نهوکسهی که هاوگوختاره
(غَائِب) دیار نهی به که ناوی نه بهی
بمعنی بو پختلان یا هونراوه بی
نه سجوی وردو جوان نه دوزینه وه
(فَاتِس) چیروک نووسی یاسی وردو دوور
چ له پختلانو چ له هونراوه
کومهل چون بزی نه میش بهونه رزم
گهر نازاد نهی گهل لی مه نیووسه
نسانی بی نین دل پر نهوینمه
(حُورٌ عَيْنٌ) جمعه له نایهی نوران
به وینهی دیزی چناری چمن
(هَنَك) فرشتهی پاکي خودایه
(مِسْکِين) و (فَقِير) گه دای دهرده نه
(عَاطِل) بی نیشه (عَاطِل) یش یشکیر
سواری همدجی بی فدرق نهی به دیاره
(حَافِي) بی به نهی (وَقِع) نهفتاده
له بو نهوکسهی کهوشی وا له بی
(حَارِث) تووداچین (سَاقِي) تلو یاره

(خَلَام) (خَلَام) به مضمنا نو کەر	(خَلَام) (خَلَام) به مضمنا نو کەر
مايهی بی قدری بیش تماع و غه دره	(خَلَام) (خَلَام) به مضمنا نو کەر
یا ده رجی له ری ییلمی موطعلق	(خَلَام) (خَلَام) به مضمنا نو کەر
به ستم ولات لی ییله پری قهوار	(خَلَام) (خَلَام) به مضمنا نو کەر
سه ده نای قهوار دوايه کهی خوینه	(خَلَام) (خَلَام) به مضمنا نو کەر
(مُخَامِر) بی بیر نمر واته ناوگار	(خَلَام) (خَلَام) به مضمنا نو کەر
بکه وینه بیش وینه دیوانه	(خَلَام) (خَلَام) به مضمنا نو کەر
به رگ و پوشاکیش ئه دری له به دریا	(خَلَام) (خَلَام) به مضمنا نو کەر
له در هیچ و پوچ خوی ئه نیه قور	(خَلَام) (خَلَام) به مضمنا نو کەر
(عَبَس) رووگرزه له خبر بی به شه	(خَلَام) (خَلَام) به مضمنا نو کەر
(سَطَحِي) ساده له وح بی عیلم و فه نه	(خَلَام) (خَلَام) به مضمنا نو کەر
(سَخَامَة) (وَعَس) بو چلکی یه	(خَلَام) (خَلَام) به مضمنا نو کەر
(حَوْد) زرگه (ذُو الْوَجْهَيْنِ) دوو روو	(خَلَام) (خَلَام) به مضمنا نو کەر

(عَيُون) (هَائِن) جاویسی به دخوو	(عَيُون) (هَائِن) جاویسی به دخوو
(سَاعِي) قه ی به دینه ناوان	(عَيُون) (هَائِن) جاویسی به دخوو
(نَسَام) قه گیر بو فته زه مان	(عَيُون) (هَائِن) جاویسی به دخوو
(دَعِي) نی به تی به خه لکی دراو	(عَيُون) (هَائِن) جاویسی به دخوو
(مُخَنَّت) خولتی وه ک هی ژان بی	(عَيُون) (هَائِن) جاویسی به دخوو
ته که وینه دووی پری خاص و عام	(عَيُون) (هَائِن) جاویسی به دخوو
به دوای کمیکدا بی وه یی ناستی	(عَيُون) (هَائِن) جاویسی به دخوو
(مُخَال) (مُخَال) به مضمنا نو کەر	(عَيُون) (هَائِن) جاویسی به دخوو

(رَشِيد) (قَامِيْدَة) (سَافِيَة) بی تمییز

(نَهْبَة) کمبکه بی دم و زلفان   که مبهمنی خوی باش نه کا به بلان
(جاریه) (عَبْد) که نیزو به نده   (مُعْتَق) (مَوْلَى) عهد نژاد کردم
(عَتِيق) (مَعْتُوق) نژاد کنراوه   (مُكَاتَب) به ندهی قبول بی دواوه
(خَلْق) (إِنْعَاق) (تَكْوِين) (اِبْجَاد)

همسو صیغه تن بر (رَبِّ الْعِبَاد)

بمعنی له ندوون شت دروست کردن   (هادی) (مُحْمَد) (هَدَى) رهنبردن
(هِدَايَة) معنای ری نشان دانه   (تَضَلِيل) پیش معنای سردی نیکدانه
(لُطْف) هیزدانه بر فرمانبری   (عِصْت) پارسن له تاوان بری
(تَوْفِيق) نهو به خودای دوو جبهان   هوی نیشی چاکت بر بکا نلسان
(خَدَل) به معنا تعویق نه دانه   نه مانه همسو به دمی به زدانه

صیغه ته گانی نینسان

(رُشِد) (رَشَد) (اِهْتِدَاء) به معنی   به حق گه نشن نه بی یزانی
(رَبِّح) پیش به معنا لدری حق لادان   (نَزَعَ) و سوسو خوتورده شبتان
(نَزَعَة) مهیل دل بر خراب یا چاک   هوی نه زعهی چاکی هاوشینی پاک
(كَسَب) نهو به لمر خواستی دل   له کرده ودا خوت نه کهای مائل
(كَسَب) نهووت لمرچی کرد خودا حاضره   بون دروست نه کا چونکی فاداره
(إِحْتِيار) معنای ودرگرتی دل   لایی لهو دوولا بون نه بی حاصل
(تَقْوَى) (پارِيزه) له ناهمسانی   به دلو به لیش هتا نه توانی
(وَرَعَ) لادانه له نیشی دووسر   نه کا توش بی به سردی خنهر
(زُحْد) به معنا نهوکی دنیا به   به معنی دنیا به که عه بی نیایه
(شَقَاة) (تکا) (رَجَاء) (ثَوْبَة)   قمت ثوبید مبره لهو جی ثوبید

(دُعَاة) شکلاو پراتهوهی نو
 (تَجْوِی) بو (تَلْجَاة) قسی به نهاته
 (اطَاعَة) معضای فرمان بهرداری
 (غَی) بو (ضَلَالَة) گومرای دله
 (سَمَادَة) معضای پیروزی ته انجام
 (شَقَاوَة) معضای به بهستی ټیسان
 له بو هر ټیسی به جوش و تلوی
 روو ته کا له خبر تهوهی تازه
 (نِفَاق) دوو رووی (رِیَاء) پیش چاوی
 (حَبَاء) شمرنی (جَسَارَة) هه که
 (حِلْم) حمسه لهو خوراگر ته
 (خَجَالَة) معضای شرمه زاری به
 (شُكْوِی) هاوړه له ټیسی و تازار
 (عِلْم) زانت (جَهْل) نه زانین
 (عَزْم) بو (صَرِيْمَة) هدرسی
 چموی نیازه له بو هر که سی
 (رَيْب) بو (تَرَدُّد ، شَكْ) بو (وَتَوَة)
 هموو به معضای دوو ټیسی شخصه
 (فَرَزَع ، اِرْتِيَاك ، قَلَق) به معضای
 دل بو تلای نه بی ته وانا
 (تَبَات ، اِطْمِنَان ، حَزَم) به معضای
 دل لی هاوو بی و تارام وانا
 (اَنَف) بو (اَنَسَى) ، (حَزَن) بو (قَم) بو (مَم)
 زویری دله له زور له کم

(حَزَن) خهفنی و داجوردوی
(مَلال) و (مَلَل) ، (سَم) و (شامه)
مادو و پرونی دل عمره ضی علمه

* * *

(شَجَاعَة) معنای دل ثمتوودی به (شَهَامَة) معنای جهمان مهردی به
(جُود) و (سَخَاوَة) و (بَذَل) به خشیه (جَهْد) و (اجْتِهَاد) بو نیکو شینه
(شَح) و (بَحْل) و (لُؤْم) رژی دی ئینه
نو و کسمی رژه روو له نوقسانه

* * *

(تَخَوُّف) و (تَحْذِير) ، (اِرْهَاب) ترساندن
هه روه ها (اِنْذَار) • (ضَعْف) وشاردن
(تَهْدِيد) و (تَهْيِيد) معنای عمره شه
(عَذَل) و (تَوْبِيخ) و (لَوْم) سه رزن شه
(عِتَاب) گلهیی (بَث) ده در برینه زور بهی گلهیی له دوس برینه

* * *

(تَنْظِيرَة) ، (آتَة) ، (تَأْتِي) (مُهْلَة) مو به • (صَوْلَة) به معنا هه لمت
(عَجَلَة) و (اسْتِحْجَال) به معنا په له یی په له بهی گه باغیش یی شه له
(مَجْجُوم) هیر شه (اِنْهِيْزَام) شکان (اِنْشِطَاب) معنای بو دواوه گشان

* * *

(عَدْل) و (عَدَالَة) داد په روه ری به
(ظَلَم) و (غَدْر) و (بَغْي) ستمگه ری به

(فِسْقُ) (فُجُود) جی شمعوٲٲ باٲی ٲه

(عِفْت) دووری ٲه لٲم ناسازی ٲه

(نَبَقُ) (غِلَظَ) هیرشی ٲاره زوو ٲاگان له خوت ٲی نٲت با زوو ٲه زوو

* * *

(تَوَاضُعُ) معنای خو دانٲواندن له ٲهر یاوٲتی نهك خو شكانندن

(تَكَبُّرُ) فیزه (غُرُورُ) باٲی ٲوون ههركٲس باٲی ٲی ٲهروا سهركوون

(طُفَّيَانُ) لادانه له ٲه ندهازی حق (اعتِدَاءُ) ، (عِدَاءُ) زوله ٲه ناحق

(كُنُودُ) (جُحُودُ ، عَنَادُ) ٲه مانا ٲه گز راستا چوون له رووی زه مانا

(سَرِفَةٌ) دزی (فُصْبُ) داگرتن (اخْتِلَاسُ) ٲی بو شت فراندن

ٲهحوالی ئینسان

(نُبَاسُ) وه نهوزه ، ههروهه (سِنَةٌ) (هُجُوعُ) (هُجُودُ ، رُفُودُ) نووت

(نَوْمُ) خهو (سَهَرُ) (بَقِيظَةٌ) ٲه داری (خَيْرَةٌ) بو نوٲزو بو ٲادی ٲادی

(رُؤْيَا) ٲه معنای ٲینه به خهو (طَيْفٌ) له گهل (كَرَى) ٲهوی دٲته خهو

(رَأْيٌ) (حَقِيقَةٌ) ٲه وری دله (رُؤْيَةٌ) ٲینی به چاو حاصله

(ههروهه) (اِبْصَارُ) ، (سَمْعٌ) ٲسته (اِسْمَاءُ ، اِسْتِمَاعٌ) گوی راگرته

(ذَوْقٌ) جی چمٲته (طَمْعٌ) نوٲینه (مَسٌ) دهس ٲه دانه (لَبْسٌ) ٲوٲینه

(لَمَسٌ) ٲه وٲه ٲسته به رووی ٲه له ٲینی به رووتو قووتی

* * *

(قَوْلٌ) جی وٲی له فظی به معنای (نَطَقٌ) وٲه ٲهی برای زانا

(تَعْمِيرٌ) (بَيَانٌ) ٲه وٲه به زمان ٲه ٲهس ده ربری بو ٲهملی جی ٲهان

(سِدْقُ) یعنی راست (كِذْبُ) درویشه

(هَذِي) و (هَذِيَان) یوچی بی هویشه

(فَصَاحَةٌ) یوختی وانه رمواتی (بِلَاغَةٌ) ریکی وختو مه کانی

(أَكَلٌ) خواردنه (شَرَبٌ) خواردنوه (مَجَّ) یل لهو شت تینهوم

(مَضَنٌ) جلونه لهو مایمداد (بَلَمَ) قووتدانه ۲ پروانه خوار

(مَسَّ) هه لژنه لهو وینهی شیر یا ناوی هه نادر کونراوی دلگیر

(كَرَعَ) نموده به یوینهی شوان دم بینه ناو ناوی کابنه کلان

(لَغَمَةٌ) تیکه یکه (جُرْعَةٌ) چی بهك قوم

(قَطْرَةٌ) یهك دلوب (زَنْحَةٌ) چی بهك نم

(غَصَةٌ) گهرووگر له ناو له نان (هَنِيءٌ) و (مَرِيءٌ) گهواراو رموان

(ضَحْكٌ) پیکه بن (تَبَسُّمٌ) خه نده (قَهْقَهَةٌ) قاقا یو شخصی رهنده

(مِزَاجٌ) گاته یهك یووتری به دم راست بی نهیدناکا دم دموم کم کم

(لَهْمٌ) و (لَحْمٌ) چی گه یو گاته کان (عَشْرَةٌ) ههم (زَلَّةٌ) هه لکونی زمان

(مِرَادٌ) و (جِدَالٌ) مهضای دم پازی یو حق بی باش نهك یو ناسازی

(إِطْحَاحٌ) و (لَجَاجٌ) لسه رشت دوین

به گردموه بی یاخود به دوین

(سِرٌّ) به نهان (جَهْرٌ) و (عَلَنٌ) ناسکرا

(إِعْطَاءٌ) ییدانه (أَخَذَ) وه درگرتن (إِعْلَانٌ) ده درین هه چون یت کرا

(قَتَلَ) کوشته (ضَرَبَ) ییدانه (دَقَعَ) به معنا دمس ییوه نانه

(دَكَّرَ) و (لَكَّرَ) و (لَكَمَ) ییدانی مه

(لَطَمَ) شه قازله به بهری دمست

(وَفَص) به معنای شکافته (وَفَط) بدانی که هوی مردنه
 (حَذَف) لیدانه له گیاندار بهمدار (خَذَف) په لیدتکمی دوو په نجهی نابار
 (قَصَم) پانندن (قَصَم) شکانندن (قَطَعَ) برینه (تَقْوَس) چمماندن
 (بَسَط) کردنهوه (قَبَض) فووجانندن
 له بو دمنی خوت • (عَرَض) نوانندن

جھوجوولی نلامیزاد

(سَكُون) نهجوولان (حَرَكَة) جوولانه
 (تَبَلَّك) مانهوه (نَهَضَة) ته کانه
 (قِيَام) همتانه (وَقُوف) داوستان (قُمُود) (جُلُوس) یو داپنستان
 (سَبَر) چی رویشتن (طَفَر) بازبردن
 (عَدُو) (رَكْض) چی بعضی راکردن
 (مَقَى) رویشتن به گویرهی عادت (عَرَوَلَة) لوقه (وَثْبَة) چی هملعت
 (اضْطِجَاع) یلی معنای پال کومون (اِسْتِغَاء) په معنی به پستا کومون
 (زَحْلَفَة) بعضی فنگه خلیکی یو کاتی گالنهو یو مال نه یی
 (نَزُول) دابه رین (صُود) هر کومون
 (اِنْجِدَاد) معنای به روه وخواه هاتن

(سَفُوط) (هَوَى) معنای داکومون
 (عَثْرَة) (اِنْزِلَاق) یو پی هه لکومون
 (تَسَلَّق) معنای هه لچوون بهدارا (تَسَوَّر) هرچوون بهرووی دیوارا
 (تَبَوَّأ) چی به معنای چی گرتن (تَدَهَوَّر) تیکچوون زیان تی کومون
 (خَلَعَ) دارنن (لَبَس) پوشنه (رَكُوب) سوار یوون (طَمَم) نوشنه
 (اِسْوَد) به معنای چی کردنهوه (اِعْدَادَة) به معنی هه ناردنهوه

پاکي و خلونى نينسان

(تَطْلِفَة) پاکي (تَطْلِف) پاک کردن	نادابي دينه پاکي را گرتن
(حَلَق) تلبنه (نَتَف) هه لکه نندن	(تَقْصِير) به معنا کورته وه کردن
(غَسْل) و (اغْتِسَال) به معنی خوشوردين	(تَقْلِيمِ الْأَطْفَال) جی نينوك برين
(اسْتِيَاك) معنای به شعرع بزانه	(سِيَاك) به دم و دانا جيانه
کاتی دمس نويزو غوسلو نويز کردن	يا گورانی دم له قه نه کردن
کاتی نووشتن و همنات له خمو	سيواک سوتنه ته چ روژ ي و چ شو
(إِتْقَان) به معنا نيشی باش کردن	(إِنْصَاف) حيوانه بو حق را گرتن
(إِقْبَال) روو کردن (إِدْبَار) بو عه که	

يا به قیادی و به دیمختی شخصه

(إِتِّفَاق) معنای: ريکه و تسی گهل	(إِخْتِلَاف) تیکچوون به پیر یا عمل
(إِنْشِقَام) معنای توله و درگرتن	(إِسْطِطَاع) معنای دوو شت لیک کهوتن
(إِسْتِفْلَال) معنای سهر به خوئی به	قه پری نيازادی ده نچدرویی به
(إِسْتِغْلَال) معنای بهرموده درگرتن	(إِنْشِیْهَاز) معنای شویی عمل کهوتن
(إِکْتِنَاف) معنای گرتنه ته نشت	(تَدَابُّر) معنای پشت کردن له پشت
(تَوَاجُّه) معنای دوو له یک آردن	(إِحْتِشَان) معنای له باومش گرتن
(تَوَجُّه) معنای دوو تی کردنه	(تَوَلَّى) معنای پشت هه لکردنه
(تَوَلَّى) دیسان سورداری کردن	یا خود کارویسار بهریوه بردن
(تَمَآوُن) معنای یارمه تی به که دان	

(تَظَاهَر) معنای پشت له پشت دانسان

(تَمَآنَق) معنای دمس کردن عمل (تَفَارُق) جیایی به لش یا به دل

تَمَّ شَيَو (تَمَّ شَيَو مَسْلُومَانَه)	تَمَّ شَيَو (تَمَّ شَيَو مَسْلُومَانَه)
عَكْسِي (تَطْبِي) لَه گَل (تَشَاؤُم)	(تَفَاؤُل) رَجَائِ تَه نَجَائِي سَالَم
لَه گَه لِكْمَوَه بَه قَهْصَدِي كُوشْتَن	(تَأْمُر) مَعْنَائِي فَرْوَفِيل كِرْدَن
(تَنَابُز) جَنِيو بَه يَه كَر وَتَن	(تَخَاذُل) يَمَعْنِي خُو ذَه لِيل كِرْدَن
خُود خَوَائِي تَه يِي بَه مَعْنَوِي يِي جَائِي	(تَعَصْب) هِيزَه لَه بُو خُود خَوَائِي
(تَمَلُّص) هَمْدَوَاو بُو فِيل دَس بَرْدَن	(تَبْخَلُّص) يَمَعْنِي خُو رَزْگَار كِرْدَن
(تَجَسُّس) لَه شَت كُولِيئَه وَه يَه	(تَقَلُّص) مَعْنَائِي كَه بُو وَنَه وَه يَه
(دَعَس) شِيلَانَه وَه كُ لَه رِيگَاو بَان	(دَعَم) لِيل كِدَانَه بُو هِيز يَا زِيَان
بُو غَه يِرِي رَسُوول هَمْدُو مَانَه وَه بَب	(تَنْبُؤ) يَمَعْنِي خَه بَه رِدَان لَه غَه بَب
هَوِي تَه مَه فِكْرُو حَه دَسِي ئِي سَانَه	(تَكْهُن) هَمْدَوَا بُو خَه بَه رِدَانَه
تِي تَه گَا ئِي سَان وَه زَعِي ئِي سَتَقْبَل	بَه يِي وَائِي بَه قَه رِيئِي حَال

جلو بهرگ

(كِسْوَة) پوشاکه هم (تَوْب) (لِبَاس)	(كِسْوَة) پوشاکه هم (تَوْب) (لِبَاس)
(قَبَاء) کهوایه (قَبِيس) جی کراس	(قَبَاء) کهوایه (قَبِيس) جی کراس
(سَرَاوِيل) دهری (تِکَّة) دوخوینه	(سَرَاوِيل) دهری (تِکَّة) دوخوینه
(إِزَار) بُو به یی نَوَاکُو تَه زَوِيَه	(إِزَار) بُو به یی نَوَاکُو تَه زَوِيَه
(غِلَالَة) بهرگی که تَه کَرْتَه بَه	(غِلَالَة) بهرگی که تَه کَرْتَه بَه
(تَبَان) دهری کُورَت عَمُورَه دَاپُوشَه	(تَبَان) دهری کُورَت عَمُورَه دَاپُوشَه
(دِنَار) لَهش بُو شِي سَاغُو نَمُوشَه	(دِنَار) لَهش بُو شِي سَاغُو نَمُوشَه
(بَلَمَق) کُورَتَه کِي لَمَر کهوایه	(بَلَمَق) کُورَتَه کِي لَمَر کهوایه
(سِخْمَة) تَهو سُوخَمِي کَه فُوجِي تِيَا يَه	(سِخْمَة) تَهو سُوخَمِي کَه فُوجِي تِيَا يَه

(زَرَّ) دوگمبو (عُرْوَة) کونی دوگمبیه

(شَدَّ) داخستی ناستو دوگمبیه

(جَبَّ) جبهه (عَبَاء) عابیه زوربهی پوشاکی شیخو مهلايه

(ظَهْرَة) پشتو (بَطَانَة) بو بهر له بهرگی دووتوی که نه یکه به بهر

(جِلْبَاب) جارنبوه (خِمَار) سهروشه

(رِداء) لمن پوشوه (نِقَاب) روو پوشه

(حِزَام یو) (نِطَاق) ، (مِئَطَقَة) بنسین

(عَرِيقَة) کلادو (لِحَاف) چی نویسن

(عِصْمَة) سوریج به معنی میزده بو (سِید) رهنگی سول موعته بهره

(عِشَال) هه گاله (کَتِیْتَه) دسهال (دِیبری) سه لته یی پلوی خاوم مال

(قَنْدَرَة) قوندوره (حِذَاء) چی کهوشه

(یَسَنی) کهوشی سه لانی یی خهوشه

(جُودَاب) گوده وی (ران) پوزده وانه (قِفْلَز یو) (لَفُوف) دمه کسه کاته

(خَفَّ) وه که گوده وی له یستی حه یوان

مهمی سوتنه بیزانه زور جوان

(نَمَلْ) له چهره (قَبْقَاب) له داره بلای ناومال بو خه لکی شاره

(رَتْ) بهرگی کونه به خه بهر دار ههروه ها (خَلَق) به لای سدر دار

★ ★ ★

(تَاج) کلایکه پر له کهوه هره شایانی کهوره ی خاوم هونه هره

(اِکْلیل) تاجیکه له دور چنراوه له بو سهروکی ولاتان باوه

(عَرَش) به معنای تخته چی پشایه بو هه رمانروای دینیش رهوایه

(حَایِل) به ندی نشیری مله   راویزه ، چه کی یلوی کامیله
 (رِسام) نیشانی سر قولو شانه   نیشانی پاشاو نه فمرد کانه
 (صَوْلَجَان) گوجان (عَصَا) علایه   (مِظَلَّة) چه نری باران و سایه
 (مُشَمِّع) بدرگی که نه کریته بدر   کاتی که باران دانه کا لمر
 (مِجْبَس) (خَاتَم) نه مو و نیله ددست

(فَض) چی مورخانه ی بر جوانی مه بهست
 (لَعْل) (مَرَّجَان) (فِیْرُوزَجْ ، أَلْمَاس)
 بهردی به سرخن له لای دورشوناس
 (خَاتَم) هم معضای مورخی نه به خشی
 داوینی نامه ی یوه نه به خشی
 (سِبْخَة) ته زیچه (تَمْوِیْد) نووخته یه

(شِعَار) علامت (عَقْد) رشته یه
 (رَنِیْمَة) بهنی له په نجه ی بهنی   بو بیرکردنه موی کاتی سر مستی
 به لام نه گمر من ددرچم له یاد   که ی تلل به نم ته گا به فریاد ؛
 (حُلِّي) خلی زیر یا (سُجُوْهَرَات)   زن نه یدا له خوی گمر بوی دمس بدات
 (قُرْط) گواریه می گوی زانه   (خِزَامَة) ناوه بو لووتنه وانه
 (عِقْد) (قِلَادَة) طه وانه یه   (شَمْعَة) شامو وروی نلو نه وانه یه
 (وِشَاحْ) ثووتری بو قولنه وانه   (سِوَار) بازنه (خَلْخَال) پاوانه
 (طُرْطُور) کلای قوچی گه وه ره بند

له سدی نه بن زنی دمولمه ند
 (حَقِیق) (بَاقُوت) دوو گه وه دی نال
 (حِیْرَز) یش بر مو وروی رمش و سپو کال

(کُحْل) کله به (اَمِد) سورمه به	(حَنَاء) خه نه به (وَسْمَة) وسه به
(رُقْعَة) به معنای پارچه ی دابراو	(مُرَقَّع) ینه و پاره و سو کراو
باوه لای خه لکی خاکی هیندوستان	جلیان جوان نه کهن به ینه ی جوان
(تَطْرِیف) به معنای پروایز دانان	هم چمکه کردن بو بو خچه ی زنان
(تَصْرِیْز) به معنای نه خشو و نیکاره	زور به ی بو بهرگی شوخ و نکراره

مالو پیوستی به کانی نالومال

(دار) به معنی خانوو (باب) جی در گایه (رِ تاج) دروازه ی گه وره ینایه
(عَنَبَة) کهوش کهنو داری زیر در گایه

(بَیت) بو (غُرْفَة) جی بهک هودی نه ینا
(جِدار) دیوارو (سَطْح) سهرابه
(مِشْکَة) تاقیکه دیوموده نه یی (کُوْة) دیوموده گه وره سهر نه یی
(سَلَم) به یزه به (رَف) جی به رفه (مَحْزَن) گه نیچه جی ورده ظهرفه
(رَحْبَة) به درده رگا (صَفَة) سه کویه (صَحْن) حموشی پان پیوستی تویه
(سَرْدَاب) زیرزه وی (دِهْلِیز) دالان به

(مِیزاب) بلورسکی شاوی سهرابه
(شَرْفَة) بالا جی خانووی تو یا من (شَبَّاک) په نجه رمو مجبهره ی کون کون
(قَوَّاقِی) زووروو (تَحَنُّانِ) زیروو (مَعْبِی) بو (مَسَر) ریگی هاتو چوو
(حَرِیم) بو خانوو یا هدرشی یی نه و شویانه به پیوستی یی یی
(حَمَّام) حمام به معنای گه رماو جیگای خو شوردن به ساپوون و گاو
(مَطْبَخ) چیشت خانه (تَنُور) نه نووره ناو که ی هموو هدر خشی سووره
(مَحْبِز) بو (فَرَن) جیگای نان کردن نان نه یی به معنای یمان در بردن

پیوستی خانو و بهره

(إِبْجَانَة) سه تلی له جی دامه زراو	له بو خو شتن یا جل لسه ر ناو
(قُفْل) همر قوفله (مفتاح) کلبله	(مِخْلَق) داخه ره به وینهی میله
(جَنَاب) ده شنبکه له لای مالایه	(حَصَار) دیواری که به دمو رپایه
(سَقِیْفَة) سه کوو که پری گهرمایه	(صَرِیْفَة) زنجه ، لقی خورمایه
(خَبِیْمَة) خیره ته (مُخِیْم) جیگا	(رِیف) شونی ناودار له دشتو سارا
(مَصِیف) همدار که بو هاوینانه	(مَنَشِی ') مه زلی فصل زستانه
(مَلْکَة) کولانی به بهره لای	(سَدَة) کولانی نه ولای گیرایی
(طَرِیق) و (صِرَاط) سبیل و ریگایه	(شَارِع) شعلی له ناو شارایه

(حَصِیر) حمیره (لَبْد) نمده	(مَنْکِی ') پشنی ، سهرین (مِخْدَة)
(زُرْی) و (بِسَاط) مانای فدرشی بان	(زَابَه) قال بو فدرشی دیوان
(سَجَانَة) فدرشی وینهی بهرماله	نه خشین و ره نگین به جهند نمکاله
(مِلْحَفَة) و (لِحَاف) لینهی شهوانه	بو سهرمای زستان چمنی قهلفانه
(سِنَر) و (سِتَار) و (حِجَاب) پهرده به	بو پشنی ددرگا یا ناو هوده به

(مَهْد) بیشک به هرومعا (مِهَاد)	(شَدَة) ده سرازه جمعه که ی (شِداد)
-------------------------------------	--

(تَلَر) به معنی تاگر (مَاء) به معنا تلو	(شَرَارَة) پزیککی تاگری به تلو
(لَهَب) و (لَهَب) ، (لَهَب) به معنا	بلیه ی تاگر که زوری هینا
(وَفُود) دانراوه بو سوو و تمه منی	له نموت و دارو بهردی معده منی

(جَمْرَة) یا (جَذْوَة) چکوهه (قَبَس)

بو دستجیلوی داگر — اوو بمس

(دُخَان) دووکهله (قَحْم) خه لووزه (رَمَاد) خولمیش (غُبَار) چی توزه

(اَنْفِیَه) چی یه بهردی ناگردان (اَطْمَة) کواتوو جیگای چیت لی تان

(مِرْجَل) مهجهله (فِیْدَر) چی دیزه

(مِلْقَعَة) کهوچک (مِیْرَف) کهوچیزه

(مِلْقَط) و (مِلْقَاط) موی ناگره (مِیْنَقَاش) مغانی ناگر ددرکهوه

(مِیْطَقَة) و (شَوْرِیک) نیروکی داره

(سَاج) یش هدر ساجه ناشرکراو دهله

(مِیْنَخَل) یزنگه هدرهوا (فِرْهَال) (نَخَالَة) سووسه نمدوا به به تال

(صَحْن) قایکی بچووکی ماله هدم نمخی گوچککو حمونی به تاله

(صَحْفَة) کلهی نموده بگری نمخی پنج کلهی بی نارام بگری

(عَس) کلهی گمودی بهردی ییچکمدار

وَهْ کلهی شه کر تشر او له دار

(قَصْعَة) کلهیه مس یا گلینه (مَشْرَبَة) شدره (اَبْرِیق) مینه

(سِقَابَة) تاودان (سَقَا) جهوده (سَاقِی) تاودره (شَن) بعضی کونده

(سَطَل) بعضی سه تل بو گول (اَسْطَل)

(قَدَاح) و (کَاس) بعضی یاله

(مَائِدَة) و (سَفْرَة) خوانی چیت و تان

(مِیْنِی) مینی به (طَبَق) نانمشان

(زَق) بعضی خبکه (مَنَك) منحهکه به

(دَن) و (خَابِیَة) و (رَافُو د) کوویه به

(کُوز) معنای گوزه گوردو چکوله
 (کُوب) نای گوزی بی دس و لوله
 (هُرَوَة) دمه بهند (اَنْبُوب) جی لوله
 (هُرَوَة ' الوُتْقِ ') دهنی دمه لوله
 (طَنْت) و (طَنْت) مردود به معنای تهته
 (ظَرْف) و (آئِبَة) و (مَافُون) بو گشته
 (سَنْدُوق) سندووقه (قَاصَه) جی پاره
 (سُرَة) کیهی پر مایه هه زاره
 (جُون) فونودی عه زه (بُوْدَقَة) بوته
 بو توانده نوی معدین مهضبوطه
 (قِتْدِيل) و (نِيزاس ، مِصْبَاح) جرایه
 (قَافُوس) جرایه شوه لدمستایه
 (مَنَارَة) یروسوز (کُرْسِي) جرایه هم بنای بهزی بانگو مه لایه
 لاگر هه لکیرسان (اِشْمَال) و (اِيقَاد) کوژانده نوی (اِطْفَاء) و (اِخْتَاد)
 (مِطْلَقَة) نهایی لاگر کوژانندن دهفی مه ترسی سووتان و مردن
 (سِکِّين) و (شُفْرَة) بو کیردو جه فو
 (مِیْرَاد) قهلم بر یو پیسته بو نو
 (مِیْقَاض) و (مِیْقَص) بو قوماش برین
 (مِیْضَعَة) بو گوشت یا تلسن برین
 (فَنَان) هماته بهردی کانی بلش
 وه کو همانی دی (ددی) و (نَشْکَلَش)

می به کم سوزند می دوهم سوورده

همای نام دو دی به مشهورده

(زاد) یعنی تویشو و علوری سفیده	(مَزَادَة) شش تاوه بو تویسه بهره
(رَاوِيَة) حه یوای تاوی می بینی	(دِلَاو) لَو به تهی می دی ددرته می
(سِجَال) (دَلَو) بو دولچی تاوه	(الْحَرَبُ سِجَال) لَم ودرگیراوه
(مِجَلَب) بو کاسی شیر دوشه کاته	(مِصْفَاة) شیر پالوک باشی بزانه
(تَمْنِيَة) معنای ساف کردن می تاو	(تَقْطِير) به تَنَك ودرته گری له تاو
(اِنْشِي) ناله می ته قطیری تاوه	لهای دوکودان به زوری باوه
(مِهْفَة) مِر وَا ح مِر وَا ح همدوا	معنای باومشین بو سردی می همدوا
(مِکْنَسَة) گکه (مِکْنَسَة) همدوا	(رَشَات) تاو پُر زین له گدرمی می همدوا
(مِندَف) که وان و چه که می همدوا	(مَحَلَج) کارخانه می شویی بیتلجه
(هِر ناس) ناسی دوو کله می ددزووه	بو لوکمرستن یووستت بووه
(مِکَب) به کره به (کَبَه) گله ددزووه	همدوا نموری بو گولولای موو
(غَزَل) رسته (خِیاط) دهمانه	(مِغْزَل) بو تمی ته می دی دهمانه
(صَفَارَة) نوو کی ته می به که یانه	همم بو قولایی ملی گرانه

(مِخِیَط) (اِبْرَة) (خِیاط) همم ددزی

(خَرَّت) و (سَم) کونی سوزند ددلی

(جَمَل) و شتر و شربی که می	مه حکمی ته که می له دوو ته نشی
(بَلِجُ الْجَمَل فِي سَمُ الْخِیاط)	لهم نام معنا روشن له لات

پیوستی به کانی دارقاشی

تهوی یویستی ییای نهجاره (میرَد) بره نده (میشاد) مشاره
(طَبَر) تهو درزین (حِصْن) و (قَلْع) و (فَاس)

بهمعنا تهو درن ییزانه به خلس

(قَدُوم) و (مِنْحَت) تهوی دارقاشه (بَرَّال) مه ته به دارسی باشه
(کَلَّابَة) گاره (مِشَاد) یزماره (مِشَوَة) رده نده به گلی به گاره
(فَرَجَار) پەر گاره هلسی دوو پاره به کی ناجوولی و به کی دوو پاره
(حَدَاد) و (قَيْن) به معنی گنگر له نهایی تهو به باخه بهر
(کیس) به معنی کووره (مِنْخَعَة) دمه (فَطِيس) به معنی یلک بو حاتر جهمه
(مِحوَل) نویله (ضَبَّة) جی پنه (بَرَّیل) کوو بهی قیر خوی هلسینه

* * *

له بو کموش دروو چهند شت یویسته گوی بگره له من یت ته لیم یسته
(جَلْد) به معنی یست (صَرَم) چهرمی حور

(إِزْمِيل) و (شَفَرَة) و (مِخْدِي) چهرم بر
(شِرَاك) فه بتانی سر به ندی کموشه (دَبَاغ) ده باغه (مِشَرَد) درموشه
(غیرا، سَرِشِم، حِلْبَت) جهوی به (دَبِق) سریشه له گیای کیوی به

پیوستی به کانی فلهلاح

تهوی بو جوونیار یویسته بی بوت به یان ته کم با ناگات لی بی
(فِیدان) گاجوونه (مِقرَن) نیله کی (مَر) به معنا پاچ (مِشْحَاة) نیله کی
(مِشْحَاة) و (مِشَوَة) بو دیکوی زموی

نا به لسان ته بی بهرز له گیل تهوی

(کَرَب) گيلانه (سَفَى) گاوخانه	(مِصْنَفَة) له جو ٿاڻو فرهبانه
(حَصَاد) دره ووه . گيره (دِيْلَانِيَة)	(مِصْنَفَة) نهڻه (مِصْجَل) جو دانه
(بِنْدَرُو) (جَرِين) شويني خدرمانه	چ جو گينهڻو جو چ ميوه ڪانه
(حَب) به معني دهنگل (پِشَن) به معني ڪا	(نَقِي) ٻڙ ڪراڻو ڪه به ٻيا دڙا
(غَرَار) خدراره (عِدَل) ٽاپاره	(حِمْل) هه لکرتن (حِمْل) جو ٻاره

ته سبابي ولاخو ولاخداري

ٺهوي پيوسته ٻيو ولاخداري	يا جو ٻاره ٻهر پون ته ڪم ديساري
(جِل) جل (سَرَج) ٽين . پل (قَرَبُوس)	
بهرزي له زينا به ڪوردي ڪه پيووس	
(لِيْجَام) له غاوه (زِلْم) هوساره	(عِيَان) دست جلعو به دستي سواره
(شَكِيْطَة) ٿلني ٺاوهدي ولاخ	(رِڪَب) ٿاڙهنگي له ٿلني ساغ
(قُرْجَة) ڦٽلوه (عِلَاة) ميخندان	(حَقِيْطَة) ٻانڱو له جو سواره گان
(مَرَزَعَة) ڪوڙان (حِزَام) جو تهنگه	(بِيْغَر) ٻالووه (جَرَس) جي زهنگه
(هَلِيْطَة) توووه ڪه (مِصْلَف) ڦلخوره	(قَضِيْم) ڳالڪه جوي ساقي حورمه
(دَحَل) بارخانه (هَوْدَج) ڪنڙاوه	(سِيْرَج) ٺهڻو پهردي ڀايا ڪيشراوه

ٺاوهداني و مامهلهو ٺاڻوويل

(قَرِيْبَة) به معني دي (قَمْبَة) ٽيمجه شار	
(مِصْرُو) (مَدِيْنَة) ٻو (بَلَد ، ڪُوْرَة) شار	
(سُوْر ، رَبَضِي ، حَصَار) هدرسي حصاره	
(دُڪْتَان) دوو ڪانه (سُوْق) جي بشاره	
(بائج) فروشار (مَشْتَرِي) ڪريار	(نَقْد رائج) دراوي ٺاڻو شار

(تَجِير) کمبیکه جومله فروشه	(بَزَائِل) مو پاره گزی له کوفه
(عَيْن) ثبوتیه له بهرجلوايه	(دَبْن) قهزړه يهنی له تمندوبه
(حِل) ثبو توله به که ومعدی نهی	(مُؤَجَّل) نومى لسمو ومعدی یی
(رِبْح) قزانچه (خَشْر) زیاته	(رِبَا) يهنی سوود يو بی ثمانه
(غَبْن) زیاته له مالی دینا	(غَبْن) به دووسره له یرو رایا
(سُوْم) مامه له به به کوردی سودا	(بَيْع) فروشته ، همدروها (شِرَاء)
(اِشْتِرَاء) کرین (قَبْض) ودرگرتن	(اِبْطَاش) بهمعنا مال تسلیم کردن
(سَلَم) و (سَلَف) لهلم دادانه	توله که ی نمدری و مقصد به نهانه
(بَيْع) و مالیکه عهینی پیری	توله که ی همدچون تسلیم بکری
(صَحِيح) دروخته (فَايِد) ناردوا	نادایى شهرى يک نه پست لخوا
(فَتْح) و (اِقَالَة) معنای ټکدانه	(نَادِم) کمبیکه که بهنښجانه
(اِجَارَة) معنای دانه به کرى	(اَجِير) کرېکار (اَجْرَة) يو کرى
(مُسْتَأْجِر) نومى به کرى ته گرى	(عَارِيَة) مالیکه به خواستن نه پری
همدوا (مُسْتَعَار) به لام (مُسْتَعِيَر)	

معنای مال خواړه . خواړه مال (مُبِير)

(رَهْن) گرموه قهزبان دای نهی	(مُرْتَهِن) کسی دهن ودرته گری
(غَلْب) بهمعنا مال داگیر کړده	له دین و دنیا خواړه زده کړده
(مِثْل) ټاېره (کَيْل) و (مِيزَان)	دووه هم يو کیشان ، يک يو پيوانه
(زَرْع) بهمعنا گز همدروها پيوان	(قُمْاش) جی پاره گران يا همدزان
(حَرِير) ټاورېشم (کَتَان) که تانه	

(قَطْن) لوکه (صُوف) خوری حه پوانه

(أَلَمِيْنُ الْمَنْفُوسُ) خوروی شی کرداد

(فِرَاشٌ مَبْنُوتٌ) به ببولی بلاد

(مَقْهًی) چاخانه (شَارِعٌ) شه قلمه (مَلْهًی) جی که یغو گاههنگی عامه

(مَبْدَلُی) ناوه بو ددرمان فروش

(مُتَوَصَّفٌ) شوینی ددرمان بو نه خوش

(مُتَشَنِّی) ناوه بو نه خوشخانه شوینی نووستی نه خوشه گانه

ساغی و نه خوشی و ددرخودار

(صِحَّةٌ) ساغی به (مَرَضٌ) نه خوشی

(جُنُونٌ) شینی به (اِفْهَاءٌ) بی هوئی

(طَاعُونٌ) ناوونه همدوما (وَبَاءٌ) نوبان برینه ، ثم دمدو به لا

(دَاءٌ) (عِلَّةٌ) دمد (دَوَاءٌ) ددرمانه (ضَمَادٌ) موشمای سر برنانه

(مَعْتَوٌ) گاهه تبار (مَدَّ هُوشٌ) سدر ساه

(حَبْرَانٌ) سدر گدردان (بَلِيدٌ) نه فامه

(كَأْبُوسٌ) شهویه نینان دانه گری وانه کاله یلاو نزیکه بری

(مُتَمَرِّدٌ) (مَرِيدٌ) نافرمان (عِفْرِیتٌ) بعضی دیو له جنوکه کان

(صَرَعٌ) بهرکمه (سَكْرٌ) سدرخونی

هوئی خوت بوی مهی قبت ناتوئی

(أَلَمٌ) تزاره (وَجَعٌ) بو ئشه (صُدَاعٌ) سدر ئشه (رَمَدٌ) چاو ئشه

(كَبَادٌ) بهمه غا ئینی جگمه (فُؤَادٌ) دمدی دل مایه ی خه تهره

(مَخَاضٌ) زانمك کاتی منال بوون (اِجْهَاضٌ) بهرختن منال زایه بوون

(مَقْصٌ) سگ ئشه (وَرَمٌ) گوسانه (شَلَلٌ) شل بوونی نه عزای نینانه

(مَبْطُون) نهوگمهی دمدی سَك نه گری

شعیبه نهوی بسم دمدی بهی

(حَكَّة) تالوش (جَرَب) گدولی (بَرَس) بهله کی (جَذام) چی گولی
(نَفْط) بلوقه (جُدْرِي) تاوله به (حَمْرَة) سیوریزه جو کورپه له به
(سُمَال) کوکه به تازاری لهسه (سُمَال الدَّيْكَ) یش جو کوکمرسه
(حَنِي) بهی تا (مَحْصُوم) تاداره (مَرْبُوع) ینسانی سی بهروداره
(حَنِي مُطْبِقَة) گرانه تابه (رَبْعَة) سیدو مایه ی جهنابه
(رَفْشَة ، اِرْتِمَاش ، رَجْفَة ، اِرْتِجَاف)

ممنای له رزینه ی دروو خیلان

(ذَاتُ الْجَنْبِ) چی به نه خوشی بالوو

(ذَاتُ الرِّئَةِ) چی ، نه خوشی سی بوو

(سِيلَ) نه خوشی دا له تاو سی دا به جوانی ته روا نهك له پیری دا
(فَقْرُ الدَّم) دمدی لاوازی ی خونه (دِقَ) باریکه بهو ینان مرینه
(قَوْلَج) کولنجه همتانی دمدار نهی به مایه ی ناسغی و تازار
(قَبْضُ) و (اِنْقِیَاض) معمه به راوی

(اِسْهَالٌ) دموانی ، همد له به راوی

(بَاسُور) به ممنا مایه پیری به هیرشی زورتر کاتی پیری به
(نَبْضُ) به ممنا جووله ی دمداره دمدار که وسنتا مردن دپاره
(طَبِيب) دوکوری هموو دمدانه (جَرَّاح) همد جو زام بلنی بزانه
(مُضَمَّد) نهوی برین نه بهی حالو نه حوالی نه خوش نه پرسی
معنای (دَقُّ الْقَلْبِ) لدانی دله راومستانی دل تاخر مه نزله

بعضی هم دنیا و مایه‌های دنیوی   نیتان عالمی تازه نه‌ینی
 (بَمَتْ) به‌معنا زندو و برونه‌وه   (حَشَر) یس کومل چون بو برینه‌وه
 (نَشَر) بلاوه‌ی کومل نومست   بو داخی دوزه‌خ یا باخی به‌معنت
 (خُلُوْد) مانه‌وه له همر مالی بی   (بَقَاء) مانه‌وه به همر حالی بی
 (دُنْیا) هم دنیو (عَقَبِی) هم دنیا   نمیان (اُخْرَی) به نموشیان (اُولی)
 (جَنَّة) به‌معنته (جَهَنَّم) دوزه‌خ

باخوا لی دوور بین صد هزار فرسخ
 (سَقَر) (جَحِیم ، سَمِی) به‌تاون   وه‌کو (جَهَنَّم) بو دوزه‌خ ناون
 (فِرْدَوْس) (خُلْد) (عَدْن) نمانه

ناوی به‌معنتن باشی بزانه
 نیتا نمانه‌وه دروست‌کراون   بو خاومن خیر و شر داتراون
 هه‌تا هه‌تا به نابرینه‌وه   به‌نده له‌وانا جی نه‌کرینه‌وه
 خدا لمان‌دا له دوزه‌خی زشت   دلمان شاد بکا به باخی به‌معنت
 (اَعْرَاف) جهمی (عُرْف) معنای به لوفت

نه‌روزیکی به‌دوزه‌ی پر معرِفَت
 به‌لام له‌مورفا و فائراوه   به‌رحماریکه دروست‌کراوه
 له‌به‌ین دوزه‌خو باخی به‌معنتا   نبروانی به‌سر هردولا گشتا
 به‌شورمت شویی نعلی فتره‌ته   بو دوور له به‌بری شمع و به‌فته‌ته
 خوا نزار نانا نیتا نیتا   بی‌ی‌ته‌گه‌بیی ته‌حکامی خودا

خواردنو هرجی په یوه نلۍ پی یوه بی

(قُوت) هوی زیاته له نانډو له ټاو   پخویت و بزیت بمبزو به نلو
(طاحُون) و (رَحَى) به معنا تاشه   (طَحْن) هارینه (حَبْر) بهر داشه
(دَقِيق) په معنی ټاړه (هَجِين) هه ویره

(عَجَلان) هه ویر شیل (رَفِيف) کولیره
(سَمُون) سموونه (خُبْز) جینی نان

(دَرَمَكه) و (سَمِذ) ناسی سپی و بان
(اَدَام) یخوړه (جَبْن) په ږیره   (حَلِيب) و (لَبَن) به معنا شیر
(زَبَد) کهړه په (سِمن) و (دُهْن) روڼ

چ له گېان له بهر یا ونښی زه پتوون
(رَائِب ، خَائِب) ماست (شینه) دویه   (عَنِيَق) کون (طَرِي) پپی تازه نویه
(اَقِطْ) په معنی کهشک (شِيرَاج) سیریزه

(حَلْوَة المذاق) به تمام چیزه
(عَذَب ، فَرَات) ټاو شیرین و زولال

(مِلْح " أَجَاج ") ټاوی سووړو تال
(سَكَّر) شه کړه (شای) چی چایی به   (خَلِيط) پوره ننگ داره (خَفِيف) ټاوی به
(سِجَار) جگړه (غَلِيُون) قلیاته   (قَهْوَة) و (بِن) قلو هی دیوڅانه
(أَقْبُون) تریاکه (حَشِيْنَة) به ننگه   (خَمْر) شرابه خواردنه و می ته ننگه
(مَرَقَة) شوربا (تَمْن) بلاوه   (طَعَام) خوراکه هرجون کړاوه
(مَرِيْنَة) چیشی گه نه کوزراوه   که له گهل گوشتا ټیکل کړاوه
(نَبِي) گوشتی کال (طَبِيخ) کولاوه   (قَدِيد) سوور کړاوه (مَشْوِي) برزاوه

(غَضْرُوف) کرینجک (مُخ) چریه موخه

(سَین) قهلهوه چهوریکی توخه

(کِرَش) یعنی ورگ (کُراع) سدرویی

(شَحْم) یسمنی یو هی هه چیی یی

(اَلْبَة) دووگی مهر (سَنَام) بو وشر (کَبَاب) که باب به دووگو خوشتر

(نَکَة) قهیه بهل بهل کراوه (طَبِخ) بهمننا چیشنی لی نراوه

(دَسِم) یعنی چهور (مَالِیح) چی سوز

(مَر) تاله (نَافَة) یی مه زمو خسیره

(عَمَل) ههنگونه (دِیس) دوشاوه (حَلَوِی) حه لوا به (فَقِیح) خوشاوه

(مَن) گه زو (عَصِی) گوشراوی میوه که لای نیری یی نه گه پیوه

(خَل) یعنی سرکه (شَرَاب) شدرابه هدرامی به که یی نه می کینابه

(حَلَوِی) شیرینه (حَامِض) چی ترشه (مَز) ترشو شیرین وینه یی میخوشه

(شَرَبَة) شدرابه ته ترش یی یا شیرین یا ترشو شیرین وک (سَکَنَجِین)

گه زوی ناوه کی شو که یی سدر زمین ناوی براوه به (تَرَنَجِین)

(نَقُوط) یعنی نوقل ثمکالو نه لوان (نِیَار) ههله ددری بوسه مزالان

میوو دمغل و دانو دارو دره خت

(عَرَصَة) دهشتی رووت یی دره خت و دار

(عَقَار) بهمنه غضا دارو زهوی و زار

(زَرْع) و (زَرَاْعَة) یعنی تووچاندن (غَرَس) یش بهمنه غا نمام چه قاندن

(تَقْلِیم) برینه (تَطْلِیم) پیونده دار پیونده کرا زور بهمنه رهنده

(تَلْقِیح) نهویه تووی نیر له می بدری له خورما هتا بهر بگری

■ * *

(حِنْطَة) (قَمْح) گهم (شَعِير) بعضی جو
 (سِنَم) کونجیر به مملووم یی له تو
 (لُت) جور شده به (دَخَن) هدر زنه (عَدَس) نیکه. نیک یی هدر ونه
 (ذَرَّه) زه رانه به وانه یی عامی چ عاره پلهو چ گهمه شلی
 (رَز) بعضی برنج (شِلَب) جه تووکه
 (مَلَس) (مَلَس) (مَلَس) (مَلَس) (مَلَس) (مَلَس)
 (جَنَّة) (بُلْتَن ، رَوْقَة ، حَدِیْقَة)
 باغو یی بُلْتَن به رووی حقیقه
 (نَبَات) چی بروی (نَجْم) یی باقه (شَجَر ، سَاق) داره جوو به یا باقه
 (غُصْن) بعضی لق جسمه کی (أَفْصَلَن)
 (شِیرَاخ) ورده لق باریکو جِسْمَان
 (وَرَق) گهلای دار (سَعَف) یو خورما نمینووه له گیاهی سحرما
 (تَخْل) (تَخْل) چی داره خورمایه (کَرَم) داری یو قازانچیان تابه
 گهلی دار هه به نلوی بهرمان مشهوری علین بوت نه کهم بهرمان
 (اجْناس) هلووژده (تَفْخَاح) یی یو هه ندیکی تاله وینهی کولم و یو
 (ثَوْت) نوو (نَب) هه نیر (بَشِش) نه یی به
 نهو میگی چاکی نلوی شمس به
 (رُمان) هه ناره (عِنَب) تری به (کُثْرَی ، اَرْجُود) نلوی هدرمی به
 (خَوْخ) به مضا فوخ (سَفَرَجَل) به به
 (لَوَز) چی بادامه (قَنْطَرَق) بسته به
 (جَوَز) به مضا گویز (عَنَاب) هه نابه (زَبْتُون) زه بتوونه (رَطَب) روتابه
 (مَبَرَة) چی به خورمای هندی به (تَمَر) خورمایو ژماردی نی به

(بَسْر) به ترشی (رَطَب) شیرینی
 (لِمُون) لیمو به (کَبَاد) (اَتْرَاج)
 (کِشْمِش) کنسبه (زَبِيب) میوزه
 (عَذَق) بو هوشی تری و خورمایه
 (بَلُوط) بهرووه (زَعَرُور) گویزه
 (عَنُقود) بو تری مخصوص رهوایه
 (قَطَف) بو میوهی کاتی چینه
 (مِطْفَه) (سَلَه) یعنی بهرچینه
 (قَوَسَرَه) (زَمِيلَه) هم بو بهرچینه
 (جَنِي) بو میوه کاتی چینه
 (نَضِيج) بو میوهی گه یشنوی قه ببول
 (غَبِر نَضِيج) کال (مَدَوَد) کرمبول

ناوی گهلیک دارو درمخت

(اَبْک) (حَرَّاج) (غَبَفَه) له گدل (غاب)
 بو دارو اته نهی عالی جه نابل
 (دَوَّاحَه) بی دار (مِیْنَوَان) دولقی
 (غَرَب) داری په لک (خِلَاف) داری بی
 (دَلَب) (مَصْطَاف) (مَرْمَس) (مِیَار)
 هموو ثمانه نلون بو چنار
 (سَرَو) داریکه سهووزو خوش روخار
 شیوهی مه خرووطی له باغ و جوبار
 (سَنَوَبِس) نمیش داری بهرماخه
 ده فیتی سرووه زینه تی باخه
 (مَدَل) داریکی بون خوشی بهرزه
 داری گویز چونه نمیش بهوته رزه

(سَلَمَ) دارشیلان (وَرَدَ) داری گول

بونى نه گاته دماغو نساو دل

(کافور) داریکی خوش ره ننگو وینه بو بهره که بئی به کاری بینه

(نَبَق) داریکی به دزی گه لا زور

(سِدَر) داری مورد بون خوشی منجهوور

(ساج) داری ساجه (نَرَجِيل) دار نرجیل

(هُود) داری بون خوش به نرڅو جه لیل

(قَمَب) قابیشه (قَظَب) داری نهر

(قَمَبُ السُّكَّر) بو نه یجهی شه کمر

(قَتَاد) داریکه درکاوی ناپار همروا (مَغِلَان) له عمره ب دیار

(خَمَط) داریکه بهرزو درکدار (اَنَل) به معنا داری گزی چار

دل مه لولو به بسی بی باسی خسر بینه به ربلی گولانی نازدار

ناوی گولو گیای بون خوش

(زَهْرَاء) دار گوله (زَهْر) یعنی گول بو گول نهالی همیشه بولبول

(بَنَفَسَج) یعنی گوله وه نموشه (نَرَجِس) ندرگی مهنی بی خهوشه

(سَوَسَن) گولیکه ندری به عارن لاجیوهردی بهو مه جووی یاران

(شَقَاتِيق) گولی ره ننگ نالی جوان له کوسالانا کیوی همروا مسان

(عَنَبَر) گیاییکه ندری له دریا زن بو بونی خوش شه یکا به سهریا

(اَنَسُون) گیایی جوانی بون خوشه چمنی بهزیلهی کیوی سهردوشه

(نَابُونَج) گیایی گول زهردی جوان بو زانهی ناوه لای نهوی کوردان

(خَرَامِي) هَرَاد ، اَذْخَرَسِي گیان بون خوشن هدری له حجاز به پیدان

(آس)و (ياسمين) دووداری و محان له بهر یون خوشی مشهوری دینان
(وَرْد)یش گولبغزو (ریحان) ریحانه

(باقة)یش چه بکه گول بو ناودمستانه
(بُرْعَم)خونجه به بهر له بشکوونن (مِسْخَرَة)شویی یوخوور سووتاندن
(عَبَّاسی) گولی لاله عباسه (لَبَّاب) لاواوه باشی بنله

هه ندی لهو نه باتاهی که نینسانو هه یوان نه یان خون

(نَبَات)و (کَلَاء) هموو جورده گیا (أَب)گیای له ووده که هه یوان نه یخوا
(عُنْب) گیای وشک (هَنَیم) بیک شکاو

(خَصَب) ندرزی تهر به سهوزی و به گاو
(خَس) چی کاهووه (آصَف) که ووده

(کُرْقُوس) که رموز (جَت) چی شه ووده
(یَقَطِین)و (قَرْع)و (شَجَر) کووله که

(باجیلَه) باقله ، له بیری مه که
(فِجَل) یهمنی توور (فُوم) لوبایه

(ثُوم) سیرو (بَصَل) یازی خومانه
(عُنْصَل) به مه عا ییازه خوو گانه

(قِثَاء) تروزی (خِیار) خه یاره
(بَلَابِیَا)و (طَمَاطِیم) تاویان دیاره

(دَبَس) شوونی یهو (بَطِیخ) کاله که
(نَعْنَاع) یوونگه به ، له بیر یان مه که

زورن نه نواهی گزو گیای کیسوی به گویره ی ولات نه گوری نیوی
(شَبَّح) هه له کوکو ویشووک و یجک (کَمُوب) ککره و (کَمَاء)چی قارچک
* * *

(جَدَب) سالی وشک له بیر یاراتی (غِیَلَاء) گرانی (رُخْص) هه رزانی

(قَحَط) نه‌بودنی پَسالی نعلانه سالی بیلال پر لبه شافابله
(جُوع) و (طَوَى) و (قَرَن) ، مَخْمَصَة ، سَقَب)

ناوی برسی به تین به واتسهی عهده
(دَرِ) تیراوی به (شَبَع) چی تیری (تَخْمَة) دمدی سَلَه به زورخوری
(سَمَر) به معنی نرخ (مَسَر) خوابه برون نه‌بون گشت له‌دس نه‌وايه

حیوانات

(نَم) و شتر و گاو بز و منبده له هدر شونی بن هدر خپرو فده
(اِبِل) و شتره تیری یاخسود می (جَمَل) و تیرمو (نَاقَة) لهو می
(تَوَد) چی گاجوته (تَوَدَة) و مانگا (بَقَر) و جینه له نیرو له ما
(بَقَرَة) و تگ ، و مانگاش نهی هدر و هلا (جاسوس) یا گویت له من می
(مَجَز) و (مَلِيز) بز (شاة) و (ضَان) هدر

(نَمَج) و (نَمَجَة) چی نیرو می کسلود
(اقَرَن) و (قَرَن) یاخدار نیرو می (اَجَم) و (جَماء) و بی شاخ نهی
(تَبَس) چی سابرینه جمجهی بزانه (کَبَش) یه‌رانه نیروی هدرانه
(مَلَبَط) گه له هدر (قَطِيع) و دانه (مَرْتَع) و (مَرْعَى) لهو دگه پانه
(مَعْلُوفَة) له مال لهو ددی نه‌دیی (سَائِبة) لهو دهموه نه‌پیری
(قَرَس) و نَسَبو ماین نه‌توری (حِمْلان) لهو تیر (حَجَر) لهو می
(اَمِيل) دمه‌نه به داکو به باب

(حَبِین) هدر به داک (بَرْدُون) هدر به باب
(کَمِيت) یاخی کویت (مَضْمِت) یلکه‌نگه
(اَبْلَق) به‌له‌که (اَدْعَم) دمنه‌نگه

(شَمُوس) چموشه (جَمُوح) مهرکیشه

(ذَكُول) یعنی رام زده صفت مهرکیشه ا

(خَصِيَّة) (مَوْجُو) معنای خمسراوه

لهبو قوربانی بشو تبهواوه

(فَحْل) بو نره له مهر نهوعی یی زورتر بو تمبو وشر نهوعی

(جِنْتُ مَخَاض) می وشری بهکساله

(بِنْتُ لَبُون) می وشری دووساله

(حِقَّة) می ساله (جِذْعَة) چوار ساله (نَبْطَة) وشری عومری پنج ساله

(جِذْعَة) له مهر اکلوره می بهکسال (مَبْنَة) معنای نیونی دوو سال

(نَبْطَة) می بزنجیری دوو سال (تَبِيعَة) میجگه ی بارگوری بهکسال

بو کوره وشر (فِرْمِل) نهوعی (عِجَل) گوبلکه نیر (عِجَلَة) له بو می

(مَهْر) جوانو تمپ (حَل) بو بهرخه

مهره ها (سَحْل) (طَلِي) بهورخه

(عِثاق) (جَدِي) یعنی کارژه له (عَتُود) بو گیکي بهکساله ی زله

همانه مهره گوشتیان خه لاله خوشتر یان گوشتی بهرخه بهکساله

(بَقْل) هیسره (حِمَار) یعنی کمر

(جَمَش) یعنی جاش (حِمَارَة) ماکمر

سوودی همانه بهارد سوار ی گوشتیان ناخوری معلومو دیباری

(خَف) ناره له بو یی ییلو وشر

(ظِلْف) یی دووسم له گلو بز نو مهر

(خَافِر) بو بهکسم له تمبو ماین بهکار نهوعی لب یی عایین

(صُوف) خودی (وَبَر) نووکی وشران

(شَمَر) مووه (ریش) بهری بالبهادران

(مَظَن) (مَراج) مولگی وشره (مَرَبَض) بو مولگی بزَن یا مَدره
(زَرَبَة) (حَظِيرَة) بمجعی بزَنو مَدر

(اِسْطَبَل) شوی نیمو میرو کمر

(بَعْرَة) بشقله (رَوْن) یش شیاکه لبَت کهوت به تدری زوو ناوی ییاکه
(بَقَر ، بَقَرَة ، شاة) (مَعَز) (ضَان)

مَدروا تَدرین بو کیوی به کفن

(مَهْی) نیمی جنس بو گاکیوی به (مَهْأَة) بو به کی بزانه چی به

(اَرْوَى) بلی بو بهرانی کیوی (اَرْوِيَة) می کهی (تَحْلَب) بو دیوی

(وَهْل) (اِبِل) چی نلوی مابرینه بو مَدرو بزنی کیوی بخوینه

(رِم) (اَقْفَر) (ظَلِي) هم (غَزَال)

ناون بو تاسک نهی خواومن کمال

(اِرْتَب) کهرویشکه (ضَبَح) کهمنیار

(سَنَجَاب) مَدره تَدرواته مَدر دار

(وَبَس) چاله که (دَلْدَل) سووچمده بیخی تهنیشنی لمجیاتی به مَدره

(دَاجِن) چینه کهر جمعی (دَاجِن)

شخصی مَدره ری یش پی یی تهلین (مَاجِن)

(مَنَّ) له گهل (رُبْی) (اَكُوْلَة) قهله وکراومو چمورمو خرطه

(ذَبْحَة) کوشنی (ضَحِيَّة) قوربانی مَدروا (اَضْحِيَّة) نهی یزانی

(هَدَى) چه یوانیک به دیاری پری بو مالی خوداو لموی مَدره پری

(حَقِيقَة) حوموم مال حومومی چوو مَدری باشمو نلوی بنی زوو

به سَنگی تووکی مَدری له پاره بده به مَزار خیری مَهرانه

حه یوانی حوموم مَدریره تهم جار یکه به چیشتمو بیده به مَزار

(دُجَاج) مریشکه (دِلَك) که له شیره به راورد کراو وملك کلت ذبیره

(قَلَمُون) علی شیش (بَطَّ) مراوی به

(آوَز) و (وَز) قازده تپیری ثاوی به

(حَمَام) کوتره تمصافی زوره سپی و دوش و شپین به لک و پوره

(وَرَقَه) کوتریکه ده نگه کبی سهوزه (وَرْشَان) ده نگه کبی لیل و پر توزه

(فَاخِیَه) ناوی کوتره یاریکه مار و زه ناکا تا شه و نریکه

(قُتْرَی) کوتریکه خاوند له نجه ولار وا له گه ردیا نموقی عشقی یار !

(حَجَل) و (قَبَج) کمو (حَجَلَه) ماکه و

(دَرَّاج) چی پوره ، گونستی پوره

(فَرَّخ) جووجه له نهومی بالداره (سَلَف) نایه تی ناوی که و باره

(مَصْفُور) چوله که (زَر زُور) ریشوله (کَرِی) که و واله له دهشتی چوله

(غَرَابُ الزَّرْع) قه لکی رمنه گونستی نمخوری و چو که لسه

(قَلَوَلَه ، کَرَمِی) قاز و فولنگن به ناسانه و خمریک شاهه ننگ

(مَتَدَلِیْب ، کَمِیْت ، هُزاد) بولوله ثا و ته خوانی دیداری گولسه

(حَسُونَه) جوریک چوله که ی جوانه خال خال و شیرین به چهند ته لوانه

(زُعْرَه) ناوی چوله که یک جوان (یَمَام) کوتری و دشتی له کیوان

(عِرْنَس) نموتری بو په لسه و دی لشی گه و ربه به فد کوتری

(سُمَان) و (سَلَوِی) یمنی شه لافه نموند قه لسه و هر بهزی سافه

(عِبْلَامِی) یمنی تپیری عه یمنممل بو کوله ته بی به مایه ی شه جمل

(حَبَادِی) تپیری بی هوش و حوله له قاز زلتره و مهیل له چوله

(غَرَه) تپیریکه دمن و ثاوی به شیوی زور نریک به سراوی به

(قِرْلَی) تپیری نمشوبی به قاز (قاق) ملی گره و لی نابی ده رباز

(آیس) تپیریکی ثاوی و قول دریز (نَعْمَه) و شتر مورخی گیز و ویز

(سَقَا) سقاغوش به زماني تودكي (رَحْمَةٌ) نه پريكه له چمنني (كُرْكُمِي)
 (حَسَلَة) نلوه بو ملي گره (قُبْرَة) يل بو دار كون كمره
 نمانه مموو گوشتيان نه خوري بويه هه منشه راو چنان شه گري
 (جَلَالَة) نه پري كه پسي نه خوا داي به شه هه تا ماوه بهك شه روا
 تا پل و ينوه گوشتني بو خواردن نه و جا جا چه قوي يني له گه زدن

* * *

(مِنْقَار) ده نوو كه ('عَرَفَةُ' الدِّيك) پري مليه تي شه ي براي تريك
 (حَوْصَلَة) ناوه له بو جيكل دان (عُرْف) پويه به (مِخْطَب) چنگه كان
 (بَيْضَة) هيلكه (فَرْخ) به چكه (رِيش) بهر
 (خَافِيَة) په نهاني (قَلْبِيَّة) روو له دور
 (جَنَاح) بال (وَكْر) و (عُش) جي هيلان
 چ له مالداسي و چ له و كيوانه
 (سَك) ماسي و گنت هه يواني ناوي (حَوْت) يش به كوردي نه نهنگه ناوي
 (جَرَاد) كوله به (بَبْط) بو گه رابه دهك گه راي كوله و ماسي ده رابه

* * *

(تَحَل) به معني ههنگ (تَحَلَّة) به كه ههنگه
 (يَمْسُوب) ههنگي نير به شيوه و دهنگه
 (كُورَة) و (كُورَة) معنای ههنگ دانسه
 (تَخْلِيْبُ' اِتْحَل) جي ههنگوينا نه
 (عُزْرَة' اِتْحَل) هم شويني ههنگه
 (عُصْلَة) به معنای ههنگوينا زهنگه

(عَمَل) ههنگونه (مُصَنَّفِي) مه عنا ههنگونی سغه له‌ذهنی گیهه

★ ★ ★

(صَبَد) چی نمجیره (اصطِبَاد) راوه (صَبَاد) راوچی به (حَبَالَة) داوه
ههروا (شَبَكَة) له کبو دانه‌زی بو راوی ملس‌یش به‌کسار نه‌هیزی
(قَنَح) یه‌منی فافه ته‌له‌ی دانراو گیل‌دار بو دانه ته‌که‌ویته داو

★ ★ ★

(ذَبَح) سه‌برین وه‌له‌ی سه‌بری که هه‌لقه‌ی قورگه‌و سوور‌یچکه‌ی به‌ری
(مُحَدَّد) تینی تیزی برنده سه‌برین به‌مه به دین په‌سه‌نده
هه‌رومه‌ها به هه‌ر تیزی سه‌بر غه‌یری نینوکه‌و ددانی گل‌گر
به‌لی نمجیری را‌کاو یه‌ی نه‌گی رموا به تیغ هه‌ر کوی په‌ی بکه‌ی
(جَلَد) (اِهَاب) یست (سَلَخ) گورو‌نه

(نَسَلَخ مِنْه) هات به‌م نمو‌ونه

★ ★ ★

هه‌رامه‌ گوشتی هه‌یوانی تاساو یا قوچ لی‌دراو یا مل هه‌لک‌تراو
یاخود به به‌ردو کونه‌ک بیکو‌زی نابی له گوشتی وه‌ها به‌هیزی
(مُتَرَدِّی) به که‌ویتیته خوار (مِیَنَة) و (جِیَنَة) به معنای مردار
(نَطِیْحَة) معنای قوچ لی‌دراوه (مُتَحَنِّقَة) چی نه‌وه‌ی تاساو
(مَوْقُودَة) نه‌وه‌ی له سه‌ری گوشتی ته‌مانبه لی یه به‌ری
(مُکَلَّب) سه‌گی که ته‌علیم به‌ری نه‌جیری ته‌مه‌یش رموا به به‌خوری
(لَمَقُ الدَّم) معنای جیلانی خونه (وَاوُغ) به‌مه‌عنا دهم نی‌هاو‌نه
به‌ما نه‌رزه نه‌وشته نه‌خوری هه‌تا به سلفی گلاوی نه‌کری

(تَنَاولُ) معنای له شت خوارده
 (لَحْسُ) لستموی قایی خوارده
 له پالو له پس فـهـرزه پرسیار
 لهـر ئـنـسـای بهـدینـی هوشیار

* * *

نهو گیاندارانهی گوشتیان همراسته
 بوت به یان نه کهم بزانه کامه
 (خِنْزِیر) بهرازه (آرت) نیره به
 (کَلْبُ) جینی سه گ (کَلْبَه) دبله به
 (سَلَوَقِی) تاجی بو راو به کلاه
 (عَقُورُ) نهین گر وک سه گی هله
 (قِطْ) و (سِنُورُ) و (هِرَّةُ) و (بَزَوَنَه)

بـمـعـنـی پـشـیـله ، بـو مـل مـهـنـوونـه
 (فَهْدُ) بهمعنا یوز درنده و بهچنگ
 لهـنـی بـارـیـکـر لـه لـهـنـی پـلـنگ
 بهی له پلنگ درپزتر نهی
 بو راو به کاره تهی و درنه گری
 (فِرْدُ) مه جوونه نهی و درگه
 له گـهـلی هـیـوان بـه خـمـسـتـنـه
 (فِیل) فیل و (بَبْرُ) بهمعنا بهوره
 (دَبُ) ناوی ورچه بهد خولک و توره
 (لَيْثُ) و (آسَدُ) و (ضَبَّعُ) و (ضَرْفَامُ)

(هِرْمَسُ) بهمعنی شیر به سوورنه نی علم
 (النُّبُوَّةُ) دهله شیر (نَمَرُ) پلنگه
 (کَرَّکَدَنْ) هچی به هدر کهرکه دهنگه
 (دَرْتَبُ) و (سَرْحَانُ) و (سِیدُ) نساوی گورگه

زیـاتـه خـروـبـه و نوبـه ی بـه مـهـرگـه
 (اِبْنُ آوِی) چی نلوه بو چه قهـل
 زیـاتـه خـروـی پـس بـه دشیـوه و دهـقـل
 (اِبْنُ عِرْسُ) نهوش له چه قهـل کـزـتر

بـه لـهـش دـرپـزه گـوی کـورـتـو مـهـر خـر
 (دَأَقُ) دهله که رنگی زهردبام
 بـه قـهـد پـشـیـله تـهـی بـه تـهـنـدام

سكڻو مل سڀي بهنسيوه جوانه   ڀسته کي يو کھول نرخی گرانه
 (کَلْبُ الماه) ٺاوي به کوردی سه گلاو   بهنسيوي سه گه ميطه به ٺار
 تنگي دريڙه پهلو گوي کورتنه   رهنگي سووري کي لڊو ٺاپوخته
 (سَمَوَر) حه يواني رهننگ سووري رهن سام

کزتر له چهل به لهنرو نه ندام
 ڀيني يو فهروه نرخی گرانه   سموره ني به ٻاشي بزانه
 له محه يوانانه هره سه گه و بهراز   ڀسه به حو کي شهرمي سه رفته راز
 ڀيس يووي به مانه پاك ٺهبي تهواو   به شهن ٺاوي روون جاريك به ليلاو
 (سَم) به چکه گورگ (شيل) به چکه شير

(جَرَو) نوونکه سه گه راي سه گره ڀي خير
 (شاهين) (بازي) بازي نادره   (نَسَر) سپارگه (حيدآه) کولاره
 (هَقَاب) واشه ڀه (صَقَر) هه لوڀه   هه رومها (نَقَر) له کدزو کوڀه
 (غَداف) به مهنه داله که رځوره   به رهننگ توزاوي به له کدو پوره
 (غُرَاب) قهله رهنش (قَمَقَم) قهقهه رهنه   خيره کوشتبان ، يوويشان زه رهنه
 (لَقَلَق) له قلقله زليکي نابار   هه رهنه وي ٻاشه دوڙنه يو مار
 (بوم) کونده به يوو ٺه صافي ژوره   ڀشيله هرو به له کدو پوره
 (هَدُ هَدُ) به مهنه په پو سلجانه   ڀلي نامه کي له ٺاو فورځانه
 (طَلُوس) ٺاوسه له مځوي حه يرانه   هه رهنو وي ٺه ڀي گشت گياني جوانه
 (بَبَنَه) تووني ته مي ودرته گري   به ته علم فيري جهند قه ته گري
 (خَطَاف) ٺاويکه يو په رهن سيلکه   (خَفَاف) شهنه مهنه دووره له هيلکه

(سَن) بل راگرتن (د ف) يو بل ليدان
 (نَقَر) ٺه ورتري يو دهنووک ليدان

نعم بالدارانہ گوشتیان حرامہ خواردنایں عکسی حوکی نسلانہ

هم به لودری چنگ لارو نیزه   ده نوک فولایی و هارو خون ریژه
هم دروندمی که که لوی نیزه   گوشتیان هرامه خونینان مغریژه

(حَرِثِش) ماری زل (حَرِثِش) مه زاری

(حِرْذَوْن) قوم قومہ ہر ہمشیکی می

(حَبَّة) جنسی مار (تُفیلان) ماری ذل (حَبَّة رِقْطَاء) کھوماری نسل

(عَفْرَب) دووېشکه (جَرَارَة) به نې کلکې به تهرزا خه نیک نه کینی

(إِسْرَة) جزء کھی (حِصَّه) ذار به نی ریحانه ی یشاو به کم چاره تی.

يا سهرى قوولى هيكه به کالى   رابگره لهر جوى جزى نالي

زاري نه کنيو تر نه و هليکه   نه يې به زاري خلون تهلوکه

(بُرْغُوت) یعنی کچھ (قَمَل) نامیہ

(طَبْعُ) چنگہ پہ زور چھسی چھسی

(زَنْبُور) نلوی عام بو زهردمه‌واله چ شه‌نگمپوره چ وردمه‌واله

(ذباب) یعنی منہ (پُرا) یعنی ہوا بہموی ویزہ ویزہ دلت تیکٹو

(الباقی الاخری) یعنی قوم قومہ نبیوں تک بہ دشکله تا بلی کہمہ

(حضرت فوت) نالو له جو مارمليکه (فادره) نالو به جو هموار منكه

(پريٽيوم) لڳاءُ (جرز) جي منهنجي ڪوٺڙي.

راوی یسویته به زیمان فیرم

(خُفَّاء، جُمَل) جو قولاً نچہ یہ (عَنْكَبُونَ) معنای جال جالو کہ یہ

(قراش) فونزی بو گشت په پوله . (نمل) به بکرا بو گشت مړوله

(اَسْمَاءُ الارْضِ) نای گل خود که (حَسْرَة) کرمة و مک کرمة سو در که
(سَلْحَفَة) کبک (غَبْلَم) بو رده (سَر طَان) قرزانک (ضَفْدَع) بو بوقه

* * *

(كَهْف) نهكوته هم (مَغَارَة) بو (غَار)
(كُنْز) جی نك (وَجَاء) جی كه متار
(عَرَبِيْن) لانی شیر (جُعْش) به مهنا كونی مارو موور تهی برلی زانا

* * *

(عَض) یعنی گمستن به تیزی ددان (عَضْر) پی کردن به نی پی به کار
(لَسْخ) پیوه دان به جزی نابار (نَهْش) نهپ گرتن (لَدْخ) گهستی مار
(لَدْخ) موتری به معنای سوتان (كِي) بو داخ کردن (وَشْم) خال کوتان
(لَدْخ) بو (سَلِمْ) لهوی گه زراوه (مَسْمُوم) خوراکی زار تی کراوه

* * *

(صَوْن) به معنای دهنگ (نَفْثَة) دهنگی خوش
(أَنِين) (نَالِين) بو شه خشی نه خوش
(صِيَاح) بو (صُرَاخ) معنای هاوارده (صَبَّحَة) دهنگی زلی ناباره
(رَعْد) دهنگی هاور وا له گدل (بَرْق)

(صَلْحَة) (صَلْحَة) معنای همواره تریشقه
(صَفِير) ناوازی وینهی زریکه بو کاتی جهنگ و کاتی خه رقه
(صَلْصَلَة) معنای ناوازی جهردس جهردس زهنگی مل پیش نهنگی مهس
(زَفِير) دهنگی شیر زور به هیهته نایهتی کاتی لهه ههلهته

(مَوَاءَ) لووردي سڳ هم گورگنجو جه قمل

(نُبَّاح) ودرينه بو سڳي جه پسل

(جَرَّش) ٿاوازي ده رچووني ساره له کرازي خوي • ٿاي چهند ناپاره !

(صَهِيل) جيلڪي ٿيپ خوش و جوانه

(نَهِيَق) بهمعنا زهردي ڪهرانه

(رُغَاء) فوري گلو و شرو ڪمنار دهنگي و شرم مرغ بالداري ناپار

(نَمِيَق) بهمعنا پيرڪي شوانه بو راپهريني ورده هه يوانه

* * *

(شَمَب) (اَمَّة) (قَوْم) هدرسي بهمعنا

گهلي هاو نه زاد له بهك زمانا

(حَي) (قِيلَة) هوزيڪه له وان ٿيرونهوه سر باوڪي هموويان

(بَطْن) پٺيڪه له بهك قهيله لهم ڪمنر (فَخَذَ) خوار ٿيم (فَيْصِلَه)

(مُصَاهَرَة) جي خزسي زاناه (نَسَب) بهمعنا هاوشتي يانه

(قَرِيب) خيزم و خوش لهم دووسه رانه

(أَجَنِّي) معنائ جي شخمي بيگانه

(فَرَع) (بَحْض) جي معنائ ٿيولاده

(أَصْل) بو دايڪو باوڪو ته جداده

(رَحِم) (رُكْن) (قَرِيب) (حَمِيم)

خيزمه • (صَدِيق) جي دوستيڪي سهليم

(جَدَة) باپيره به (جَدَة) نه نڪه (أَب) جي بلوڪو (أُم) جي دايڪه

(وَالِدَة) دايڪه (وَالِد) بهعني باب (وَالِدِيْن) ههردو رابگره حيل

(زَابَن) یعنی کور (حَفِيد) کورده‌زا
 (أَخْت) یعنی خوشک (أَخ) یعنی برا
 (شَقِيقَة) خوشکمو (شَقِيق) برابه
 (عَمَة) یعنی پوور بو خوشکی بابه
 (خَال) برای دایکه • لَم جوار ناوانه
 بو چینی ژووروویش بیل جوانه
 (زَوْج) به‌معنا میرد (زَوْجَة) به‌معنی ژن

لَمه نه‌وتری باش ماره کردن
 (نِكَاح) (زِوَاج) مله کردنه
 (صِدَاق) ماره‌یی که مولکی ژنه
 همرومها (مَهْر) (نَعْلَة) بو (صِدَاق)

(مَتْعَة) مالیکه نه‌پا باش نه‌لاق
 (نَفَقَة) مەسرف بو مندالو ژن
 (طَلَاق) ته‌لاقه بو ژن وبل کردن
 (خَتَن) زاوا به (صِهْر) خه‌زووره
 بولکو دایکی ژن بهمه مه‌شهووره
 بولکو دایکیان له همرووولاوه
 به (صَهْر) و به (حَم) ناویان‌براهه
 (حَم) هم خزمی ژن به‌موی شووه‌که‌ی

یا خزمی پیاوه به‌موی ژنه‌که‌سه‌ی
 ژنیک هینا نه‌موی بوویه‌تی
 کچ بوو (رَبِیْه) و (رَبِیْب) کوریه‌نی
 هم نه‌نه‌وه‌یان به توولی نه‌زاده
 مهر مه‌هرم نه‌ی تاگات له خوت بی
 له‌گه‌ل منداله فری‌ده رِسه
 (قَابِلَة) ملان (حَاضِن) به‌خوکه‌ر
 (ظَلِی) دایه‌نه (مَرْضِع) چی شیرده‌ر
 (رَضِیْع) مناله هه‌تا شیر نه‌خوا
 مای له‌شهرعا تا دوو سال نه‌روا

دایکو بلوکی تون ، وقت هله نه کی
 همدیچند هفتارشت بهر و خوار برون
 همه فدرماتی خودلی خه پیره
 مله و خالو پودر بلگره نهمین
 کی محرم نای و کی به جرم نه بی
 (لطم) منالی بی دایکو بی سبب
 (بیخ) معنای بهموش و نلوه
 مله برینه نه بی برای زانبا
 (و لیه الحیرس) شادی زاوایه
 نوزووی خوته بخوی یا نه خوی
 یا نوقلو شه کر بو منالانه
 بین هله یمن یلم یا شه کمر
 به دین رمایه به دووی نیناسی
 له بو روحی تو قوتنه پینوشه

شیری زنت خوارد خوی و میرد کی
 نه تموی نهوان براو خوشکی تون
 لای ژوودی نهوان نه نکو پایره
 لاگو شمی نهوان بهونهی نه سبب
 بهنوی تهویش همدوک تو نه بی
 (بیخ) بهمعنا منالی بی سبب
 (لطم) منالی له شیر براوه
 (خطبه) خوانینی (عقد) بهمعنا
 (عروس) بهمعنی بودک هم بو زاوایه
 که بانگیان کردی یوسته بروی
 (ناز) بهمعنا پله هلدانه
 چند خونه کومل بر او برادر
 (دقش) هلدی کی (غناء) گودانی
 (نشید) گودانی مونراوهی خوشه

(دق) دق (طبیل) ته پل (بر اع) نشاله

دقو ته پل یاز به شهر حلاله

دورین له ریمو شوی شه پتلی
 (نای نای) (هتار) نغمه گهریق
 دل نه بر زینی لیسو هورامانه
 (غریب هو غریب) دورد نه کا تیطر
 لهو حروفه لیمجی به نه دی

هموما همدو بهمنی گودانی
 چند خوشه بهمنی (لاوک) (جهران)
 نغمی (دهری) و (سلجمه)
 (هوز) و (باغزال) یا خالوی دیوار
 موسیقا نغمه و نوازی نه ننی

يو باتگ کردنی سهر بازی سوبا   يو گلمه بوون يو شهرو دمهوا
 يو ديداری نلو يو کاتي نلادی   يو ولات گرتن له يو نالزادی
 يو کاتي ماسم ودها لي نهدری   دلت بینه جوشن باشه خوی نه گری

* * *

(لَهْمُو) غه غله تمو غه غله ت جهرامه   گمبو گالتهی زور نه ستووی هلمه
 تمبب گه لیکه به یاسای ولات   هندی له واته به یان کم له لات
 (اُرْغَن ، دَرَبْکَه ، بُوک)و (کُنْاره)

(کَمَنْجَه ، قَانُون ، عُسود)و (نَقاره)
 (مَنجوز)و (سُرْنا)و (مَرمار)و (طاره)

سنج و (طَنْبُور)و (کوْبه)و (قَنْاره)
 (دَرَبْکَه) وینه دیله کی دیر   (بُوک) بوری به که تمچو پیچو لیز
 (مَنجوز) دووزله (سُرْنا) سرنایه   (مَرمار) به که خانه (طاره) وه که تابه
 (سَنج) دوو دموری زهردی مهوره

(طَنْبُور)و (رُبَاب) مه غلای مهوره
 (کوْبه) دمله که همور جهرامن   بْشی بُنای بی دین و فامن
 کمی به شداری له یشه مودی   ناکه وینه سهر شیوهی نامهردی

* * *

(فُسُوق) لادانه له تاپین دین   (قَتْل) کوشته (قَطْم) يو برین
 (مَنَلَمَصَه)و (قَطَاع الطَّرِيق)   به معنا جهردن دوورین له تموفیق
 (سِرْقَه) جی دزیی ماله له شونا   وه که به که روبیک له گهل ملوینا
 (زِنَا) یا (بَغاء) يو بْشی حرام   سه نگمار ته کرین له بهرجلوی علم

یا صد جمله یان نمدری به پستا   چه لاد دایره کمی وا له ناو مشتا
(خسر) شهرابه (خمار) شهرابخور   (میسر) قوماره بهنر تالان کر
هوی نم شهرانه له پاش به تالی   دوستی ینسانی له کلین خالی

* * *

(تصفیق) به معنا چه بله کوتاه   به دوو بهری دمت مایه ی تلوانه
به به رویشی دوو دمت گهر بیکه ی   بهنر ع حلاله و به تاوان ناگه ی
(تشیک) به معنا په نجه له یه کندان   له بهینی په نجه بیزانه زور جوان
(تفرقم) معنای په نجه نه فاندن   مه کرووه له ناو مزگوت واکردن
(مماش) یا ژینه یا هوی ژپانه   (میره) خوراکی که قوونی گیانه
(رکب) و (فایله) معنای کاروانه   (عیر) و (سپاره) پش و ما بزانه
(قطار) ولاخی ریزی کدوانه   هم شمه نده ندر (خان) معنای طایه
(حمل) و (وشر) بار (عیدل) تاباره   (ظمن) و (ظینه) بو کوچ و باره
(نقله) کوچ کردن (رحال) بارخانه   (سحمل) و (هو دج) که زاوه گانه
(ارحال) بل له بو بار کردن   (حل) و (حط) هر دو له بو بارخستن
(را حله) معنای ولاخی باره   (مرکوب) به معنا ولاخی سواره
(سائق) لی خوره (قاید) راکشه   (مؤخر) بو پاش (مقدم) پشه
(نخس) به معنا نه پیزه لیان   (هز) به معنا وزه نگی لیان
(کبج) کوتای له غاوی دمیان   (سیر) چی روپشتن (رکض) بو غاردان
(سری) شه ورموی (دللاج) به معنا

نه و گرتهدم له بهر به پاتا

(طریق) و (صراط ، سبیل) به معنی ری
(وشر) نه و ریکه ی سختو لاری می

(اَمَتْ) و (مُنَوَّجٌ ، مُنَحَرَفٌ) لاره

(سَوَى) و (مُنْتَقِیم) ریلو خوش باره

(مَحْطُ الرِّحَالِ) جی جستی بار (مَنَزِلٌ) و (مَقَرٌ) تارماگی به کار

(جِسْرٌ) و (قَنْطَرَةٌ) به معنای پرده (مَغْبَرٌ) دی گوزره دشته یا همرده

(سَوَمٌ) هودا کردن (عَقْدٌ) دابهستن

(خان) کاروانه را جیگهی بارخستن

(وَزَنٌ) سنگی کیش هم مانای کینان

(کَبَلٌ) کلهی منه هم معنای یوان

(زَرْعٌ) معنای گز هم شت گز کردن

(عَدٌّ) و (تَعْدَادٌ) به معنی ژماردن

(غَرْفٌ) هملگوزین (غَرْفَةٌ) به کنگاره

(غِرْقَةٌ) شیوهی لهویا به کارد

(حَقِيقَةٌ) متبکه به معنی دو لهویج (صَاعٌ) جوار (مَدَمٌ) به معنی قمیج و بیج

(مَدَمٌ) ده تل و ثولثی (رَطْلٌ) به میزان صد و سی درهم بی زیاد و نقصان

(اَرْدَبٌ) به معنای بست و جوار صاعه (قَفِيزٌ) بو صد و چلو چوار ذیراعه

(مِيزَانٌ) قَفِيزٌ هم به معنای دینه له هدرشونیکا که ربه ده به

(قِیْطَاسٌ) و (مِيزَانٌ) به معنی ترازو (قَبْآنٌ) قه پانه بی زوری بهلزوو

(ذِرَاعٌ) گز به لام گز له بو دارتاش جیا به له گزی یوانه ی قومانی

گزی ئینایش له مری به نجه نا بی نه ینشک بگره مده نجه

(طَنْ) هزار کیلو (کِلُو) یشمان هزار

نجرانی ریکه نه ی برای نزار

* * *

معدنی کومہلی قمرمان دلائلہ	(حکومت) لمر عورفی زمانہ
نارامہ شونی کہ یسای نیامہ	(قانون) (نظام ، دستور) یسایہ
نلامسی نزاری یی نطلام و دین	(دین) (میلہ) (شریعت) نایین
..... (شر ذمہ)	(قوم) (طائفہ) (رہنٹ) (شر ذمہ)
(فریق) (فرقہ) (ثقت) (ناقتہ)	(فریق) (فرقہ) (ثقت) (ناقتہ)
خزیک رزگاره تروا به مہدیب	(جزب) تاقی ہلویرو معتریب
(رئیس' الجمهور) بو سرکومارہ	(ملک) پشایہ یعنی سردارہ
(جمهوریہ) دی به مہلزاردن	پشایی سیرتہ له پائی سردن
(وزیر) شوکمی سروک دای تہ گری	

نشی گرتگی یی رانی میری

وہ کو بہرگری و نشی زہووری	وہ کو دلاری و وہ کو نابوری
لہ خہلکی ولان دیساری کسراوہ	(نائب) کہیکہ مہلزاراوہ
لہ زوور (نائب) بو پرسو تہ گیر	(عین) نسانیکہ خاوند مویشی ویر
تہویرین لہ یو گہلی لہوانہ	(وزراء ، نواب ، اعلیٰ) تہ مانہ
دارایی لہ سر علم و مہملہ	(مالیہ) مہعدای دارایی گہلیہ
(صحہ) بو ساغیری لیشو تہ ندانہ	(پست المال) شونی دارایی علمہ
(دفاع) بہرگری ولان و دینہ	(معارف) مہعدای علم و زانیہ
معدای (اقتصاد) بو نابوری بہ	(عدلیہ) مہعدای دادہ دیوہ ری بہ
تلا نشانہ یی نیرادی نیانہ	(بشرق) (دایہ) (علم) تالایہ
لمہ حقیقت بہ یی زیادو کم	من وینہ بکت بو بہ یاز تہ کم
سروک سریدنی تالا تاجہ کی	کومدل شہصیکہ تہ کمر تی بکی

مُتَافِرِ گِئَانِ مَالِيَّةٔ خُونِه   وَ زَرَاهٔ بَهٔ حِلْوِ حَسَوَسِ چِيَنِه
سَوِيَا دُوو نَدَسَنِي إِدَارَقَعُووِي   عَدَالَتَ سَاغِي نِهْ گِئَرِ يَتَمَجِي

(عَاصِيَة) پِي تَمَلَّتْ جِئِي سَرِ كَوَاوَه   نَاوَكْنِي وَلَاتَهٔ تَا بِسَرَقَهٔ رَاوَه
شَوِئِي (وُزَرَاهٔ) (نَوَاب) (أَهْلِيَان)   جِيگَهٔ فَرَمَانَو قَانُوونُو بَهٔ يَمَان
(رِيْلَاطِي) لِمَعُوْرَا قِيَسَرِي يَانَلِيَه   چُون تَمَقْتِيَهٔ يَهْدِي سَفِي زِيْدَايَه
(شَاخِج) رِيگَايَهٔ بِمَعُوْرِي نِهْ مَرُو   رِيگَايِ قِيَرَتَلُوَهٔ مَمِتَ يَا پَرُو
(مَلَكَه) پَرُو دَمُوْرِي چَوَار رِيگَاكَابَه   لَهٔ پَرُو رَزِيگَارِي يَزِيْوَارَهٔ كِيَاَنَه

بِهٔ تُوْتُو مَوِيْل نَهٔ لِيْن (سِيَّارَه)   نِهْمَهٔ نَدَهٔ فَرِيَش نَاوِي (قِيَطَارَه)
(رِيكَّةٔ الْحَيْدِيْد) رِئِي نِهْمَهٔ نَدَهٔ فَر   رِيچِيكَهٔ قَهْدَارِي نِهْ كَمُوْتَهٔ سَر
(الْحَيْطُ الْبَحْرِي) رِئِي نَاهَاَنَهٔ   شَوِئِي هَاتُو چُوِي فَرُو كَهٔ كَانَه
(بَرِيْد) پُوَسْتَهٔ لَهٔ نَاو وَلَاتَا   نَهْمَهٔ تُو نِهْ بَا بِسَرَكْت جِيَهَاتَا

(مَحْكَمَة) شَوِئِي رَهٔ دَادَايَهٔ   (مَرَكُؤ) يَش جِيگَايِ غُغْرَمَانِ پَرُوَايَهٔ
(وَأَهْلُوِي) مَعُوْرَا (الْقِرَاز) لِئِي نَلَن   (شَلَهٔ) تَا گَهٔ لَرَبَهٔ سَوُوْدِي لُوْمَكَن
(نَسْجِيْن) خُوَسْتَهٔ پَرُو شِيُوخ فَهٔ يَمَان   (حَكْم) فَرَمَانِ مَان پَرُو نَهْمَن وَ نَهْمَان
(حَبْن) رَا گَرَن (سِيَجْن) زِيْدَانَهٔ   (نَشَقْ) يَش بَهْمَهٔ عَا يَمَت لَهْمَلَن لَهْمَهٔ
(حِلْفَن) سَوِيْنَد مَخَوَارَدَن (بَر) سَوِيْنَد رَا گَرَن

(جِنْد) نَهْمُوْرِي لَهْمَهٔ پَرُو سَوِيْنَد خَشَن   (كُتَبَارَهٔ) بِمَعْنَايِ تُوْلَهْمِي سَوِيْنَد خَشَن
بِهٔ خَوَارَك يَا يَهْرَك يَا رُوْزُو وَا گَرَن

(وَقَدْ) کومهلی پروا بو شوونی   هتتا مههمنی لوی یئونی
 (مُثَلَّ) که-یک یهونه ی وه کیل   حالی که-یکت بو بکا تمهیل
 (عَرَض) (اِسْتِمْرَاض) معنای نومايش

خویشان دانه له گهل ئهرايش

* * *

(رِبْط) په یوه لاند (عَهْد) په یانه   (قَدَر) (تَخَلُّف) په یمان شکانه
 (سِلْم) ئارامی (اَمَان) هینی   (صَدَاقَه) دوستی (عِداه) ئوژمنی
 (حَرَب) (قِتِل) (مَبْجَا) بهمنی جهنگ
 (مَعْرَكَة) شه رگاه به ئوپ و خهنگ

(جَبَش) چی سوپایه ههروها (خَیْس)

لهمندر پنج نهشه سوپایه به تمههیی

(مُقَدَّمَة) چی بو یش سوپایه   (مُؤَخَّرَة) بو کومهلی دوايه
 (مَبْنَعَة) لای راست (مَبْسُورَة) لای چلهپ

(قَلْب) ئاو کوردگی سوپای موره تپ

(طَلِيعَة) معنای یش قههوله   نیی سواری بههوش و دله
 (حِصْن) قهلايه (خَنْدَق) خه نه که   (كَيْد) (خَدِيعَة) (مَكْر) ته له که
 (تَهْمِضَة) ته گانه (وَبَّه) ههله نه   (تَوَرَة) ئورنه گهلی زه هه نه
 (تَحَصُّن) معنای خویه نلخانه   (زَحْف) ههیشی سهه دوژمنانه
 (اغَارَة) معنای بهدی بههرا   (حَبْل) مانهوه به ههرو بههرا
 (رَكْض) غاردانه (عَدُو) راگردن   (طَفَر) بازردن (كَرْ) ههلمت بردن
 (مَبْلَرِز) کسی دهرچی بو مهیلان   (رَمْی) نیر تههیلان (اِسْلَافَة) یکلان

(خُوْدَه) کلاوی پالوواناسه (دِرْع) (زَرَد) چی بو کراسیانه
 (مِهْمَان) ټلېنی فوندمدهی سواره (رَان) یووزموانه ییایوی به کله
 (حَمَائِل) بهندی شمیری مده (حَقِیْبَه) پاشکو بو ټنیاو جله
 (سَبَف) (حِیْلَم) (عَضْب) بهمنی شیر

(قَوْس) کهوانه (سَهْم) بهمنی تیر
 (نَعْل) (مِیْمَلَه) (سَنان) سدری نیر

(رُمَح) بهمنی دم (مِیْقَبْطَه) دهگیر
 (قَنَاءَه) هم دمه گهوره یا بجووک (مِیْرَاق) دیکه زور بجووکو سووک
 (مِیْرَاض) تیریکه کهوتوه له مەیدان (غَرَض) (مَدَق) بهمنی نیشان
 (نَبَل) به منعا تیری عدهیی (نِشَاب) بو تیری عدهیی نهی
 (وَتَر) زوی کهوان (خَنِیْصَه) زوی گر

(وَصَق) کهمنده بو فدی ټمیر
 (بَلَبَه) (کِیَانَه) له بو تیردانه (مِیْجَن) (جِنَه) معنای قهلقه
 (مِدَقَع) بهمنی توپ بو گدل (مَدَافِع)

(مَوَاقِع) بهمنی شوین بو گدل (مَوَاقِع)
 (سِلَاح) بهمنی چمک ، ټمه نواعی زوره

(مَسْدَاس) چه کی شمش گولاله خپوره
 (طَلْفَه) فیه که (باروَد) بارووته (بَدَقِیَه) چی تفهنگی پرووته
 (طَرَادَه) کهنتی جهنگی له دوریا بهلام (غَوَاصَه) نهروا به زیریا
 (عَرَبَه) (عَجَلَه) دورمه ووه کانه به ولاخ نهروا له ناو شارانه
 (مَنَجْنِیْق) له بو ټاله ټیک ناوه له نهردا خاټووی پی ټیکدرواه

(مِنْجَالَةٍ) یو (مِقْلَاع) خوځمکانی به
 (خَيْالَةٍ) یو (فَرَسَان) کوملی بواره
 (جَنِيَّة) په دك ولاغسې زیاده
 (قَمَقَمَةُ السَّيْف) تېقي شمیره
 (مُزَامَلَة) معنای تیر لیلخواویشن
 (مَلَائِكَة) چی لدانه له بهك
 (مُضَارَعَة) چی زوران گرته
 (الْحِجَام) چی به چی تیک وژان
 (شُجَاع) یو (بَطْل) یعنی پالوان
 (كِر) مهلمت بردن (كِرَاد) مهلمت بهر
 (مِقْدَام) به ددهوام یو مهلمتو شپور
 (قَائِدُ الْقَوَان) فرماندهی سویات
 (قَوَز) یو (ظَفَر) یو (نَصْرَة) یو (نَجَاح)
 زال پوونه لمر دوزمن به سیلاج
 (نَهَب) یو (اِنْتِهَاب) معنای تالانه
 (سَلَب) نهوشتی له بهر کوزراوه
 (فِرَاد) راگردن (هَارِب) راگردو
 (جَبَان) یو (خَائِف) شخس ترسوک
 (اِنْتِهَاز) شکان (مَرْم) شکاندن
 (آئین) یعنی دیل قمت نه کوزراوه
 (أَدَم) یو (قَبْد) یو (سَلِيلَة) یو (وَنَاق)
 معنای زنجیره ۰ په نیایش (میشتی)

(مَن) به یلوتی بهر لایه پکری	(فِدا) به تولی گیراواریمدی
(عَنوَة) گرتی ولاته به قار	(صُلح) دی کموتن لاسر بیختیار
(هَدَنَة) یکهاتن جهنگ مائل کردن	(عَهْد) به پاته (حِلْف) سویند خواردن
(اِنْشِطام) معنای ماته لاسر زار	له گیل پرو رای خاومن تمیزا
(قَوْضی) به معنای بی بیظامی	نهجامی نی به فیهری ناکلی
(مُخْلِصِر) کلمی بی راد بی تدبیر	خوی بظاته ناو بوله کسو زنجیر
مردوما (طائش) بهو کسه بی	به دوری نیسی هله خدا هله

* * *

(عَنَصْر) به معنی فصل مجاوی ته واده	ناگره هوا هم تدرزو توده
(مَوَالِد) نمون نهین لعانه	معتمدی وشکو گیاهو چهوانه
(مَعْدَن) به معنی کان وستاو یا رموان	وَك تالتونو زیو یا نوتی جوان
(تَراب) گل (ماه) تاو (هوا) هوا به	(تار) به معنی ناگر جوشی تیدایی
(يَبُوسَة) وشکی (رَطْبُومَة) تهری	(حَرَارَة) گدیمی (بَرُودَة) سهردی
(حَادَة) به معنی گهرم (بارد) به معنی سهرد	

پوشاک یویسه بو روزی نه سهرد

* * *

(ذَهَب) و (عَسَجَد) زیری بی خسته	(نَفَط) به معنی نمون تالتونی رسته
(فِئَة) به معنی زیو (کِیْرِیْت) گوگرد	
(مَقْرِق) و (صُیْفِر) برنجی زه رده	
(حَدِيد) تله (اَنْزَلْنَا الْحَدِيد)	به منت فدرمووی خالقی مهجید
(رُحَامِن) قه لای (اَنِيك) فورقوشم	(رُخَام) مرموره (بَشَم) هدر بهشم
کانی مرموره شاری (هورامان)	بهشمی (ده گاگا) هم (ده گانشخان)

(سِلَح) کلمی خوی له خاکی (بِجَلَر)	(زَرَنِيخ) زرينچه زووه له (هَموشلار)
(فَبِرُوزَج) بيمضی پروزمی خلخ	(زَبَبَق) جيوه به (مَلَّة) نملله
(يافوت) کاتیکه به بهمه گرين	(عَفِيَق) عافقه و رنگ نالی جوان
يافوت و مهربان ناويان مشهوره	(جَام) و (زُجَاچ) و (مَلُور) بلووه
کاتیکي سافه لاس و ينهي بهر	(لَا زَوَرْد) چي به معنای لاجوود
بو بهندی شکاو خلون ته تيره	(مُومِيَا) کاتمی به وينهي فیره
بو دهرمان چاوی خوی پی نهريژن	(تُونِيَا) کاه زورباش نهی پژن
عاشقی چاوردهش باری لومه به	(کُحَل) چی کله (لَمِيْد) سورمه به
ههروه ها لای (دووز) بهرده کهي دپاره	(سِيْنَت) چيمه تو له سه چاره

* * *

مالی زیر زموی له رووی چيها	(کَنْز) و (رِکاز) و (دَقِيْنه) مانا
ههک گرتووه بو روزی تاله	(کَنْز) و (خَزِيْنَة) هم بو نهو ماله
(مَسْکُوك) بهمهنا سکي لی دزاو	(نَبَر) و (سِيْكَة) شوونی داوژاو
(زَيْف) و (سَتَوْقَة) قهلبی بی رواج	(رَابِح) به نرخه بو باجو خراج
هراف هتا سافی و قهلبی دهرکوی	(مَحَلَك) بهردیکه له سکي نسوی
(مَشْشُوش) تیکله (نَقِي) بيمضی — ساف	

(صَبَرَقِي) بل به شخشی — ستراف

بو خه لکی ولان لاسر پويستی	نه گورینهوه نه متی به نه متی
(نَقْد) زیرو زیو خالیمی جوان	(عَرْض) بيمضی وهج له مال لمه جوان
له بهر گه نجینهی پشای خلون تاج	(وَرَقَة نَقْدِيَة) کاغزی رواج

* * *

(مَنَهَل) سدرچاوه له ناوی شیرین (مَنَبَح) کاتی به له گهل هه قو لین
 (نَضاحَة) ناوی هه قو لی له ئه مرز (سَلَاة) تانی دایه ری له به مرز
 (عَیْن) یا (یَنْبوع) کاتی و سدرچاوه (حَوْض) یش گومیکه به ده ست کراوه
 (یَر) چالیک ی قوول تا نه گاته ناو (فَنَاء) کاریزمو جوگهی هه لکه تراو
 (غَدِیر) گومه ته ی خودا کردووه که کاتی باران به ناو پر سووه
 (بَحْر) و (یَم) ده ریا (نَهْر) و و باره (شَط) و (ساحل) چی معنای که ناره
 (لُجَة) هم (غَمْرَة) و زورمه ی ناو (مَوْج) یش شه بوله له م لاو له و لاوه

(مَد) و (جَزَر) ی به حر زیادو کمی ی ناو

(مَد) هاته ده ده و (جَزَر) چوونه ناو

(طَوَف) چی که له که نه خریته سدر ناو

هه ده ها (بَلَم) بو گوزده یا راو

(سَفِیْنَة) کشتی (رُبَّان) گه نیاوان (عَائِم) و (سَائِح) یه یه مه له وان

(دِمَاغَة) لووتکه ی ئه رزی ناوه ریا به وینه ی (تَوْبِد) له ئه فریقا

(خَلِیج) شاخه یی ده رچی له ده ریا جیگهی خوی بگری له ناو زه وی یا

(رَدَم) و (سَد) به منی به ینی دوو کیوه

نه و دیوی ناوه یا وشکه شیوه

(جَزیره) ئه رزی چوار ده وری ناوه به کوردی (کورکه) بو شه و ناوه

(شِیْبه جَزیره) هه ندی لای وشکه ئه نبل کوردی به عه ره یی (بَرْکَة)

* * *

(حَبِیز) و (مَحَل ، مَكَان) و (مَعَان)

به معنی شوینی شت یی زیادو نوصفان

(قاج) نمرزی نمری می چغزو پیورده
 (رَهْوَنَه) یو (تَلَه) تبه (وَهَدَه) یو هدرده
 (مَهْنَه مَهْلَوَه ، بَدِیَه سَحْرَه) (تَنُوَه) هموو به معنا سارا
 (قَبِلَه) یو (قَبْلَه ، سَبَب) یو (بَسَدَه)
 نمانه یس ناوَن یو دشتو سارا
 (آل) یو (سَراب) چنی یانی پوردمخوی که له دوورموه و مک هلو ددرگهوی
 (طَوَر) یو (عِلْم) یو (ظَوَر) یو (جَبَل) کیو
 (آوَج) شویی بهرزه (حَفِیْض) یو تشو
 (شَلِیْخ) یو (عَالِی ، شَالِیْخ) یو (رَاسِی)
 یو کیوی نمرزی ناباری هاسی
 (وادی) یعنی شیر (مَضِیْق) دهره نده
 (مَرَعِی) لهورگامی دولمه نده
 (واطیه) شویی بهت (مَضَبَه) شویی بهرزه
 بهوشده شویی زور بی لیسر نمرز
 (عِرْنَسِی) یو (قَلَه) یو (قَمَه) لوونکی تیو
 (مَرْتَفَع) نمرزی (مَنَحْفُض) تشو
 (جَمِی) ورده بهرد (حَبَرَه) هدر پیورده
 (حَارَه) نمرزیکه پر چغزو بهرد
 (بَطْحَاء) سارابه (مَسِیل) جی لافو (سَبَل) جی لافوه کانی بهلراو
 (جَبَدَل) نمرزیکه که بره له بهرد نمرزی می گیا (جَرْدَه) به یا (جَرَدَه)

(ضَبَقَ) شوی تهنگ (واسیع) گوشاده
 جیت گوشاده نهی ژیت بهر باده
 (جِبَّةٌ) (طَرَفٌ) نمیدری شونه (طَرَفٌ) تهغه باقی بونه
 (جِهَاتِی سِنَّةٌ) شمش ترمفمان
 (نَحْتٌ) لای خوارو (فَوْقٌ) لای ژوورو مان
 (اَمَامٌ) (قَدَمٌ) بممنا بمردم
 (خَلْفٌ) (وَرَاءٌ) دوا به یی زیادو کم
 (بَخَارٌ) (شِمَالٌ) لای چپ (بَیِّنٌ) راست
 (وَطَنٌ) بممناخو (وَطَنٌ) ناوهراست
 (جَمْعٌ طَبِیعی) گهوئی نه گوری خدر ژوورو ژیره باقی نه گوری
 (مَثَلٌ) ماوه له بدزی و نهوی چ له کلمان چ له سرزهوی
 (اِزَاءٌ) (حِفَاءٌ) یعنی موقابل (تِلْقَاءٌ) بهرورو تیا به مائل
 (بَرِّیدٌ) چوار فرسخ (فَرَسَخٌ) سی مبله
 چوار هزار ههنگاو بو ملوی مبله
 (خَطْوَةٌ) ههنگاو یعنی چوار قدم (بَرِّیدٌ) دوازمیل یی زیادو کم
 (مَسَافَةُ السَّوْتِ) ماوهی هاووه هاواری نمیییت گهوئی و پیواره
 مسافهی (عَدْوِی) چوار سعاته ری بهینی گهوواو عصر ته گاته جی
 (مَسَافَةُ الْقَصْرِ) دوو مه نزل ری به به رمونی عادت بو تعلی جی به
 (اَفَقٌ) دایرهی فداخی سرزه چوار نوحتهی بو تو زاتنی فرزه
 (مَشْرِقٌ) خورده لات (شِمَالٌ) باکووره
 (مَغْرِبٌ) خورنشین (جَنُوبٌ) باشووره

کتابی روون کسره خوځښتی

لای دات باکوړمو چېب بشوور یقین

(ریح) بهمه یا شه پوی هوا	جوار با مشهورون لمر رووی دنیا
(د بُوَر) بایه که دیت له خوځښتین	(صَبَا) تمجولی له مشرق زمین
بمنی لمر صبا به جوش و تلوه	لنواو کوردانا دمه بای ناوه
بم بایه دلم زور تهی نویسر	چون سلیمانیم ته ختوه بیر
(شمال) دهر تمچی له لای پشته وه	له باکوړه وه دینه ددنه توه
تم با پروزه له بو کیو دشت	دنیا خوش ته کا به وینه به هشت
(جنوب) پای وشته به فدر خیران	چون مزدهی باران ته دا به سات
(نیمی سحر) شنه بهر به یان	نشته ته به خشی به دلو به گیان
خصوص نسیبی چمی یساره	کتابی به معاران دنیا گولزاره
بولبول ممت ته کا له لمر چلاتا	دل سر به ممت ته کا له ناو گولانا

* * *

(بخار) تمو هملهی دهرچی له زهوی	له شوی بی بهرزا یا شوی نهوی
جوی بوخار زور بهی تهری بهو گهرما	بویه زوره هلم له گوشهی مدرما
خوا با نهیری بوخار همل ته گری	هموړیکي گهوړه لی پهره ته گری
(عارض) (غیم) (غمام) (سحاب)	

هموړمو له بو روز تهی به یقین باب

(جهنم) هموړیکي وشکی بی ناوه	به مهمل له بو رزدان و تراوه
(رعد) دنگی همور (برقی) پرووکه	

(صلیقه) معنای هموره تریشقه

(صَبَبُ) (قَطَرُ) (مَطَى) باران (دِیمَ) خورمی سحر بهاران

(سَبَل) جی لافلاوی بهجوش و تالو

(دِیم) نمرزی بی تالو (سَبَح) یس بهارو

(طَلَّ) ورده باران بی تهلین رنه (تَدی) شوننه ، دل شادی من

(حَبَاب) بهمعنا بقی سحر او ناله کھی همولو توپکه کھی تالو

(تَلَج) بهمعنا بهر (حَالُوبُ) (بَرَد)

بهمعنا نمرزه . سمولیش (جَمَد)

(سَبِیح) شسته زوفی پایزان له سمرای قهوسا له گهلاریزان

(حَبَاب) یعنی تم زوره به دستان لمر کیوانی خاکی کوردستان

(زَمَهَرِی) همعی بورانو سمر یاخوا تم سمر نهدا به سمر

(سَمُوم) بهبونه گرهی گهرمایه لمت تموونی بهم نومه بایه

(نَمَقُ) (قَم) (خَبَارُ) (عَجَاج) نوزو خوباره هاوار بو عیلاج

(اِمَصَارُ) (نَكْبَة) معنای گرده لول

(حَیْفَة) گلی بهبیزمو به توول

(هِزَة) (زَلْزَلَة) بومه لمرزه به له بهر بورگانی ژیر نهو نمرزه به

تهلین پیری توول زور بی لهو خاکه بو چاری هیزی زه لزه له چاکه

* * *

(فَلَکُ) (سَمَاءُ) همدوو تسمان

(اَرْضُ) (غَبَرَاءُ) جی بو نمرزی خومان

ماومی مابهینی نمرزو تسمان (نَصَاءُ) یا (جَوَاءُ) نهی برای جوان

(مَالِی) یعنی پر (خَالِ) خالی به هدرچند له چمرخا جی خالی نه به

(شَمْسُ) (ذِکَا ، یُوح) روزه براه (ضِلَا) نووری روز نهمی نورانه

(سَنَاءَ ، بَهَاءَ ، بُنُورَ) مسمو رووناگین

(بُنُورَ) مسمو سو مانگه برای به تمکین

(مِلَالِ) مانگی نوی (قَمَرِ) مسمو مانگه

(مَدَدِ) یو مانگی چو اریدی شهن مانگه

(کَوکَبِ) (نَجْمِ) معنای نسیره هندی کم نور و هندیکی نیره

(شَهَابِ) (نَاقِیَ) بمیزی پرده ته کنی له سها به تلویکشدو

(نُرِّیَا) کویه (میزان) نسرانو

... بهو له حور و بران ، مسمو شمسو و ددچوو

(سَاقِی) (سَمَرِ) یو گه لایزه له مانگی قیفا پوشنگه جلویزه

جا مانگی نه یلوه کاتی (سَمَلِ) دل یو گهر میر به فوق و به سله

(بَنَاتِ النَّحْسِ) سو حور و بران گهر و چو کن لای فیضان

(جَدِّی) که خلیه له چو کایم رای بگرده مسمو دیگره یله

(مَجَرَّة) خان بوزی کاکشان پختنیکه له نسیره کان

(طُلُوعِ) (شُرُوقِ) مسمو ها (اِشراقِ)

موجووی روزه له گونشلی (شَمْسِ)

(غُرُوبِ) (غَوَابِ) مسمو تلو

(قَمَرِ) (قَمَرِ) یو (قَمَرِ) یو به تلو دینه ناو

(قَمَرِ) (قَمَرِ) چی رووناگینی به بیان

(شَمْسِ) (شَمْسِ) رووناگینی پاش نویزی شیوان

سهر له به یانی (غَدَاةِ) (صَبَاحِ)

سهر له یوازه (عَقِیْبَةُ) (رَوَاحِ)

(صَبَاحِ) به یانی (مَسَاءِ) یوازه (ضَمِ) بیفته تگا کیم حظه

(اَسِيل) بلش عصره کاتي لعلينه   مزاج حوضه ديل ، حوا حلقه
(اَلْيَوْمَ) عمرو (غداً) به يني   (اَسِرَ) کو (بارِحَة) بمعنا دويني

* * *

(وَاقْتِ) کو (حِينِ) کو (دَهْرَ ، زَمَان) بمعني کات
(اَنْ) چا وړ که يي (سَاعَة) بمعني سعت
(اَجَلَ) واده به هم نه نجاني زين (عَمْرٍ) همو و عمر نهی خلون تمکين
(اَزَل) يي تلفاز نومل ني به (اَبَد) يي نه جسام پاياني ني به
(قَدِيم) يي نومل (حَادِث) په پدا وړ (اِيَّان) نومل کات يا کاته همو و
(تَهْلَا) بمعني روز (لَيْل) بمعنا شنه

نوم بو تلفايش نوم بو هولو و
(تَهْلَا مُتَمِيس) روژي روژي (لَيْلٌ مُتَمِيس) مانگه شوي پک
(مَحْو) سايه (غَام) همو و روز (مَكْدَر) ليله (مَغْبِر) خلون روز
(دَيَّجُور) کو (داجي ، مُدَلِّهِم ، ظَلَمَاء)

شوي تاريکي يي صفاد بيا

* * *

(سَه) کو (حَوَل) کو (عَام) ساله يزانه
(شَهْر) مانگ همو و بناخود توصفاته
(غَزَا) نومه ليله (سَلَخ) تاخريه (مُتَصَف) تا وند (اُسْبُوم) حقه به
(سَبَّ) کو (اَحَد) کو (اِثْنَيْن ، ثَلَاث)
(اَرْبَعَاء ، خَمِيس ، جُمُعَة) راومينا

شمسه پهلششمه دوونشمه سیشم

چوارشمه پنجشمه ههینی موختشم

* * *

(قُصُول) چوار و درزه (ر بیح) بهماره

زموی دمنگاوره ننگ گولو گولزاده

(صَبَف) بهمنی هلوین گهرمه خرماته (خَرِیف) پایزه گه لاریزه

(شِئاد) زتانه ساردو سهرماپه دانبشو بخو له تابه و مایه

* * *

(سَمَد) یروزه (نَحَس) نه گهته لهر خواشینی خاومن نومره تبه

ههرکمی یل نه و درزه نه صبه نه و شوهروری نریک به نه صه

(نَحَس مُشْتَر) و قهومی عله و و چون کردمه یان چورو بی داد و و

(عید) بهمهنا جهزن بو موسولتان (عیدُ الفِطْرِ) چی جهزنی دمه یان

(عیدُ الاَضْحِیَّة) جهزنی نوربانه کاتی نه و افو خیر و نه صاته

نه ماته ههرو و سوتنه دین مایه ی سهرهزی و خهرو تمکین

(عیدُ الوِلَادَة) جهزنی مهو لو و دوازدهی (ر بیح ' الاول) مهو و و و

(عیدُ المِیْرَاج) یس جهزنی میراج بهرزه و وونی شای خاومن تاجه

له یستو ههونی مانگی رجبه به یادی دسورولی خاومن حه صبه

ههرجه نه سوتنه نین بشیان بهوینه نه گهر بی شهرمی نه بی لهو شوینه

باقی هه جهزنی هه بی له ولات لهر نه قیده له رووی سهریات

* * *

(تَارِیخ) دهریری کاتی کارمه ل هه و ن نه بی هج کاتی له لات

(کام) عمرخی نه ککه(عز) له بو طولی بزیره (اجد) نخری معضول

پښتویهک درجېو چل دقیقه عرض

حفظ او حوټن طول مخی برای شهره در

مدرجند هم به دووره له مقام به نولنه به و تم • والتکلام

* * *

دووم (شمسی) په بی عمردی سوری	سالی به دوو نهمو په کم (قمری)
مانگی په کتموه پښه به در دینار	سالی (قمری) وایه دوازه جبار
دسوی سیچندو په نجار چوک دونه	مانگی پښتو مانگی سی دونه
ریح الثانی ، جمادی الاول (	محرم ، صفر ، ریح الاول
زدهانی حدو فوجو یحییانه	لغذی الحجة) معنای مانگی فوربانه
(رمضان ، شوال ، ذی القعدة) جوان	(جمادی الثاني ، رجب) (شعبان)
تا دینو دندجی سالی پاش کونوو	وه غایه (شمسی) نه کوی روز د رچوو
له گیل ک سړیکا چواره که به ناو	سیچندو شستو پنج روزی تمواو
سالی که پسی یو بکه به ناو	سالی تموکمری یا نهی تمواو
سالی روز لمر بلی مانگ زیاده	سی سالی به یازده سالی به دوازه
سالی مانگو روز به بورج خاتهنری	هم چند روزانه حیل نه کوی
یو به بیان نه کم نا لمر خرابوه	به حیایی بورج له بهاروه
(اسد ، سنبله) جا بورجی (میزان)	(حمل) (ثور) (جوزا) (سرطان)
(حوت)	(قوس) (جدی) (دلو) (حوت)

بهار خاتمه به یلسالی مغیرووت

نموروزو ، گولان ، مانگی جوزمردان   یووش بهر ، خرماتان ، که لاریزی جوان
 ده زهر ، که لاریز ، سمرلاوه به نام   به افغان بار ، ری به ند ، ده شمه نه نجام

* * *

تأخريان دهبك كوسووی عمده ثمانه هموو بو كسری موفرمد

* * *

(واحد) يك (اثنین) دوو به ی بازار (ثلاثة) سی یلو (أربعة) چوار
(خمسة) ، ستة ، بعدا سبعة ثمانية . بعدا تسعة)

پنج و شش و هفت و نو تمام

ریزی تا حدن لهای خلسو هام

(عشرة) ده (عشرین) یسی کامله (ثلاثین) سی به (أربعین) چله
(خمسین) به نجا (ستین) شصت (سبعین) هفتایه (ثمانین) هشتا
(تسعين) نه و دو (مائة) یمنی صد (ألف) هزاره له ریزی عمده

* * *

(أحد) (واحد ، اثنین) لهو نیر (أحدی ، واحدة ، اثنین) می یومیر
(ثلاثة) هتا (عشرة) به تیرسه بر نیرد ، بو می می تی بهجیرسه
(أحد عشر) هم (اثنا عشر) بر نیر به می تی راستو موعه بهر
(أحدی عشرة) بو (اثنا عشرة) بر می به تی وه باش موعه بهر
لعه بهر و زوور له بو (مذکر)
بو می بهر کس ثمه بخوینه دوو هم می تیرمه به کم تی لمر
(رأیتَ أحدَ عشرَ كوكباَ) دستوری نموی راستی خوینه
(وَجَدْتُ إِتْسَىَ عَشْرَ مَكْتَبَاَ)
(وَجَدْتُ إِحْدَى عَشْرَةَ صُرَّةَ) و آتشی عشرة منظومه دُرّة)
(تِسْعَةَ عَشَرَ رَهْطًا فِي الْبَلَدِ) نِسْعَ عشرةَ ثَلَاثَةَ بِالْعَدَدِ)

* * *

له سیوه تا ده نیمیزی عمده جهموو مجرور و ره نهی برای نهمده

تمبیزی یازده تا نومودو نو   منصوبهو موفرد راسم وت به تو
 تمبیزی (مائه)و (آلف)و (مشتی)   (جسم)یش موفردو مجرووریان دانا
 (مائه ، مِثا ، مِثات ، شَخَصِ)   (ألفٌ و آلفا ، آلفٌ نفسِ)

* * *

(هُوَ) بو یلوی غایب وتراوه   (هِیَ) بو زنی وا داتراوه
 (هُما) دوو غایب له یاو یا له زن   (هُم) گهلی ییاوان گهلی ژنان (هُن)
 (أَنْتَ) بهك یاوه (أَنْتِ) بو بهك زن   بهرا بهر به تو كه (مُخاطَبِ) یی
 (أَنْتُمَا) دوو كس له زنو له ییواو   (أَنْتُمْ) گهلی زنو ییواو
 (أَنَا) به معنی من چ نیو چ می   (نَحْنُ) بو ئیمه ، بو یواو زن دی

* * *

نمودی داتراوه له بو ئیشاره   (ذَا ، تَا ، ذَانِ تَانِ ، اوْلِ) دیشاره
 (فَا) نیری نزیك (ذاك) میانه   (ذَلِك) بو دوور هدر بو ییلوانه
 (تَا ، تَكْ ، تِلْكَ) هدر بوقایسه   له بو (مُؤَنَّت) ئیشاره ی خاصه
 (ذَانِ) بو نزیك (ذَانِكَ) بو دوور   له بو نیرانه به گویره ی مشهور
 (تَنْ) بو نزیك (تَانِكَ) بو دوور   له بو ژنانه به یساو دستور
 (اوْلِ ، اولاه) گهلی نیو می   هم (اوْلِك) به مندرته دوور یی
 (هُنَا) لیره به (نَمَ) وا لهوی   (هُنَالِكَ) بجی دوور گاتی ریکهوی
 (قَرِيب) و (دانِی) معنای نزیكه   (بَعِيد) و (قاصِی) دوورو تریكه

* * *

(إِنْ) هم (أَنْ) به راستی وها   (لَيْتَ) خوزگایه (لَمَلْ) هیوا
 (كَأَنَّ) و.كو (لَكِنَّ) بهلام   بو دهنی و معنی یشوو له كهلام

(اِذَنْ) كهواي (اِذَا) مهگهوه به کلایان ینه زور سوخته بده
 (اِنْ) نه گهر (اِذَا) به معنا کاتی (حَتَّى) همد شوینی (مَتَى) همد کاتی
 (مَا) (مَتَى) هدرچی (مِنْ) بعضی همد کمن
 (کَلَّمَا) شمرنه بو نه کرادو بهس

(فِ) بو پاش کهوتن له گدل فهوریت (ثُمَّ) پاش کهوتن به لام به مولیت
 (حَتَّى) همد بده له بهزی و نرمی (بَلَا) بو لادانه نه گهر به معنی
 بو که یاندی معنای نایندی (لَا يَكُنْ) به وشه ی فیدنی

نمو که لیما تهی که به سی ثیراب هاتوون

هتیدی که لیمه له سدر سی ثیراب ودریگره له من نهی عالی جنبان
 به کم به سدر و خود همین به ثیراب سیهام به برور بعین یوز خمی
 (اَنْتَ) چه دیشی حیزوتی ثعین (اَنْتَ) چی به معنا برین
 (اَمَّ) به معنا قصد (اَمَّ) موله به (اَمَّ) دایکی تویه و قدری واجب
 (اَمَّه) بو قصد هم بو شکت (اَمَّه) جی کوتاد (اَمَّه) نومه نه
 (بَاسَ) بعضی هیز (بَاسَ) نابری (بَاسَ) فقیری و زاری و زگیلی
 (بَاسَ) خیر و نه نغو (بَاسَ) بعضی ثیراب

(بَاسَ) راختن (بَاسَ) وشتره
 (بَاسَ) واک (بَاسَ) قدری و اخیره
 (بَضَعَ) پارچه به (بَضَعَ) سی تا نو (بَضَعَ) له خدمت گا به لای و تانو

(جَوَار) چند کشتی (جَوَار) به نایه (جَوَار) به معنای گلی همسایه
 (جَدَن) پاینده (جِدَن) تیکوشینه (جَدَن) پیری کونی گلی ریشنه
 (جَرَم) برین قی دار خورما (جَرَم) مایه نشت (جَرَم) جی گونا
 (جَزَع) ترس و بیم (جَزَع) به لای چلو (جَزَع) ده نیکه زلفه رانی نلو
 (جَلَه) تشرافه (جَلَه) شریفه (جَلَه) حاجه تی خورمای ظریفه
 (جَلَاه) درچوونه (جَلَاه) رووناکی (جَلَا) یشی دل به خه نوناکی
 (جَنَن) پستانه (جَنَن) نه پتانه

(جَنین) به چکی سک (جَنَن) قه لئانه
 (حَب) له بو دانه (حَب) بو حه بیان (حَب) خوشه وستی و زامه تازه کان
 (حَجَر) به در درگا مایح له مروور
 (حِجَر) عه قلو (حَجَر) بو هودی مستور
 (حَبَّة) به ک حجه (حَبَّة) به ک کاله
 (حَبَّة) بوره انه و مایه کی کماله

(حَرَّة) نه رزکی پر له به ردی دمش (حَرَّة) نیوینی به وینهی (حَطَش)
 (حَرَّة) زبکی دوور له به نده گی صبر نژادی به مایه کی زنده گی
 (حِلَال) کاریکه به دین ره وایه (حِلَال) جمسه کی (حِلَّة) ملاوایه
 (حِلَال) معصومه به معنا نه له هه یشیکا سوتنت یا پده
 (حَلَم) کاله کی جدم (حَلَم) حموسه

(حَلَم) خموی پووج به هه لو به له
 (حَرْف) نه رزی پان (حَرْف) قه کی خوش
 (حَرْف) بی عه قلو نه زانی بی هوش

(خَطْب) پښتې زل (خِطْبَة) خوازېنې
 (خَطْب) مېڼه یې څه معنی تیا دانمېنې
 يو جسمی (اَخْطَب) نمرزی نشیوه   گهلای څه زانی تیا داوډیوه
 (خَف) یمنی سووکی (خِف) شمېمی سووکه
 (خَف) (گوره ویی چهرم سفو یی تووکه)
 (خَلَة) داملوی (خِلَة) بو هر شت
 له یو دانایان (خَلَة) مه پېست
 (دَعْوَة) مانگ کردن يو سر چیشتوتان
 (دَعْوَة) بانگ کردن يو ښی ژنان
 (دَعْوَة) بانگ کردن يو شر له جیهان
 هم بری یی به له بانگی گران
 (رَبّ) پوره دگلار (رَبّ) گهلی به کار
 (رُبّ) ټاوی گوشر او له نریو ه نر
 (رُبّا) بنزری به (رِبّا) یمنی سوود   (رُبّا) يو گهلی ته پولکې مه حدود
 (رِبّا) هموریکه پر یی له باران   (رِبّا) نه وزاده له متاله کان
 (رِبّا) يو مری گورمی گه لانه   هم له ټاله یی به زمو سره پراڼه
 (رِبّ) مه نزله (رِبّ) سیمو   (رِبّ) چواربه که يو من یی یا تو
 (رَسَل) جوش خواردن (رَسَل) شیري حیوان
 (رَسَل) مېڼه یې جمع بو یغمه پړان
 (رَق) معنای کاغذ هم ټو پستانه   له پړان نو سرا له دیر زمانه
 (رَق) جی بنده گي (رَق) دلیکی وا   که مېره پاتی موجود یی له وا

(رَفَق) یلویکی بالای علامه (رَفَق) ډوډارو قهرغی چمر
 (رَفَق) یو مینې له ناو زياته بهرزو باریکو بالا میات
 (رَوِي) نلوی زور (رَوِي) نلوی کیو
 (رَوِي) جوی روانی له بهر بو نشی
 (زَاآر) دهنگی شیر (زُئ) هوپلوانه که دابشتیان له گیل زلات
 (زُور) زالی به دره و شستو خسو
 خوت دوور بگره لی له هر کویدا بو
 شمه (سَبَت) یو (سَبَت) کهوشی معنی
 (سُبَت) گیلای رواو به خوش دیمه
 (سَقَط) باخچه په (سَقَط) یو مثال که له بارچیو نه گاته که چله
 (سَقَط) به معنا پارچه ټاگری له تهنوورا ی کاتی ټاپره
 (سَلَام) درووده (سَلَام) چهغه نه (سَلَام) ورده جیگه په دهنت
 (سَم) به معنا زار (سَم) به معنی کونجی
 (سَم) له یو کونی — ووزنو ددزی
 (رَوَح) تاشنه (رِیح) جی په بایه (رَوَح) گیانی شیرین بیردی خودایا
 (سَوَق) لی خورینه (سَبَق) لی خسوردا
 (سَوَق) به معنی بازار پرده نگو همدرا
 (سَهَام) کهرملی سخت (سَهَام) یو چند تیر
 (سَهَام) چند به معنی له یو به معنی ودرگیر
 (شَرَب) گوزه په (شَرَب) خوش کردنه
 (شَرَب) یش تانیشن بو خواردن به و

(شَمْب) به معنی به خشیکه له خیل

معنای (شَمْب) بو (شَمْب) رنگی گشت و گیل

(شَمْر) یعنی مود (شَمْر) بو زراوه (شَمْر) نمو مودی له بو رواوه

(شَکَل) وینه به (شَکَل) نازی زن (شَکَل) نه خشیکه به بن نه چین

(شَک) نه تگه کوینه (شَک) به معنی نه تگ

به تگی جوان نموخته له بسو طه نه تگ

(شَک) کلکی یا دانی یا گوی سی به مایه جوانی

(شَدَق) یزیدی نیز (شَدَق) دوستی (شَدَق) عاره به بو زن خواستی

(شَرَم) بر نه (شَرَم) گلی یلو (شَرَم) فراقی دوستی دل پر زانو

(شَرَم) نموری بو گلی زدن وده به بو زوری قره قاله یان

(شَرَم) به معنی ساری به خورشید به لیم (شَرَم) گینه یلو بر به نه تدم

(شَرَم) گوتی نه (شَرَم) خالی به (شَرَم) گانی من یا نه لانی به

(صَل) ده تگی تیره (صِل) ساری بخه زار

(صَل) جی تیزی به یا نلی نابار

(خَو) زبانی ملک (خیر) به تگی حایه یو

(خَمْب) نه خوش به یواز به نه تان

(خَمَف) به معنی (خَمَف) مهم کوینه

(خَمَف) به بلوخته معنای خو وخته

(طَرَق) کلویکه بر به به حویان (طَرَق) یلوی مهر (طَرَق) بریکه کان

(طَلَا) به تگه ملک (طَلَا) بو دیرمان (طَلَا) گرده نمان

(طَلَو) بر سینی (طَلَو) به معنی (طَلَو) تیشی خو و باره له رووی زمانا

(طوی) پزیکه بو چی تشیان لی یخونه نو ناوی خوش و جوان

(ظهر) بهمنی پشت (ظهر) باری کول

(ظهر) نیو و و نوژیکی مهقبوول

(عار) رسوایی به (عبر) چی کلوانه (عور) شمشوی رووت چاکی بزانه

(عبر) رابووردن (عبر) رووباره (عبر) وشری می می پیری بی کاره

(عدی) دوژمنی (عدا) دوژمنان (عدی) هوزیکه له عهده به کان

(عده) زماره بهک (عده) چمن زماره (عده) به تهخفیف چهند و عده ی پاره

(عرض) بانای (عرض) چی ناسوس

(عرض) داوینی بنستگای مهتوس

(عشر) بهمنی ده (عشر) وشری به ده روزی خشت جاری ناو بدری

(عشر) ده به که بهوینه ی زه کلت له دانته قووتا کاتی حاصلان

(عش) معنای گهزتن (عش) ناوی سقهر

(عش) معنای جه ورو غه دری ستمگر

(عقد) بهتی وینه ی یگانه (عقد) گهردن بهند وینه ی (و شاح)

(عقد) بو جمسه چهند گهردن بهندی بو مل گدا ، یا دموله مندی

(غل) شوینی به رزه (غل) بشوونه کان

(غول) دیوی و همنی دشمنو پیابان

(غر) بایی بوونه (غر) معنای وشر

(غر) تهویل بی حیوانو بهشهر

(غسل) شورینه (غسل) درمانی شتی بی نمون له رووی جهانی

(غسل) بهوینه ی به کم شورینه دوو مورادین به کاریسان ینه

(غَمَر) مالی زور (غَمَر) بو کینه
 (غَلَّ) خه پاته نه (غِلَّ) عداوته
 (فَرَق) جایی به (فِرَق) بهمعنا
 بهنی له دوو بخش وا له فورشاننا
 (فَرَق) خانوی خاص به یساوی گموره

شوینکی نایاب لهو جه فرخو دموره
 (قَتَّ) بهك تیکه (قَتَّ) توفی سر (قَتَّ) ممکی زن باش بیکه له بهر
 (قَبَّل) له مویش (قَبَّل) چی ناقصه

(قَبَّل) بفرده مو جهند ملجی دوو ممت
 (قَدَح) لیدانه (قَدَح) پز بیکه
 (قَدَّر) پایه بهرز (قَدَّر) مه نجه له
 (قَرَّه) شمو سارد (قَرَّه) سردایه
 (قَرَن) صدساله پاخود سی و شمش سال

(قَرَن) نزیکي به جهنگ و جیهال
 (قَرَن) بو جمعی له وحه یوانانه
 (قَرَى) شوینی بهست (قَرَى) ضایهات

(قَرَى) جهند دی بهك جمعه یی کنولفت

(قَسَط) ستمه (قَسَط) عدالته
 (قَصَّه) بهنی خبر (قَصَّه) حیکایته
 (قَطَّر) به هدر سی ئیراب بارانه
 (قَطَّر) به ضمه داری بون خوشه
 (قَطَّر) بهم نه نشتی ئهرز قوطری کیو خوشه
 (قَطَّع) برینه له هدر شستی یی
 (قَطَّع) بهمعنا بهنی له شو یی

(قَطْع) شاذروان خواجه تشبیه   زیاده دیواری دمدگی ری نه‌نگینه

(قَمَدَة) دابشتن (قَمَدَة) هه‌بسته   (قَمَدَة) تمیکی خوش نه‌زمو دموته

(قَوَى) عمرزی چال (قَوَى) به‌منی هیز

(قَوَى) (قَوَى) بر جه‌می (قَوَة) نه‌ی به‌ریز

(کَلَا) گیاهه جه‌مه‌گی (کِلَا) (کِلَه) گورجیله جه‌مه‌گی (کَلَا)

(مَدَّة) حه‌رفی (مَدَة) • (مِدَة) زووخ و کیم

(مَدَّة) ماوه‌یه نه‌ی برای کس‌ریم

(مَرَّة) جاریکه (مِرَّة) قوونه   (مَرَّة) شتی نال لای طه‌بسته

(مَلَأ) به‌معنا پری می‌مده‌یه   (مَلَأ) به‌معنا پری کاسه‌یه

(مَلَأ) به‌معنا نه‌ورانی نوره   به‌معنا رووه‌گی به‌نورسین بوره

(مَلَّه) خولمیش له کاتی گه‌رمی   (مِلَّة) تاپینه و دربگه نه‌زمی

(مَلَّه) گه‌لبکه خاومن زیان بن   دوور له خزمه‌تی نه‌وی ئیشان بن

(مَلَّك) نه‌ومالهی وا له‌لای ئیشان   له نه‌ختو له وه‌ج له باغو حه‌یوان

(مَلَّك) مالدار می‌معلی دی‌یایه   (مَلَّك) سه‌لطنه‌نت وه‌صفی باشایه

(مَنَّة) ناوی زن (مَنَّة) منه‌نه   (مَنَّة) به‌ضمة معنای قوونه

(وَجَد) نه‌وقو ذوق (وَجَد) بو بوونه

(وَجَد) ئلثاته لهم دی‌یای موونه

(وَدَّ) ناوی به‌ (وَدَّ) ناوی شمنی   (وَدَّ) مه‌حه‌بسته له‌گه‌ل هه‌رگسی

* * *

وا نه‌وام کرد هم سی ئیرابه   شایسته‌ی شمنی خاومن ئادابه

بو شیرو نه‌دب بو ئیشانله   بو موکاله‌مه‌ی یلای عه‌للامه

بو فەرقی معنای گەلیک گەلیکات (حەتەبات بن لەخناو عیساوات
 مترجم بەندی پادشای سەمەد (عبدالکریم) نیاو کوردی (محمد ع)
 خودا بە ئیسمان رازی بی لیان ئەم خزمەتانه بنووسی بومیلان

لی بۆمەوه لە نووسینی ئەم نەمیکەید : چشتەنگای بوژی چومەتی
 نوێی (ربیع الاول) ی سال ١٣٨٣ هجری لە
 هوجری دەستوتنەوه لە بارەنگای حەزەنی
 عبدالقادر گیلانی لە بەغداد
 وکەر دعوانا ان یشهد
 رب العالمین